

Conspectul al Parochiilor, Filialelor și școlilor din

Numele parochiei	Biserici		Capete				Case parohiale				Școli				Stat personal										
	Filiale	de piatră	de lemn	proprii		inchi-riate		de piatră	de lemn	proprii		inchi-riate		de piatră	de lemn	proprii		inchi-riate		Preoți	Docenți	Cantori	Suflete	Școlari	
				C	f	C	f			C	f	C	f			C	f								
																		cens	cens						cens
1. Bărbăteni sup.	.	.	1	.	.	.	1	1	.	.	1	.	1	622	69						
2. Barul-mare	1	2	1	1	.	1	747	163						
3. Câmpul lui Neag	.	.	1	.	.	.	1	1	.	.	2	.	1	448	51						
4. Coreșteni	2	2	1	1	.	.	1	1	1	1208	69						
5. Galați	1	1	1	.	1	516	110						
6. Iscroni	1	1	1	1	.	.	1	1	1	688	50						
7. Livadia de câmp	1	2	1	.	1	1046	195						
8. Lupeni	.	.	1	.	.	.	1	1	.	.	1	1	.	1340	101						
9. Merișor	1	1	1	1	.	.	1	1	1	955	145						
10. Paroșeni	1	1	1	1	.	.	1	1	1	1012	59						
11. Petros	1	.	2	.	.	.	1	1	.	.	1	1	2	1197	139						
12. Petroșeni	2	1	1	1	.	1	1090	49						
13. Ponor	1	2	1	.	2	952	103						
14. Puț	.	1	1	1	.	1	538	175						
15. Riubărbat	2	3	1	1	.	1	903	174						
16. Uricani-Hobic.	.	1	1	.	.	.	1	1	.	.	1	1	1	1372	202						
17. Valealupului	.	1	1	.	1	401	53						
Total	14	17	9	.	.	.	9	3	.	.	.	2	7	.	18	7	18	15035	1907						

numeric Districtul Protopopose gr. cat. al Jiului.

Beneficiul parochial					Beneficiul doc. cant.					Averea bisericef				Averea școlief			
in bani		in realități		in naturale	in bani		in realități		in naturale	in bani		in rea-lități		in bani		in rea-lități	
C	f	j.	org.		litri	C	f	j.		org.	litri	C	f	j.	org.	C	f
.	.	.	.	2250	300	1240	18	.	1535
20	.	23	1484	450	1899	75	.	215
.	.	57	521	.	600	.	30	360	.	422	.	.	304	220	.	.	.
15	.	.	1085	3750	600	.	.	987	.	494	58	741	60	13	.	.	
.	.	2	672	1030	9044	08	724	276
10	.	56	.	750	600	.	8	.	.	3846	04	16	.	40	8	.	.
8	.	1	.	1200	612	70	1
10	.	.	.	3300	600	3620	.	.	.	100	.	.	.
6	.	24	.	3600	600	.	9	.	.	200	.	.	.	1200	.	.	.
8	.	.	.	2050	600	100	.	.	.
10	.	22	540	3100	600	1147	17	.	.	7	12	400	.
720	.	.	600	.	96	3025
7	.	25	594	780	567	98	9
4	.	20	284	300	175	50
4	.	21	67	1110	2496	40	39	1400
6	.	34	1175	4800	600	2688	20	22	1200	120	9	.	.
10	.	10	1120	1200	498	28
838	300	142	29670		5196	47	1347			31977	28	372	871	1847	42	400	

II. Districtul protopopesc al Ulpiei-Traiane.

I. **Istoricul.** — În conscripția din 1733 ocură «Archi-diaconatul Grădiștenii» cu Achidiaconul: Popa Petru. Protopopiatul acesta însă în urma decretului Mariei Teresiei de dat. 18 Iunie 1747 s'a desființat și în locul s'a înființat Protopopiatul Hațegului.

Protopopiatul «Ulpiei-Traiane» cu scaunul protopopesc în Grădiște de nou s'a înființat la 1863, când prin ordinațiunea Episcopiei de Lugoj de dat. 29 Martie Nr. 422, 14 parochii cu 7 filii, s'a dismembrat din Vicariatul Hațegului și s'a format Protopopiatul de azi.

Pentru însemnătatea statistică însemnăm că din comunele ținetore azi de acest Protopopiat, în conscripția din 1733 ocure: Grădiște, Ostrovul-mare și mic, Ostrovel cu Gurenii, Riu de Morii, Valea Delsii, Clopotiva, Hubița-Grădiștei, Brazova, Zăicani, Paucinești, Peșteana și Peștenița. În aceste comune au fost: familii 510, preoți 9, (dintre cari 1 neunit), biserici 12, case parochiale 4, porțiune canonică arătore 6 cub., fênațe 10

Din aceste comune în conscripția din 1765, sunt suscepte ca parochii: Clopotiva, Grădiște, Zăicani și Peșteana, iară: Hubița-Grădiștei și Brazova ca filie. În aceste 6 comune au fost cu totul: 214 familii cu 4 preoți, porțiune canonică. Arătore biser. 7, patrimoniale 9 cubule, fênațe: ecclesiastice de 14, patrimoniale de 2 carê.

Din combinarea datelor acestora, cu cele din conscripția an. 1733 se pôte conchide, ce urmări triste a avut asupra comunelor amintite tulburările anilor 1744—1749 și 1759—1762; despre cari mai pe larg s'a tractat la istoricul Vicariatului din Hațeg.

Tôte parochiele din acest District, sunt situate în Comitatul Hunedorei.

Seria cronologică a Protopopilor: Simeon Ulpian 1863; Ioan Ianza 1863—1884; Avel Bociat 1885—1901; Nicolau Muntean adm. 1902—.

II. Oficiul protopopesc.

1. Protopop: NICOLAŪ MUNTEAN, adm. protop. și paroch în Grădiște.
2. Notariu: IACOB NICOLESCU, adm. parochial în Clopotiva.

III. Forul protopopesc cu scaunul în Grădiște.

1. Președinte: NICOLAŪ MUNTEAN, adm. prot. și paroch în Grădiște.
2. Asesor I: ROMUL RACA, paroch în Bouțarul inf.
3. Asesor II: IOACHIM ELIU, paroch în Peșteana.
4. Asesor III: PETRU CIACHI, paroch în Ostrovul mare și mic.
5. Asesor IV: IUSTIN ȚARINĂ, adm. paroch. în Paucinești.
6. Notar al forul protopopesc: IACOB NICOLESCU, adm. paroch. în Clopotiva.
7. Defensor matrimonial: IUSTIN BORA, adm. paroch. în Bucova.
8. Advocat al forului: Dr. GAVRIIL SUCIU, avocat în Hațeg.

IV. Parochii.

1. BOUȚARUL INFERIOR (Alsóbauczár).

I. **Istoricul.** — Parochie înființată la finea veacului al 18-lea ceea ce se cunoște și de acolo că nu este susceptă nici în conscripția din 1733 nici în cea din 1765. Până la 1811 a avut biserica comună cu cea din Bouțarul superior. Școlă esista din 1830 și până la 1890 era comună și pentru cei din Bouțarul superior. Școlă s'a regulat cu decretul guvern. transilvan de dat. 24 Aprilie 1868 Nr. 1524, stabilinduse dotațiunea docentală cu 6 fl. și 6 orgii lemne pentru școlă. Dotațiunea acesta mai apoi s'a ridicat la 200 fl. și 300 fl. Primul învățator despre care se face amintire a fost Ianeș Olar.

Seria cronologică a Preoților: PP. Iacob 1769; Ianeș Raca 1780; Martin Raca 1820—1821; Zacharie Pop 1821—1824;

Martin Raca 1825; George Albulescu 1826—1857; adm. interim. Isaie Popa din Grădiște, Manase Pop din Zăicani, Ioan Albulescu din Baar 1857—1862; Antoniu Sora 1862—1882; Andreiu Ionaș 1882—1886; Romul Raca 1886—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: ROMUL RACA.
2. Docente-Cantor: SIMEON CÂMPIAN.
3. Curator: ZACHIEL MACIOVAN.

III. Biserica de p^étră, edificată la 1893 cu 3400 cor. pe speșele com. bisericesc^ă. *Hramul*, S. Profet Ilie. *Casa paroch.* de lemn. Conf. lib. *Matricule*, din 1830. *Școala* de p^étră, edificată cu 4000 cor. *Școlari* oblig. 220, frec. 132. *Benef. paroch.* în realit. 33 jug. 100 □°, Lectical 8400 l. cucuruz, 140 țile de lucru. Venite din cimiteri^u 6 cor. *Venit congrual*: 622 cor. 90 fil. Dotațiunea docento-cantorală în banⁱ dela comuna bisericescă 738 cor. 80 fil., în realit. 13 jug. 533 □°. *Averea biser.* în banⁱ 1253 cor. 38 fil. în realit. 800 □°, stolnele de lut, donate de Conposesorat. *Averea școl^{ei}* în banⁱ 32 cor. 97 fil., în realit. 300 □°.

Num^{erul} sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.	Departare dela matre Km.
Boușarul inf.	1182	12	—	—	—	—	6	
Fili ^ă :								
Cireasă	5	38	489	—	—	—	6	9
Marga	5	—	1767	—	4	—	10	2
Mărul	3	6	1850	—	—	—	12	16
Rusca montan	2	1544	1359	—	—	—	30	12
Total	1197	1600	5465	—	4	—	64	

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 17.

Posta ultimă: *Várhely*. Stațiunea telegrafică: *Ruszkabánya*.

2. BOUȘARUL SUPERIOR (Felsőbauczár).

I. Istoricul. — Parochie înființată la 1811, iar până la acest an a fost afiliată la Boușarul inferior. Școlă deosebită are din 1890.

Seria cronologică a Preoșilor: PP. George Bugariu 1810—1868; George Bugariu iun. 1868—1873; Andrei Pop Bociat 1874—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: ANDREIŪ POP BOCIAT.
2. Docente: SIMEON IDVOREAN.
3. Cantor: NOE BUGAR.
4. Curator: PETRU ZERCAN.

III. Biserica de p^étră, edificată la 1840 cu 1800 fl. *Hramul*, S. Profet Ilie. *Casa paroch.* de lemn, pe fundament de p^étră, zidită la 1897 pe speșele comunei biser. cu 1400 cor. Conf. lib. *Matricule*, din 1813. *Școala* nouă de lemn. *Școlari* oblig. 173, frec. 86. *Benef. paroch.* în realit^ă 8 jug. 1122 □°, Lectical 6900 litre cucuruz, 115 țile de lucru, din cimiteri^u 4 cor. *Venit congrual*: 438 cor. 36 fil. Dotațiunea docentală în banⁱ 600 cor. dela comuna bisericescă, în realit^ă 370 □°. *Averea biser.* în banⁱ 1340 cor. 98 fil.

Num^{erul} sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Un.	Isr.
Boușarul superior	930	3	2	—	4	—	5

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 20.

Posta ultimă: *Várhely*. Stațiunea telegrafică: *Ruszkabánya*.

3. BUCOVA (Bukova.)

I. Istoricul. — In locul comunei de aș^ă Bucova, după tradițiune, în vechime a fost comuna Remetea, locuitoriⁱ cărora de gróza Turcilor aș^ă părășit casele și s'aș^ă aș^ă l^ăngă Timișóra, unde aș^ă există comuna cu numele «Remetea». Pentru îngrijirea locului părășit posesoriⁱ aș^ă pus un gornic cu numele Mihai^u, dela care se trage familiă Gornicenⁱ, l^ăngă acea familie cu timpul s'aș^ă ma^ă adaus alte familiⁱ, dintre cari 5 aș^ă venit din Bulgaria (familiile Ioneș^ă, Vasilonⁱ, Mihailonⁱ, Bugari și Giorgieni) fam. Albulescu din Grădiște și altele cari aș^ă format comuna nouă numindu-o Bucova după o vale a co-

muneî. Parochia înființată la 1700, nu ocură însă nici în conscripția din 1733 nici în cea din 1765. La început a avut o biserică mică de lemn până la 1855, când s'a edificat cea de ađi. Șcôla din 1850, a fost aședată în local esarendat, până la 1880. Dotațiune s'a regulat prin decretul guvern. transilv. de dat. 24 Aprilie 1868, Nr. 1524 cu plată de 60 fl. și 5 orgii lemne pentru șcôlă. La 1880 acea dotațiune s'a ridicat la 200 fl. Primul învățător a fost preotul Ioan Albuiescu.

Seria cronologică a Preoților: PP. Nicolae Țarină 1752—1780; Nicolae Albuiescu și Ioan Albuiescu 1807—1855; George Albuiescu 1855—1870; George Albuiescu 1871—1890; Iustin Țarină 1890—1900; George Albuiescu 1900—1901; Iustin Bora 1901—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *IUSTIN BORA*, adm. paroch.
2. Docente-Cantor: *AUGUSTIN POP BOCIAT*.
3. Curator: *RUSALIN ALBULESCU*.

III. Biserica de pētră, edificată la 1857 cu 2500 fl. pe spesele comunei biser. *Hramul*, S. Dimitrie. *Casa paroch*. de lemn pe fundament de pētră, edificată la 1894 cu 1000 cor. pe spesele comunei bisericesci. Conf. lib. *Matricule*, din 1828. Șcôla de pētră, edificată la 1878 pe spesele comunei bisericesci. Școlari oblig. 281, frec. 139. *Benef. paroch.* în realit. 32 jug. 194 □°, Lectical 9000 litre cucuruz, 150 ȃile de lucru. *Venit congrual*: 466 cor. 2 fil., din cimiteriū 4 cor. *Dotațiunea docentală* sistemisată la 1894, în bani 700 cor. cu cuincuenal dela comuna bisericescă, în realit. 22 jug. 36 □°. *Averea biser.* în bani 418 cor. 23 fil. *Averea șcôlei* în realit. 20 jug.

Numērul sufletelor.

	Gr. o.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	I. s. r.
Bucova	1410	6	20	3	2	10

Depărtare dela scaunul protopesec Km. 13.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Várhely*.

4. CLOPOTIVA (Klopotiva).

I. Istorical. — Parochie înființată la 1700. In conscripția din 1733 ocură cu 40 familii, biserică, casă parochială, porțiune canonică, iară în cea din 1765 cu 80 fam. și cu Archidiacon, de unde se vede că în turburările din 1760 n'a deficiat, ori dacă a deficiat, iarăși s'a unit. In această parochie multe neînțelegeri aū fost cu calvini pentru biserică. Astăđi acesta este în posesiunea calvinilor dară cumcă mai înainte a fost românescă, pe lēngă alte doveđi, se deduce și de acolo, ca până la 1860 se vedea bine întrēnsa pictura bisericescă orientală. Intr'un timp biserica o foloseaū atât românii cât și calvini. Intăiū se ținea s. liturgie pentru români, apoi întraū calvini, și, spre batjocura biser. rom. întorceaū icōnele cu fața în jos, ma chiar S. cuminecatură aū aruncat'o din biserică în 1749, după cum se amintesc într'o scrisore episcopēscă din 1757. Când Episcopul Aron a vizitat parochia și a voit să ia biserica dela calvini, acestia într'atata s'aū înfuriat, încât cu sabia l'aū scos din biserică, și l'aū silit să parăsēscă satul. Episcopul după tradițiune, i-a blăstămat cu acea ca să nu pōtă ținea biserică, cea ce s'a și întimplat, căci ruinānduse biserica aceea, nu s'a mai restaurat. Spre a se pune capēt neînțelegerilor față de folosința bisericeî, la anul 1770 Vice-comitele Ioan Pogány a dat romānilor locul de ađi a bisericeî lor, în schimbul întravilanului pe care stă biserica calvinescă de ađi.

In conscripția din 1767 se amintesc Protopopul Pop Ioan Munyan; iar într'o căzanie a rămas scris: In parochia Clopotiva a fost scaun Protopopesec, cel din urmă protopop a fost Ioan Popa † 1770.

Șcôla esistă din 1851 când a fost aședată într'o casă închiriată. Salariul docental a variat între 60—120 fl. La 1860 s'a edificat șcôla actuală. Primele prelegeri le-a ținut cu prunci preotul Alesandru Bociat.

Seria cronologică a Preoților: PP. Mihaiū; Dumitru 1733, atuncî Protopop a ședut în Grădlște; Ioan 1765—1770; Archidiacon Ianeș 1770; Dumitru 1776; George și Lase 1809; Ioan 1821; Ianeș 1822—1835; Mihaiū 1836—1871; George Cassion

1848—1869; Avel Pop Bociat 1871—1885; Andreiū Ionaș 1886—1896; Iacob Nicolescu 1896—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *IACOB NICOLESCU*, adm. paroch.
2. Docente: *TRAIAN LUPEA*.
3. Cantor: *VIZANTE DRAGHIŪ*.
4. Curator: *PETRU. TOMONI*.

III. Biserica de p tr , edificat  la 1768. *Hramul*, S. Ioan Botez toriul. *Casa paroch.* nouă de p tr , edificat  la 1902. Conf. lib. *Matricule*, din 1827. *Școala* de p tr , edificat  la 1856 cu 2000 fl. Dotațiunea docentală s'a sistemizat prin decretul guvern. transilvan de dat. 24 Aprilie 1868 cu 120 fl. *Școlari* oblig. 219, frec. 133. *Benef. paroch.*  n realități 44 jug. 580 □^u, 229  ile de lucru, venite din cimiteri  10 cor. *Venit congrual*: 434 cor. 6 fil. *Dotațiunea docentală* sistem. la 1893, 15 Decembre; în bani 600 cor. dela comuna bisericesc . *Averea biser.*  n bani 355 cor. 66 fil. *Averea școlii*  n bani 25 cor. 30 fil.

Num rul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. II.	C. A.	Iar.
Clopotiva	1605	19	11	42	—	12

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 5.

Posta ultim : *Kernyesd*. Stațiunea telegrafică: *Várhely*.

5. GRĂDIȘTE (Várhely).

I. Istoricul. — Pe teritoriul acestei parochii a existat capitala Daciei sub numele de Sarmisigetusa. După cucerirea Daciei prin Trajan,  mp ratul Romanilor, numele cetății s'a schimbat în Ulpia-Trajana. Vechimea și  ns mn tatea acestei cetăți, precum și gradul de  n ntare la care se avântase la începutul domniei romane în Dacia se pot vedea și acuma din numeroasele ruine și monumente  mpr sciute pe acolo. Episcopul Dr. Victor Mihályi de Apșa, printr'o fericită inspirațiune, dictată de sentimentul venerațiunii c tr  monumentele străbune și

secundat de preoțiimea din Grădiște și din împregiur, a transportat la Residența episcopescă din Lugos  te numai său putut afla și dob ndi din aceste prețioase monumente; și astfel a pus bas  unui muzeu istoric diecesan, a cărui complectare se continuă mereu. O altă mulțime din aceleași monumente se p te vedea în muzeul istoric din Deva, ba chiar și pe la casele ómenilor din Grădiște se p te vedea una său altă p tr  istorică. Afară de acestea, f rte bine se cunosc la fața locului ruinele unor edificii publice romane, ca thermele, amfiteatrul, ș. a. De ajuns fie însă a fi semnalat numai aceste lucruri de cea mai mare  mportanță pentru neamul românesc.

Parochie unit  în acest loc clasic s'a înființat la 1700.  n conscripția din 1733 vine înainte ca scaun archidiaconal, cu biserică, cas  parochială și 42 fam. unite, iară în cea din 1765 cu 50 fam. cu un preot, fără porțiune canonică. Este deci evident că o parte mare din poporenii și după calamitățile din 1760 au rămas credincioși S. Unirii. Scaunul protopopesc la 1747 s'a sistat, și a trecut la Hațeg. Num rul sufletelor a fost la 1829, 742; la 1833, 757. Biserica cea veche era de lemn, edificat  la 1797 în apropierea celei de ađi. Școala până la 1883 a fost așezată într'un edificiu de p tr  necorespunzător, atunci ard nd s'a edificat cea de ađi. Sistemizarea școlii s'a făcut prin decretul guvern. transilvan. de dat. 24 Aprilie 1868 Nr. 1524 cu dotațiunea de 120 fl. și 5 orgii lemne și apoi pe r nd s'a redicat la 100, 120, 200 și la 1884 la 300 fl. Primul învățator a fost George Popa.

Seria cronologică a Preoților: PP. Petru Archidiacon 1733.  n conscript. din 1765 nu este numit preot. Pavel 1769; Ianeș Munyan; Ianeș; Iosif 1829—1833; Isaie Popa Ulpian 1833—1861; Simion Pop Ulpian 1862—1863; Ioane Ianza 1864—1884; Pop Avel Bociat 1885—1901; Nicolau Muntean 1902—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *NICOLAŪ MUNTEAN*, adm. protop.
2. Docente: *IOAN DĂNESCU*.
3. Cantor: *GEORGE ALBULESCU*.
4. Curator: *ALESANDRU ZGİRCEA*.

III. Biserica de p \acute{e} tr \acute{a} , edificat \acute{a} la an. 1835 cu 1500 fl. pe spelele comunei biser. *Hramul*, Dumineca Mironosi \acute{s} telor. *Casa paroch.* de lemn pe fundament de p \acute{e} tr \acute{a} , edificat \acute{a} la an. 1885/6 pe spelele com. biser. Conf. lib. *Matricule*, din 1826. *Școala* de p \acute{e} tr \acute{a} , edificat \acute{a} la 1883—1886 cu 2000 fl. pe spelele com. biser. *Școlari* oblig. 215, frec. 155. *Benef. paroch.* în realit \acute{a} ți 9 jug. 1097 □ $^{\circ}$, Lectical 7800 litre cucuruz cu tulei, 130 \acute{d} ile de lucru cu palma, 130 cu plugul. Venite din cimiteri \acute{u} 10 cor. *Venit congrual*: 353 cor. 62 fil. *Benef. docentali* sistemisat la 1884, în bani 600 cor., în realit \acute{a} ți 6 jug. *Averea biser.* în bani 560 cor. 13 fil. *Averea școlei* în bani 84 cor. 90 fil. Fond. cultural 4200 cor.

Fili \acute{a} Breazova. În conscrip \acute{t} ia din 1733 ocur \acute{a} cu biseric \acute{a} și 20 fam. f \acute{a} r \acute{a} preot. În conscrip \acute{t} ia din 1765 e suscep \acute{t} ă cu 14 fam. îns \acute{a} ca filie, și ca fili \acute{a} a r \acute{e} mas p \acute{a} n \acute{a} a \acute{d} i. *Biserica* de p \acute{e} tr \acute{a} , edificat \acute{a} la 1867. *Hramul*, Dumineca Tomei. *Școlari* cerceteaz \acute{a} școala de stat din Peșteana. *Benef. paroch.* venite din cimiteri \acute{u} 4 cor., Lectical 2000 litre cucuruz, 40 \acute{d} ile de lucru. *Averea biser.* 563 cor. 60 fil.

Num \acute{e} rul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Isr.	Departare dela matre Km.
Gr \acute{a} diște	1065	14	3	10	—	18	
Filial \acute{a} :							
Breazova	308	4	—	6	—	—	3
Total	1373	18	3	16	—	18	

Dep \acute{a} rtare dela scaunul protopopesc Km. 92.

Posta ultim \acute{a} și Sta \acute{t} iunea telegrafic \acute{a} : *V \acute{a} rhely.*

6. HOBIȚA-GR \acute{A} DIȘTEI (Hobiczav \acute{a} rhely).

I. Istoricul. — Parochi \acute{a} înfiin \acute{t} at \acute{a} la anul 1812. Ac \acute{e} st \acute{a} comun \acute{a} p \acute{a} n \acute{a} în 1865 a avut preot propri \acute{u} local, de atunc \acute{i} repaus \acute{a} nd parochul Nicola \acute{u} Popovic \acute{i} , p \acute{a} n \acute{a} în presente a fost administrat \acute{a} de c \acute{a} tr \acute{a} preo \acute{t} i vecin \acute{i} din Gr \acute{a} diște, Paucinesc \acute{i} și Clopotiva.

Biserica de p \acute{e} tr \acute{a} , edificat \acute{a} pe spelele comunei bisericesc \acute{i} la 1840. *Hramul*, S. M. George. *Casa paroch.* de p \acute{e} tr \acute{a} , cump \acute{e} rat \acute{a} de comuna bisericesc \acute{a} la 1852, acum nu mai esist \acute{a} . Conf. lib. *Matricule*, din 1825. *Școala* nu este, ci prunci \acute{i} frecuent \acute{e} za școala n \acute{o} str \acute{a} din Gr \acute{a} diște. *Benef. paroch.* const \acute{a} în realit \acute{a} ți din p \acute{a} m \acute{e} nt ar \acute{a} tori \acute{u} de circa 1000 □ $^{\circ}$, apoi d \acute{o} u \acute{e} cimiterie și un întravilan, lecticalul înd \acute{a} tinat și \acute{d} ilele de lucru, precum și venitul ștolar. *Venit congrual*: 134 cor. 38 fil.

Num \acute{e} rul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Unit.	Isr.
Hobița-Gr \acute{a} diștei	262	—	—	—	—	—	2

Dep \acute{a} rtare dela scaunul protopopesc Km. 4.

Posta ultim \acute{a} și Sta \acute{t} iune telegrafic \acute{a} : *V \acute{a} rhely.*

7. OSTROVEL GUREN \acute{I} (Osztrovel-Gur \acute{e} ny).

I. Istoricul. — Parochie înfiin \acute{t} at \acute{a} la 1700. În conscrip \acute{t} ia din 1733 e suscep \acute{t} ă cu 30 fam. Probabil c \acute{a} la 1760 a defec \acute{t} ionat, de \acute{o} rece în conscrip \acute{t} ia din 1765 nu mai ocur \acute{a} .

Seria cronologic \acute{a} a Preo \acute{t} ilor: PP. Zsurma 1733; Mihai \acute{u} Farkas; Petru Popovic \acute{i} și fiul se \acute{u} Zacharie p \acute{a} n \acute{a} la 1828; Precup 1828—1866; Parteniu 1866—1873; Michail Iubaș 1874—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *MICHAIL JUBAȘ.*
2. Cantor: *DEMETRIU BREIL \acute{A} .*
3. Curator: *PETRU CRIȘAN.*

III. Biserica de p \acute{e} tr \acute{a} , edificat \acute{a} la 1887 pe spelele comunei bisericesc \acute{i} . *Hramul*, Dumineca tuturor S \acute{a} nșilor. *Casa paroch.* de lemn, edificat \acute{a} la 1876 pe spelele com. biser. Conf. lib. *Matricule*, din 1828. *Școala* comun \acute{a} cu cea din Ri \acute{u} de mori. *Scolari* oblig. 57, frec. 21. *Benef. paroch.* în realit \acute{a} ți 47 jug. 1507 □ $^{\circ}$, Lectical 1410 litre cucuruz cu dudulen \acute{i} , 47 \acute{d} ile de lucru cu palma și 47 cu plugul, din cimiteri \acute{u} 4 cor. *Venit congrual*: 189 cor. 54 fil. *Averea biser.* în bani 172 cor. 32 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.
Ostrovel-Gurenî	425	5	—	—	—	—

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 7.
 Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Hátszeg.*

8. OSTROVUL MARE ȘI MIC (Nagysztró és Kisoztró).

I. Istoricul. — Parohie înființată la 1700. În conscripția din 1733 e susceptă cu 36 fam., biserică dară fără de preot. Deoarece în conscripția din 1765 nu ocără, precând Preotul I. Popovici din Hubița la 1857 dicea ca e veche de 80 ani și mai înainte s'a ținut ca filia la Clopotiva, e posibil că la 1760 a deficiat. Vicarul din Hațeg la 1884 dice că Petru Lasconi din Ostrovel mare cu Isdraile, Zarie, Iosif Popovici din Rechitova, Stefan Boer din Silvașul sup. și Petru Savon din Ostrovel au mers la Vidin ca în contra poruncei guverniale să se popescă între păgâni. Biserica este o zidire veche din timpul Romanilor; turnul acoperit cu cărămidă și intravilanul ei este încunjurat cu petrii mari din cari multe cu inscripțiuni, cele mai multe însă nelegibile. La an. 1829 P. Vich. Opre dice că fundușul biser. l'ar fi dăruit nu anumit Várady la 1819. Școla esistă din 1855. Dotațiunea s'a sistemisat cu 60 fl. prin decretul guvern. transil. din 1868. Primul învețator a fost Lascu Mihutonî.

Seria cronologică a Preoților: PP. Zerie pe la 1824; Vichente Opre 1829—1846; Isdraile Opre 1846—1847; Ioan Popovici din Hubița 1897—1870; Lascu Mihutonî 1871; Stefan Grațian 1872—1893; Carol Schmidt Stoica 1893—1896; Petru Ciachi 1896—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *PETRU CIACHI.*
2. Docente: ANA LUPAN.
3. Cantor: IOAN LAPADATONÎ.
4. Curator: MICHAIL OPRIE.

III. Biserica veche de pãtrã. *Hramul*, Pogorirea Spiritului Sânt. *Casa paroch.* de lemn, edificatã la 1883 pe spesele com. biser. Conf. lib. *Matricule*, din 1838. *Școla* de pãtrã, edificatã la 1885 cu 700 fl. pe spesele comunei bisericesci. *Ș o'arã* oblig. 100, frec. 74. *Benef. paroch.* în realitãți 2 jug. 349 □^o, Lectical 5220 litre cucuruz, 87 ðile de lucru cu carul și 87 cu palma, din cimiteriũ 8 cor. *Venit congrual:* 330 cor. 14 fil. *Benef. docent.* sistemisat la 1887 cu 600 cor. dela comunã bisericescã. *Averea biser.* în bani 389 cor. *Averea școlã* în bani 110 cor. 12 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.
Ostrovel mare și mic	939	3	—	1	—	9

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 10.
 Posta ultimã: *Kernyesd.* Stațiunea telegrafică: *Várhely.*

9. PAUCINEȘTI (Paucsinesd).

I. Istoricul. — Parohie veche. A esistat deja la 1733 cãci este susceptã în conscripția fãcutã în timpul acela, cu bisericã, 38 fam. darã fãrã preot, pôte ca deja atunci a fost ca filia la Zãicanî; cea ce s'ar vedea și de acolo, cã în conscripția din 1765 nu ocără. Ca parohiã de sine stãtãtore e numai din 1803. Tradițiunea poporului este cã comuna cea veche a fost pe lãngã drumul țerii, unde și adĩ se vãd urmele bisericeĩ, dar de grãza Turcilor s'a mutat mai spre deal în locul de acuma. Școla esista cam din 1853 așãdatã pãnã la 1861 în casã închiirãtã. Dotațiunea decretul s'a sistemisat guvern. trans. din 1868 cu 100 fl., dupã aceea s'a ridicat la 140 fl., 200 fl. și în urmã la 300 fl. Primul învețator a fost Nicolaũ Pop Țarinã.

Seria cronologicã a Preoților. PP. Dimitru Țarinã 1803—1853; Nicolaũ Țarinã 1853—1899, în anul 1848 a servit ca tribun în legiunea prefectului Solomon; Iustin Țarinã 1899—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: *IUSTIN ȚARINĂ*, adm. paroch.
2. Docente-Cantor: *STEFAN ȚARINĂ.*
3. Curator: IOAN POPESCU.

III. Biserica de p^étră, edificată la 1869. *Hramul*, Înălțarea Domnului. *Casa paroch.* nouă de p^étră, edificată de comuna bisericescă. Conf. lib. *Matricule*, din 1824. *Școlă* de p^étră. *Școlari* oblig. 94, frec. 79. *Benef. paroch.* în realitățⁱ 17 jug. 1389 □^o, Lectical 4061 litre cucuruz, 131 țile de lucru cu palma și 131 cu carul, din cimiteri^u 6 cor. *Venit congrual*: 454 cor. 98 fil. *Benef. docental* sistemisat la 20 Mai 1899, în bani dela comuna bisericescă 500 cor., ajutor de stat 100 cor., în realitățⁱ 7 jug. 1551 □^o. *Averea biser.* în bani 39 cor. 18 fil.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Isr.
Păucineșt ⁱ	697	—	—	—	—	5

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 2¹/₂.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Várhely*.

10. PEȘTEANA (Nagypestény).

I. Istoricul. — Parochie veche. În conscripția din 1733 ocu^ră sub nume de Peșteana-mare, cu 61 fam., biserică, casa parochială, și 2 preoțⁱ unițⁱ, iară Peșteana-mică cu biserică și cu 22 fam. fără de preot. În conscripția din 1765 este susceptă numai Peșteana-mare cu 30 familii și cu un preot. Despre școlă este urmă din 1861 cu dotațiune de 40—60 fl. Primul învățător a fost George Pop. Biserica este o zidire veche din vremile Romanilor, transformată în biser. creștină. Pe intravilanul bisericeⁱ sunt mai multe petrii cu înscrispțiuni din timpul Romanilor.

Seria cronologică a Preoților. PP. Petru unit; Lazar neunit 1733; Lazar 1765; George 1818—1837; P^étruț 1824—1838; Ioan Cotațan 1838—1853; Ioan Hobița 1853—1860; Ioachim Eliu 1860—1864; Ambrosie Pop 1864—1866; George Pop 1866—1868; George Albulescu 1869; Ambrosie Pop 1870—1873; Samson Pop 1873—1899; Petru Ciachi 1899; Ioachim Eliu 1900—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: IOACHIM ELIU.
2. Cantor: PETRU MACRA.
3. Curator: IOSIF MACRA.

III. Biserica veche de p^étră. *Hramul*, Pogorirea Spiritului Sânt. *Casa paroch.* de p^étră, edificată la 1902 pe spesele comunei biser. Conf. lib. *Matricule*, din 1838. *Școlă* de stat. *Școlari* oblig. 134, frec. 116. *Benef. paroch.* în realitățⁱ 11 jug. 333 □^o, Lectical 4200 litre cucuruz, 70 țile de lucru cu palma, 70 țile cu carul, din cimiteri^u 11 cor. 46 fil. *Venit congrual*: 301 cor. 60 fil. *Averea biser.* în bani 800 cor.

Numărul sufletelor.

	Gr. e.	R. e.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.
Peșteana	565	11	8	79	—	4

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 5.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Várhely*.

11. PEȘTENIȚA (Kispestény).

I. Istoricul. — Parochie veche. În conscripția din 1733 e luată cu 22 fam., biserică dară, fără de preot, probabil că era filie la Peșteana. În conscripția din 1765 nu se amintesc. Biserica cea veche a fost de lemn, în locul ei se află ađ un brad frumos. Școlă a existat cam din 1860—1868, ținându-se prelegeri în casa privată a învățatoriului, carele a avut dotațiune de 20 fl. Primul învățător a fost Mihuț Barbesci^u din Toteștⁱ.

Seria cronologică a Preoților: PP. Bop; Vichente 1828; Ioan 1828—1852; Ioan Cetățian 1852—1854; Ambrosiu Pop 1854—1894; Samson Pop 1894—1898; Ioan Itul 1898—1902; Liviu Várvoniu 1902—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: LIVIU VÂRVONIŪ, adm. paroch.
2. Cantor: ADAM TODONICŪ.
3. Curator: IOAN PASCU.

III. Biserica de p \acute{e} tr \acute{a} , edificat \acute{a} la 1871 cu 1000 fl. *Hramul*, Martirul Teodor Tiron. *Casa paroch.* de lemn, edificat \acute{a} la 1899 cu 868 cor. pe spesele com. biser. Conf. lib. *Matricule*, din 1828. *Școala* de stat la Peșteana. *Școlari* oblig. 95, frec. 69. *Benef. paroch.* în realit \acute{a} ți 9 jug. 862 □ $^{\circ}$, Lectical 3390 litre cucuruz, 65 ȃile de lucru cu palma și 65 ȃile cu carul, din cimiteri \acute{u} 10 cor. *Venit congrual*: 225 cor. 50 fil. *Averea biser.* în realit \acute{a} ți 1 jug. 329 □ $^{\circ}$, cimiteri \acute{u} în bani 186 cor. 74 fil.

Num \acute{e} rul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Ist.
Peștenița	572	—	—	—	—	—

Dep \acute{a} rtare dela scaunul protopopesc Km. 5.
Posta ultim \acute{a} și Stațiunea telegrafic \acute{a} : *V \acute{a} rhel \acute{y}* .

12. RIUDEMOR \acute{I} -SUȘEN \acute{I} (Malomviz).

I. Istoricul. — Parochie veche. În conscripția din 1733 ocur \acute{a} sub numirea de Riul de mori cu 38 fam., biser. și preot. Posibil ca la 1760 a deficiat, pentru-c \acute{a} în conscripția din 1765 nu s \acute{e} pomenește. În filia Sușeni la p \acute{o} lele p \acute{a} durei se afl \acute{a} o m \acute{a} n \acute{a} stire, dar \acute{a} c \acute{a} lug \acute{a} rii a \acute{u} locuit în alta vale unde a avut și stupin \acute{a} . De asupra locului m \acute{a} n \acute{a} stirei e cetatea Colții pe o st \acute{a} nc \acute{a} din timpul turcilor. Școl \acute{a} a fost din 1829, aș \acute{e} dat \acute{a} în local esarendat, ȃin \acute{e} nd instrucțiunea preoții și cantorii. Dotațiunea a fost la început o merță de cucuruz or $\acute{ı}$ o ȃi de clac \acute{a} de famili \acute{a} , mai apoi dela 1868, 60 fl., 80 fl., 100 fl.

Seria cronologic \acute{a} a Preoților. PP. Zarie; Danci \acute{u} 1828—1861; Ionaș; Precup 1866; Parteni \acute{u} Popovici 1866—1872; Avel Pop Bociat 1872—1874; Ioan Bernat 1874—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: IOAN BERNAT.
2. Cantor: PETRU IUBAȘ.
3. Curator: COSTIN BRAIL \acute{A} .

III. Biserica de p \acute{e} tr \acute{a} , cu turn vechi \acute{u} , renovat \acute{a} la 1872 cu 1000 fl. pe spesele com. bisericesc \acute{e} . *Hramul*, Dumineca

Tuturor S \acute{a} nșilor. *Casa paroch.* nu este. Conf. lib. *Matricule*, din 1828. *Școala* de p \acute{e} tr \acute{a} , edificat \acute{a} la 1852 pe spesele com. biser. cu 650 fl. *Școlari* oblig. 81, frec. 50. *Benef. paroch.* în realit \acute{a} ți 25 jug. 792 □ $^{\circ}$, Lectical 3300 litre cucuruz, 55 ȃile de lucru cu palma și 15 cu carul, venite din cimiteri \acute{u} 8 cor. *Venit congrual*: 172 cor. 92 fil. *Benef. docental* sistemisat la 8 Martie 1894 Nr. 388 în bani 600 cor., în realit \acute{a} ți 23 jug. 534 □ $^{\circ}$. *Averea biser.* în bani 116 cor. 47 fil.

Num \acute{e} rul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Ist.
Riudemori—Sușeni	528	10	2	19	3	4

Dep \acute{a} rtare dela scaunul protopopesc Km. 9.
Posta ultim \acute{a} : *Kernyesd*. Stațiunea telegrafic \acute{a} : *H \acute{e} tszeg*.

13. VALEA-D \acute{E} LȘI \acute{I} (V \acute{a} lyadils \acute{i}).

I. Istoricul. — Parochie veche. Deși în conscripția din 1733 ocur \acute{a} cu 27 fam., biserica dar f \acute{a} r \acute{a} de preot, totuși n \acute{a} fost parochi \acute{a} , ci p \acute{a} n \acute{a} mai t \acute{a} rđi \acute{u} a fost afiliat \acute{a} la Sibisel. În conscripția din 1765 nu ocur \acute{a} . Biserica cea veche a fost de lemn în locul c \acute{a} reia, la 1779 s \acute{a} edificat una de p \acute{e} tr \acute{a} , care s \acute{a} re \acute{n} ovat în 1882 și are un clopot din 1779. Școl \acute{a} esist \acute{a} din 1868 și a fost aș \acute{e} dat \acute{a} în local esarendat. Dotațiunea la început a fost 60 fl. Primul înv \acute{e} ț \acute{a} tor era Ioan Popesc.

Seria cronologic \acute{a} a Preoților: PP. Stefan. Despre care se ține c \acute{a} cu 5 fi \acute{i} toți preoți a venit din Rom \acute{a} nia, din car \acute{i} unul (Mitu) s \acute{a} aș \acute{e} dat în Ohaba-Sibisel, altul în Ponor, altul în Batir al 4-lea sa dus în B \acute{a} nat în Valea Boului și altul în Paucinești. Mitu; Alesiu; Ioan; Pavel Iovanescu 1820—1850; Pavel Popescu 1850—1879; Michail Iubaș; Ioan Bernat; Michail Pop 1890—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch: MICHAEL POP.
2. Docente: DEMETRIU M \acute{A} NIUȚ.
3. Cantor: PAUL POPESCU.
4. Curator: ATANASIU PUȘC \acute{A} .

III. Biserica de piatră, edificată la 1882 pe spesele comunei bisericesci. *Hramul*, S. Martir George. *Casa paroch.* nu este. Conf. lib. *Matricule*, din 1828. *Școala* de lemn, edificată la 1894 cu 800 cor. pe spesele comunei bisericesci. *Scolari oblig.* 114, frec. 33. *Benef. paroch.* în realități 16 jug. 36 □^o, Lectical 3480 litre cucuruz, 58 țile de lucru cu palma și 58 țile cu carul, din cimiteriul 10 cor. *Venit congrual*: 295. cor. 42 fil. *Benef. docental* sistemizat la 28 Iunie 1894 în bani 800 cor. dela comuna bisericescă și 100 cor. ajutor de stat.

Filia Ohaba-Sibișel. Biserica de lemn, edificată la an. 1871. *Hramul*, Buna Vestire. *Matricule*, din 1841. *Scolari* cercetază școala din matre. Cantor: Simeon Popescu. Curator: Rusu Dilșa. *Benef. paroch.* în bani 83 cor. 56 fil., Lectical 2820 litre cucuruz, 47 țile de lucru cu palma și 47 țile cu carul; în realități 8 jug. 1143 □^o.

Numărul sufletelor.

	Gr. c.	R. c.	Gr. o.	C. H.	C. A.	Isr.
Valea-Delșii	512	—	—	—	—	16
Filia:						
Ohaba-Sibișel	407	—	29	—	—	5
Total	919	—	29	—	—	21

Depărtare de scaunul protopopesc Km. 12.

Posta ultimă: *Kernyesd.* Stațiunea telegrafică: *Hátszeg.*

14. ZĂICANI (Zajkány).

I. Istoricul. — Ca comună și parochia e foarte veche, există din veacul al XV-lea. În vechime s'a chemat «Achimus Polyana», donată familiilor Stanciū, Tatul, Zeic și Ilie. După ce familia Zeic de gróza învasiunilor turcesci s'a mutat mai spre munți celelalte fam. în mare parte le-a urmat și după numele familiei aceleia s'a numit «Zăicani». Locul satului și a bisericeii din acel sat vechi și ađi se cunoște în locul numit «Seliște» de lângă drumul țerii, pentru-că până în anii 1860 era un nuc mare. La locul cel nou ocupat pentru sat s'a edificat o biserică, care după tradițiunea poporului s'ar fi edificat pe locul unei Mănăstiri vechi (Progradea veche a bisericeii).

În conscripția din 1733 obvine cu 34 familii, 1 casa parochială, biserică și porțiune canonică, și 2 preoți, iară în conscripția din 1765 cu 25 fam. și tot cu 2 preoți. Școala a existat cam din 1836—1870, când s'a prefăcut în școala comunală mai apoi la 1880 în școala de stat. A fost așezată în localuri private. Dotațiunea a fost stabilită prin decretul guvernului transilv. din 1868 în 100 fl. Primul învățător a fost Ioan Gergely.

Seria cronologică a Preoților. Dumitru; Ianeș; Lațcu 1733; George; Dumitru 1765; Nicolae Țarină, Albulescu; Zacharie, Manase Pop 1770—1834; Aron Iovanescu 1834—1849; Zacharie Pop 1849—1863; Manase Pop 1863—1901. Iustin Țarină adm. din Paucinești 1901—.

II. Oficiul parochial.

1. Paroch:
2. Cantor: PETRŪ BOCIAT.
3. Curator: CAROL PASCU.

II. Biserica de piatră, edificată la 1838—1842 cu 2000 fl. pe spesele com. biser., în turnul Bisericeii se află un clopot din 1792. *Hramul*, S. Athanasiu. *Casa paroch.* nu este. Conf. lib. *Matricule*, din 1834. *Școala* de stat. *Scolari* oblig. 107, frec. 92. *Benef. paroch.* în realități 30 jug. 1103 □^o, Lectical 2010 litre cucuruz, 67 țile de lucru cu palma și 67 țile cu carul. *Venit congrual*: 207 cor 58 fil. *Averea biser.* în bani 22 cor.

Numărul sufletelor:

	Gr. c.	R. c.	Gr. or.	C. H.	C. A.	Isr.
Zăicani	499	—	—	7	—	5

Depărtare dela scaunul protopopesc Km. 5.

Posta ultimă și Stațiunea telegrafică: *Várhely.*

Conspectul al Parochiilor, Filialelor și școlilor din

numeric Districtul Protopopese gr. cat. al Ulpiei-Traiane.

Numele parochiei	Filiale	Bise- rici		Ca pe le				Case parochiale				Ș c o l e				Stat personal							
		de pătră de lemn	de pătră de lemn	pro- prii	inchi- riate	pro- prii	inchi- riate	pro- prii	inchi- riate	pro- prii	inchi- riate	cens	de pătră de lemn	de pătră de lemn	cens	de pătră de lemn	de pătră de lemn	cens	Profii	Doceni	Cantori	Suflete	Școlari
		C	f	C	f	C	f	C	f	C	f	C	f	C	f	C	f	C	f	C	f	C	f
1. Bouțarul inf.	4	1						1							1				1	1		1197	220
2. Bouțarul sup.		1						1							1				1	1		930	173
3. Bucova		1						1							1				1	1		1410	281
4. Clopotiva		1						1							1				1	1		1605	219
5. Grădiște	1	2						1							1				1	1		1373	215
6. Hobîța-Grădiște		1						1														262	30
7. Ostrovel-Gurenî		1						1											1	1		425	57
8. Ostrovul mare și mic		1						1							1				1	1		939	100
9. Paucinești		1						1							1				1	1		697	94
10. Peșteana		1						1											1	1		565	134
11. Peștenița		1						1											1	1		572	95
12. Riudemorî		1													1				1	1		528	81
13. Valea-Dêlșii	1	1	1												1				1	1		919	114
14. Zăicanî		1																		1		408	107
Total	6	15	1					4	7						7	2			12	8	10	11830	1920

Beneficiul parochial			Beneficiul doc. cant.			Averea bisericii			Averea școlii						
in banî	in realităţi		in banî	in realităţi		in banî	in rea- lităţi		in banî	in rea- lităţi					
	j.	org.		j.	org.		j.	org.		j.	org.				
C	f	litri	C	f	litri	C	f	litri	C	f	litri				
6	33	1008400	738	80	19533	1253	38	800	32	97	300				
4	8	11226900	600		370	1340	98								
4	32	1949000	700	22	36	418	23			20					
10	44	580	600			355	66		25	30					
14	9	10979800	600	6		5323	73		84	90					
		1000													
4	47	15071410				172	32								
8	2	3495220	600			389			110	12					
6	17	13894061	600	7	1551	39	18								
11	46	113334200				800									
10	9	8623390				186	74	1	329						
8	25	7923300	600	23	534	116	47								
93	56	2411796300	600												
	30	11032010				22									
179	02	298	467	63991	5638	30	72	1424	10417	03	11129	253	29	20	300

Clerul tinër

I. In Colegiul dela Propaganda Fide din Roma in cursul IV de teologie

LUPŞA ARON dr. in filosofie.

II. In Seminariul central din Budapesta

TERAN AXENTE cursul III
PASCU SILVIU cursul II

III. In Seminariul Diecesei Cianadului din Timişoara

POPA IOSIF cursul IV
DEGAN EMILIU cursul III
IONAŞ SEPTIMIU cursul I.

I. In Seminariul Archidieceasan din Blaj

BARDOSI IOSIF cursul IV
POPOVICI AUREL cursul IV
COSMA ALESANDRU cursul III
IENEA IOAN cursul III
VANEA IOAN cursul III
WLADISLAV EMILIU cursul III
DECIU VICTOR cursul II
SUCIU ALIMPIU cursul II
POSIAR SILVIU cursul I.

Membrii Clerului Diecesan

aplicaţi in oficii varie

Dr. TEODOR DAVID, Protopop onorar, Asesor Consistorial, capelan castren ces. şi reg., doctor in s. Teologie.

Dr. IOSIF SIEGESCU, Teolog absolut, Lector, profesor gimnasial in Budapesta, Doctor in s. Teologie şi Filosofie, licenţiat in dreptul Canonic.

VASILIU LOHAN, Teolog absolut, Lector, profesor gimnasial subst. in Lugos.

Preoţi Deficienţi

1. ALBULESCU GEORGE in Bucova
2. BIRLEA PARTENIE in Lunca
3. PALLADIU NICOLAE in Renghet
4. POPA AMBROSIU in Peşteniţa
5. POPA MOISE in Măceş
6. POPESCU NICOLAE in Oraviţa
7. POP IOAN in Ghelar
8. POPOVICI VICHENTIE in Varadia.

Preoţi disponibili

CORNELIU STRIMBEI in Oraviţa.

Teologi moralisti

BOCA VICTOR cursul II.

Preparați

I. In Institutul Pedagogic gr. cat. in Oradea-mare.

DECIU EMILIŪ	cursul III
DRĂGĂNESCU GEORGE	„ „
LACZKÓ ALESANDRU	„ „
LUGOȘAN NICOLAŪ	„ „
SIMA IOAN	„ „
CIORĂ IOAN	„ I.

II. In Institutul Pedagogic gr. cat. din Blaș

BÎRLEA OTILIA	cursul III
BESU VALERIŪ	„ „
OGRIN STEFAN	„ „
PEICA GEORGE	„ II
ȘERBAN ȘERBAN	„ II

III. In Institutul Pedagogic gr. cat. din Gherla

NANDRA SIGISMUND cursul II

Stipendiști

Tanasie Toma, Aron Densușan, George Telescu, Mihail Perian, Francisc Teodorovici, Teodor Roșu, Ioan Vlad, Nicolae Densușan, Axente Gaita, Demetriu Grecu, Iosif Murgu, Demetriu Iancu, Iosif Pop, Abel Bociat, Romulus Leota, Antonie Balomir, Sofronie Păscu, Nicolae Lazar, Iosif Pop, Marcu Cetățian, Benjamin Handra, Vincențiu Hațeg, Teodor Roșu, George Farcașiu, Ioan Stoian, Ioachim Iubaș, Stefan Redic, Aron Olarescu, Demetriu Bălan, Liviu Iancu, Petru Ciachi, Samson Pop, Petru Nandra, Andrei Bociat, Balan Suciū, Iosif Pop, Nicolae Danilescu, Ioan Roșu, Nicolae Popescu, Luca Farcașiu, Aurel Popescu, Stefan Nicolin, Ioan Pop Stancu, George Pop, Ioan

Grofriorean, Sigismund Wladislav, George Perian, Eugenie Grozescu, Nestor Trandafir, Demetriu Măniuț, Adolf Deac, Liviu Dragoiū, Nicolae Grofriorean, Isidor Suciū, Lascutin Nandra, Marcu Pop, Demetriu Ogrin, Aurel Iosia, Gerasim Popescu, Benjamin Durărim, Nicolae Popovici, George Grozescu, Iosif Mustețiu, Ioan Dumoni, Vasilie Petrovici, Vasile Ințulescu, Aurel Iechim, Iustin Țarină, Ioan Ittu, Petru Popovici, Basiliu Fodor, Cornel Diaconovici, Ioan Avram, Dionisie Popovici, Octavian Burea, Iuliu Burea, Virgil Popescu, George Muntean, Athanasie Doboșian, Dumitru Marga, Mihail Bociat, George Șusman, Stefan Deciu, Nicolae Velcu, Aurel Iosia, Constantin Pop, Petru Roșu, Alesandru Coca, Petru Pop, Ioan Dolorean, Ioan Staia, Nicolae Jurma, George Grozescu, Aurel Maniu, Vasilie Iacobescu, Iacob Popescu, Vasilie Petrovici, Iosif Turcu, Iosif Mustețiu, Carol Stoica, Aurel Eliu, Pompeiu Codrean, Ioan Guga, Ioan Radinu, Dionisie Popovici, Valeriu Telescu, Corneliu Gian, Ioan Bocănici, Alexandru Densușan, Dionisie Dobrean, Corneliu Strîmbei, Ioan Oltean, Nicolae Predon, Iuliu Rațiu, Petru Stoica, Ioan Bogdan, Iuliu Suciū, Emanuil Adean, Stefan Pop, Ioan Țincu, Iuliu Pop, Avram Neda, Nicolae Trimbiționiu, Toma Madincea, Romulus Raca, Iulius Moldovan, Alesandru Talos, Basiliu Drăgan, George Muntean, Petru Paveloni, Abel Pop, Iosif Popovici, Ioan Groza, Romulus Vernica, Romulus Iorgovici, Adam Lupșor, Cornel Iubaș, Iuliu Dariu, Lazar Muntean, Ioan Vucu, Ioan Todoran, Stefan Țarină, Basiliu Ianza, Virgil Jivi, Iosif Micleu, Nicolae Trimbitoniu, Petru Paveloni, Avram Neda, Ioan Vaidean, Iustin Vaidean, Iuliu Boldurean, Iuliu Birou, Alexandru Giuca, Nicolae Vulpe, Ioan Mustețiu, Cornel Gian, Valeriu Popovici, Titus Popovici, George Voda, Aron Mihaiescu, Ioan Vacarescu, Simeon Popescu, Nicolae Jurma, Petru Pop, Ioan Berbenița, Corneliu Oprea, George Trifan, Ioan Pepenar, Mihai Iubașiu, Aurel Boticiū, Corneliu Teaha, Benjamin Suciū, Petru Burlecu, Nicolae Voin, Petru Stanciu, Ioan Dima, Basiliu Bora, Traian Stoicanescu, George Berar, Valeriu Teodorovici, Simeon Tamaș, Nicolae Vasii, Gavriil Suciū, Nicolae Muntean, Teodor Roșiu, Alic Dragiciū, Avram Jidav, Iulian Luca, George Caiman, Benjamin

Densușan, Dănilă Fireza, Iosif Siegescu, Corneliu Frențiu, Georgiu Vódă, Nicolae Zugrav, Iosif Ioanovicî, Adam Matei, Ioan Baltescu, Ioan David, Ioan Epure, Valeriu Popescu, Ilie Savin, Temeșan, George Țiapu, Andreiu Gatajan, Amaden Muntean, Petru Croitor, Inocențiu Crișan, Virgil Luca, Nicolae Manciu, Valeriu Pop, Ioan Petrovicî, George Telescu, August Pap, George Șuba, Petru Jucu, Iacob Nicolescu, Aurel Cosgaria, Victor Blășian, Nicolae Georgița, Sever Selăgian, Alexandru Lazar, Petru Secoșan, Mihai Jivanca, Iosif Truica, Ioan Văcărescu, Petru Badescu, George Csáklán, Vilhelm Șerban, Alexandru Pucece, Iustin Bora, Valeriu Pop Bociat, Liviu Varvon, Cornel Perian, George Todoran, Bucur Voin, Nicolae Ioanovicî, Traian Frențiu, Remus Dobo, George Bălușiu, Emilian Socaci, Ioan Zepa, Cornel Lengyel, Victor Madincea, Augustin Boticiu, Tit Popovicî, Teodor Catone, Alexandru Vladóne, Ioan Moga, Nicolae Todor, Petru Bernat, Amos Pop, Alexandru Brad, George Pop, Ioan Drăgan, Pancrațiu Barbescu, Victor Vlaicu, Traian Lupea, Stefan Bora, Romul Poșiar, Coriolan Lazar, Fabriciu A. Degan, Ostiliu Ioanovicî, Aurel Popovicî, Alexandru Perva, Maximilian Ilea, Ioan Hâca, Absente Țeran, Titus Avram, Septimiu Ionașiu, George Bota, Emil Degan, Ioan Pop, Traian Balomir, Aron Lupșa, Victor Pascu, Nicolae Oprea, Ioan Ienea, Laurențiu Luca, Ioan Danescu, Iosif Popa, Mihail Tiria, Petru Muntean, Victor Deciu, Alimpiu Suci, Zacharie German, Mihail Măgurean, Pavel Gerga, Victor Boca, Romulus Icma, Ioan Bașiu, Carol Rudolf Neumann, Lucian P. Bociat, Coriolan Jucu, Emiliu Bosica, Constantin Gerga, Iosif Dobrin, George Suci, George Perian, Nicolae Fabian, Iosif Bărdosi, Aurel Angeloiu, Gregoriu Cogorean, Petru Șerban, Avram Dure, Mihail Măgurean, George Târșiu, Nicolae Stoicuța, Adam Vasii, Coriolan Popescu, Constantin Savu, Romulus Stoica, Petru Stoina, Nicolae Gârbea, George Draganescu, Victor Paunescu, Traian Ardelean, Vasile Grumaz, Nicolae Catina, Nicolae Brinzei, George Novac, Corneliu Vlad, Valeriu Besu, Ioan Besu, Simion Idvorean, Pavel Drăgan, Romul Crișan, Ioan Sima, Alexandru Coca, Leonidas Pop, George Draganescu, Sebastian Corpadea, Victor Birlea, Valeriu

Muntean, Pompeiu Eliu, Pompeiu Neustädter, George Steflea, Tiberiu Zima, Nicolae Lugoșan, Ioan Bogdan, George Balota, Avram Gașpar, Petru Arnean, Aureliu Iubaș, Corneliu Bașiu, Simeon Moldovan, Romul Mioc, Emil Wladislav, Fabiu Bontescu, Ioan Roșiu, Tiberiu Neda, Paul Creș, Sigismund Nandra, Toma Stanca, Aureliu Biroiu, Emil Deciu, Silviu Poșar, Toma Roșca, Adam Nagy, Iuliu Madincea, Stefan Ogrin, Samuil Vulcan, Adam Baș, Ioan Cioră, Aurel Pctean, Nicolae Siladi, Rusalin Voina, Iulian Burlec, Ioan Albert, Nicolae Brătean, Iosif Boila, Grigorie Grumaz, Ioan Mucenic, Octavian Muntean, Iancu Ogrin, Tanasie Roșca, Axente Achim, Ioan Pelle, Cornel Deciu, Silviu Pascu, Ioan Brusture, Petru Piteș, Victor Sándor, Petru Cotoroi, Silviu Maior, Iosif Boila, Nicolae Brătean, Iulian Burlec, Ioan Cioră, Ioan Bacău, Lazar Cojerean, Cornel Dobrean, Victor Guga, Aurel Mărița, Pompeiu Micșa, Teodor Roșu, Traian Rusu, David Semilian, Ioan Petruța, Alexă Bogdan, Vasiliu Pop, George Bașiu, Michail Beleș, Gavril Pascu, Cornel Țarină, George Ciunga, George Morar, George Peica, Ioan Muntean, Sever Ogrin, Laurențiu Boca, George Modi, Benjamin Pop, Pavel Stoina, Ioan Pastila, Vasile Suci, Alexandru Burduș, Ioan Bogdănti, Ioan Roșu, Ioan Pascadi, Eva Popa, Lucreția Gotteas, Lucreția Suci, Ana Băboi, Luca Paladie, Lazar Cojerean, George Ioan, Martin Varău, Eugen Domșa, George Parău, Alexandru Ciachi, Nicolae Trimbițoni, Sabin Cămpian, Eugen Sabo, Romul Todoran, Pavel Sarmăș, Lucreția Boca, Petru Turcu, Otilia Birlea, Lucreția Ciupe, Elisaveta Pantea, Ioan Pop, George Stoicanescu, Stefan Varealin, Stefan Tomuța, Valeriu Paveloni, Iov Balomir, Ioan Juga, Ilie Bogdan, Valeriu Pop, Ilie Epure, Ilie Bogdan, Ioan Pinte, Vasile Olariu, Vasile Suci, Antoniu Farkas, Nicolae Crestescu, Farcaș Farcaș, Stefan Tomuța, Constantin Colac, Valeriu Bora, Petru Todor, Iustin Socaci, Petru Stoica, Ilie Dan, Ioan Carabaș, Francisc Rup, Nicolae Jurca, Sigismund Nandra, Ioan Albușescu, Axente Achim.

Sarcinele

patronatului le p^ortă

Fondul Religiunei, în	35	parochii
Dominiul din Ciacova al Fondului Religiunei, în	10	„
Dominiul Societății Calei Ferate C. R. priv. Austriace-Ungare de Stat, în	8	„
Erariul reg. reprezentat prin Ministeriul de agricultură, în	10	„
Dominiul Erarial Reg. Ung. Montan din Săcărâmb Petroșeni și Baia de Criș, în	3	„
Cetatea lib. reg. din Timișoara, în	1	„
Cetatea lib. reg. din Arad, în	1	„
Comuna Politică din Cudșir, în	1	„
Conferire liberă	89	„
Nesistemisate	5	„

INDICELE

PERSÓNELOR CLERULUI DIECESAN.

	Pag.
1. Ardelean Simeon, născut la 1842. Teolog sistematic. Hirotonit la 1872. A funcționat ca adm. par. 12 ani în Cigmău, iar dela 1883 ca adm. paroch. apoi paroch în Folea până în presinte.	280
2. Avram Ioan, născut la 1853. Teolog moralist. Hirotonit la 1877. A funcționat ca adm. paroch. în Hittiaș 6 ani și în Racovița 2 ani apoi ca paroch în Spină.	396
3. Balomiri Aviron, născut la 1851. Teolog moralist. Hirotonit la 1899, și de atunci funcționează ca adm. parochial în Balomir.	384
4. Barbescu Romul, născut în 1852. Teolog moralist. Hirotonit la 1874 și de atunci funcționează ca administrator parochial, apoi ca paroch în Cârneșci.	430
5. Barbu Romulus, născut la 1873. Teolog sistematic. Hirotonit la 1900. Administrator parochial în Jitin.	312
6. Barbuș Nicola ă, născut la 1866. Teolog moralist. Hirotonit la 1894. A funcționat dela 1892—1894 ca docente în Silaș, apoi până la 1895 ca administrator parochial în Ghilad, iar din 1895 ca capelan în Silaș.	238

	Pag.
7. Bereș Nicola ă, născut la 1850. Teolog sistematic. Hirotonit la 1877. A fost administrator parochial 10 ani în Chernecea, iar din 1887 paroch în Ciuchici până în presinte.	304
8. Berinde Stefan, născut la 1871. Teolog moralist. Hirotonit la 1894. Cooperator parochial și docente în Câmpul lui Neag.	490
9. Bernat Ioan, născut la 1850. Teolog moralist. Hirotonit la 1874. Administrator apoi paroch în Rîude-mori. A funcționat ca administrator în Ohaba-Șibișel 10 ani.	526
10. Birta Petru, născut la 1836. Teolog sistematic. Hirotonit la 1864. Dela 1864—1872 adm. paroch. în Hălmaș, apoi paroch și protopop al Hălmașului. Dela 1898 protopop emerit.	410
11. Bitea George, născut la 1877. Teolog sistematic. Hirotonit la 1903. Administrator parochial în Tîrnova.	325
12. Blăjescu Adam, născut la 1837. Teolog moralist. Hirotonit la 1857. Capelan, iar din 1873 paroch în Pêrul.	226
13. Blășian Augustin, născut la 1847. Teolog sistematic. Hirotonit la 1873. A funcționat ca paroch în Silvașul-inferior 3 ani și 4 luni apoi ca paroch în Săcărêmb și protopop al Bobâlnei.	376
14. Boca Basiliu, născut la 1852. Teolog moralist. Hirotonit la 1885. A funcționat ca administrator în Saracsêu 12 ani și 3 luni, iar din 1897 ca paroch în Cigmêu.	368
15. Bocănici Ioan, născut la 1865. Teolog sistematic. Hirotonit la 1889. Administrator parochial în Balomir. Dela 1893 paroch în Puș.	504
16. Bociat P. Andrei ă, născut la 1847. Teolog moralist. Hirotonit la 1874. Paroch în Boușarul sup.	515

	Pag.
17. Bolboca Nicola ă, născut la 1852. A absolvat teologia în Timișóra la 1880. Hirotonit la 1881. A funcționat ca adm. par. și paroch până la 1895 în Baia de Criș, apoi paroch și adm. protop. până la 1898 în Petromană, iar de atunci paroch și protopop în Vermeș până în presinte.	247
18. Bologa Atanasie, născut la 1865. Teolog sistematic. A fost docente în Lupeni până la 1895. Hirotonit la 1895. Administrator, apoi paroch în Rudabaia până la 1901, iar de atunci paroch în Lupeni.	496
19. Bora Ioan iun., născut la 1855. Teolog moralist. Hirotonit la 1884. Paroch în Petros. A administrat și filia Bănița 5 ani.	500
20. Bora Ioan sen., născut la anul 1822. Teolog moralist. Hirotonit la 1851. Dela 1851 paroch în Coroeșci.	433
21. Bora Iustin, născut la 1877. Teolog sistematic de Budapesta. Hirotonit la 1901. Administrator parochial în Bucova.	516
22. Bora Vasilie, născut la 1865. Teolog moralist. Hirotonit la 1888. A funcționat ca cooperador 6 luni în Coroeșci, iar de atunci ca administrator par. în Crivobara până în presinte.	261
23. Boroș Ioan, Canonic custode.	141
24. Botică Nicola ă, născut la 1840. Teolog moralist. Hirotonit la 1860. Administrator în Bucureșci.	407
25. Bucur Avram, născut la 1850. Teolog moralist. Hirotonit la 1896, și de atunci funcționează ca adm. parochial în Renghet.	373
26. Burlec Petru, născut la 1833. Teolog moralist. Hirotonit la 1866. Administrator pentru Jiu Coroeseni 10 ani și paroch în Isroni.	493

	Pag.
27. Catone Petru, născut la 1847. Teolog moralist Hirotonit la 1875. A funcționat ca paroch în Furloc până în presinte.	244
28. Cetățean Vasile, născut la 1854. Teolog moralist. Hirotonit la 1875. Paroch în Subcetate cu filia Balomir.	462
29. Cheșan Petru, născut la 1864. Hirotonit la 1888. De atunci funcționează ca preot în Densuș.	436
30. Chirian Lazar, născut la 1842. Teolog moralist. Hirotonit la 1865. Paroch în Ohaba-Ponor.	503
31. Ciachi Petru, născut la 1850. Teolog moralist. Hirotonit la 1883. Paroch în Riu-alb și adm. paroch. în Mățești până la 1897, apoi paroch în Ostrovul-mare și mic.	522
32. Ciumaș Ioan, născut la 1867. Teolog moralist. Hirotonit la 1891, și de atunci funcționează ca administrator parochial în Beriu.	384
33. Conda Petru, născut la 1872. Teolog moralist. Hirotonit la 1902. Administrator parochial și docente în Iancahida.	297
34. Crișan Ioachim, născut la 1840. A absolvat teologia în Blaș la 1864. Hirotonit la 1864. A funcționat în archidieceasă până la 1883, apoi paroch în Cigmău până la 1896, iar de atunci paroch în Zorlențul-mare până în presinte.	250
35. Crișan Teodor, născut la 1850. Teolog sistematic. Dela 1874—1886 învățător la școala grănițărăscă din Cudșir. Hirotonit la 1886, și de atunci paroch II în Cudșir.	387
36. Crișan Teofil, născut la 1869. Teolog sistematic. Hirotonit la 1898. A funcționat ca capelan în Visag 8 luni de unde a fost trimis ca administrator în parochia neoconversă din Ohaba-Forgaci.	225

	Pag.
37. Cuterra Ilie, născut la 1834. Teolog moralist. Hirotonit la 1859, paroch în Clopodia.	330
38. Deciș Stefan, născut la 1857. A absolvat teologia la 1884 în Blaș. Hirotonit la 1884. A funcționat ca adm. par. până în 1891, apoi până la 1893 ca paroch în Siclaș, iar din 1893 până în presinte ca paroch în Scăiuș.	246
39. Deciș Vasile, născut la 1847. Teolog sistematic. Hirotonit la 1872. Adm. paroch. până la 1890, iar de atunci paroch în Sânt-Nicolaul-mare până în presinte.	298
40. Densușian Benjamin, Canonic lector	140
41. Dobrean Dionisie, născut la 1859. Teolog moralist. Hirotonit la 1883. Paroch în Sântămăria-Orlea dela 1883. Administrator al Sălașului-inferior dela 1883—1901.	456
42. Domșa Tit, născut la 1862. Teolog sistematic. Hirotonit la 1887, și de atunci până în presinte funcționează ca paroch în Valea-Lungă.	228
43. Draghici Alic, născut la 1866. Teolog moralist. Hirotonit la 1892. Administrator parochial în Riu-bărbat.	505
44. Dreghici Ioan, născut la 1843. Teolog sistematic. Hirotonit la 1869. A funcționat în Cigmău ca adm. paroch. 2 ani, în Cudșir ca capelan 4 ani, în Beba ca adm. paroch. 2 ani și din 1877 în Cudșir ca paroch I.	387
45. Eliu Ioachim, născut la 1834. Teolog moralist. Hirotonit la 1860. Administrator în Peșteana până la 1864, apoi administrator în Ploscabaia până la 1900, de aci paroch în Peșteana.	525
46. Fireza Daniel dr., născut la 1871. Teolog sistematic de Roma. Doctor în filosofie și s. teologie.	

	Pag.
Hirotonit la 1893. Dela 1894—1895 aplicat în cancelaria diecesană ca practicant, actuar capitular, bibliotecar și secretar referent la tribunalul matrimonial, apoi ca profesor de religiune la fetițele gr. cat. din claustrul călugărițelor «De Notre Dame» și la școala industrială din Lugos. Din 1895—1896 administrator parochial în Iezvin. Dela 1896—1898 misionar și adm. parochial în Belotinț. În 1898 Octombrie—Novembre concrețut cu notariatul consistorial. Dela 1898—1899 administrator parochial în Zabran. Dela 1899 notariu consistorial, dela 1900 asesor consistorial, dela 1902 secretar episcopesc.	205
47. Frențiu Ioachim, născut la 1836. Teolog sistematic de Timișoara. Hirotonit la 1863. A funcționat ca adm. parochial 2 ani în Valea-lungă, apoi asesor consistorial și paroch în Reșița până la 1899, iar de atunci paroch în Zăbran.	274
48. Frențiu Traian Valeriu dr., născut la 1875. A absolvat teologia în Budapesta. Hirotonit la 1898, apoi trimis în institutul sublimior al s. Augustin din Viena. La 1902 fiind promovat de Dr. în s. teologie a fost aplicat în cancelaria diecesană, iar din Decembrie 1902 funcționează ca vnotar consistorial, arhivar și bibliotecar diecesan.	205
49. Ganga Nicefor, născut la 1850. Teolog sistematic. Hirotonit la 1877. A funcționat ca paroch adm. în Comorișce până la 1891, paroch în Jitin până în 1895, iar de atunci paroch în Secaș.	324
50. Gian Michail, Canonic cancelar.	142
51. Giuca Ioachim, născut la 1836, teolog moralist. Hirotonit la 1864. Paroch în Marcoveți.	307
52. Giurgiu Valeriu, născut la 1873. Teolog sistematic. Practicant, protocolist, actuar și arhivar diecesan dela 1896—1898, apoi comptabil la cassa cen-	

	Pag.
trala diecesană dela 1899 până în prezent. Hirotonit la 1901.	205
53. Grecu Demetriu, născut la 1844. A absolvat teologia la 1870 în Budapesta. A fost chirotonit la 1872. A funcționat ca actuar în cancelaria diecesană 1 an și 6 luni, ca preot disponibil 1 an și 2 luni, administrator parochial în Racovița, iar din 1879 protopop al Buziașului, paroch în Coșteiul-mare și administrator în Silha.	222
54. Guga Alexandru, născut la 1836. Teolog moralist. Hirotonit la 1866. Adm. paroch. în Curechiu	408
55. Guga Ioan, născut la 1862. Teolog moralist. Hirotonit la 1884. Adm. interim. în Poiana 7 ani, în Curechiu 8 ani. Paroch în Zdrapț.	413
56. Hoza Nicolaș, născut la 1858. Teolog sistematic. Hirotonit la 1883. A funcționat ca paroch în Icloda 16 ani, iar acum paroch în Reșița.	323
57. Ilca Maximin, născut la 1876. Teolog moralist. Hirotonit la 1902. Cooperator parochial în Parța și deodată adm. parochial în Dragsina.	279
58. Ilca Moise, născut la 1846. Teolog moralist. Hirotonit la 1876. Paroch în Totești.	463
59. Itul Ioan, născut la 1857. Teolog moralist. Hirotonit la 1879. Administrator apoi paroch în Hătegel.	440
60. Iancu Demetriu, născut la 1841. Teolog sistematic. Hirotonit la 1875. A funcționat ca administrator parochial în Rudabaia 6 ani, iar din 1881 ca paroch în Turdaș.	398
61. Iancu Ioan, născut la 1866. Teolog moralist. Hirotonit la 1888 și de atunci funcționează ca cooperador în Bobalna.	364
62. Iancu Liviu, născut la 1846. A absolvat teologia la 1873 în Blaș. Hirotonit la 1873. A funcționat ca	

	Pag.
practicant în cancelaria diec. $\frac{1}{2}$ an, apoi $9\frac{1}{2}$ ani ca adm. paroch. în Baia de Criș, iar din 1883 ca adm. paroch. în Visag până în prezente.	248
63. Iancu Petru, născut la 1838. Teolog moralist. Hirotonit la 1860 și de atunci funcționează ca paroch în Bobâlna.	364
64. Iechim Aurel, născut la 1854. Teolog sistematic. Hirotonit la 1879. A funcționat ca adm. paroch. în Racovița 1879—1882, ca paroch în Isgar 1882—1885 și din 1885 ca paroch în Budinți.	233
65. Ionaș Andrei, născut la 1853. Teolog sistematic. Hirotonit la 1880. A funcționat în Liget până la 1881 în Boutariul infer. până 1886 ca adm. parochial apoi paroch în Clopotiva până la 1897, iar de atunci paroch în Lățunaș.	333
66. Ionașcu Teodor, născut la 1848. Teolog moralist. Hirotonit la 1872, iar de atunci funcționează ca administrator apoi ca paroch în Vâlcele bune și rele.	354
67. Iorgovici Paul, născut la 1840. Teolog moralist. Hirotonit la 1844. Paroch I în Varadia.	336
68. Iorgovici Romul, născut la 1866. Teolog sistematic. Hirotonit la 1892, administrator parochial în Jebel.	284
69. Iubaș Corneliu, născut la 1866. Teolog sistematic. Hirotonit la 1891. A funcționat un an ca docente în Boușarul superior, apoi ca actuar, protocolist diecesan, actuar capitular și catechet gr. cat. la Claustrul Călugărițelor «De Notre Dame» din Lugoș 3 ani și 1 lună până în 1894. Dela 1894—1896 paroch în Zorlențul-mare, apoi paroch în Ștei.	461
70. Iubaș Michail iun., născut la 1876. Teolog moralist. Hirotonit la 1902 și de atunci funcționează ca administrator parochial în Veșel.	356

	Pag.
71. Iubaș Mihail sen., născut la 1846. Teolog moralist. Hirotonit la 1874. Paroch în Ostrovel-Gureni, dela 1879—1890 a administrat și Valea-Dêlși.	521
72. Jivanca Mihai, născut la 1873. Teolog sistematic. Hirotonit la 1899. A funcționat ca adm. paroch. în Serb-Cianad 1 an, iar din 1900 administrator parochial în Petromani.	286
73. Lăpădat Ioan, născut la 1874. Teolog sistematic. Hirotonit la 1898. De atunci funcționează în Belotințiu ca adm. paroch. și docente până în prezent.	257
74. Lazar Nicola ă, născut la 1844. Teolog moralist. Hirotonit la 1865. A funcționat din 1865—1869 ca capelan, iar din 1869 până în prezente ca paroch în Pricas.	391
75. Lengyel Corneliu de Bagota, născut la 1871. Teolog sistematic. Hirotonit la 1896. A funcționat ca învățător în Iscroni din 1895—1896, apoi ca administrator parochial în Jitin până în 1900, iar de atunci paroch în Gșelar.	346
76. Luța Laurean dr. în dreptul canonic, născut la 1857. Teolog sistematic. Hirotonit la 1882. A funcționat ca actuar în cancelaria diec. și adm. paroch. în Icloda până la 1883, iar de atunci paroch și apoi protopop în Comloșul-mare.	294
77. Lucaciu Epaminonda dr. în s. teologie și filosofie, născut la 1877. Teolog sistematic de Roma. Hirotonit la 1899. Dela 1901 administrator parochial în Cianadul sêrbesc.	293
78. Lupescu Luca, născut la 1849. Teolog moralist. Hirotonit la 1871. A funcționat ca adm. paroch. în Riu-alb până 1878, iar de atunci paroch în Igrîș.	296
79. Lupescu Nicola ă, născut la 1846. Teolog moralist. Hirotonit la 1874. A funcționat ca administrator	

	Pag.
în Silvașul superior 8 ani și 5 luni, iar de atunci până în presinte ca administrator apoi paroch în Hittiaș.	235
80. Lupșă Ioan, născut la 1831. Teolog moralist. Hirotonit la 1876, și de atunci funcționează ca paroch în Minthia.	351
81. Lupșor Adam, născut la 1862. Teolog moralist. Hirotonit la 1883 și de atunci funcționează ca adm. paroch. în Castău.	385
82. Lupulescu Ioan, născut la 1838. Teolog moralist. Hirotonit la 1861. A funcționat ca adm. paroch. în Spină 1 an, în Turdaș 2 ani, în Orăștia 9 luni, iar din 1864 în Martinești.	388
83. Madincea Ioan, Canonic școlastic.	138
84. Madincea Octavian, născut la 1850. Teolog sistematic. Hirotonit la 1876. A funcționat ca adm. interim. 7½ ani în Comorișce și Chernecea, iar din 1877 paroch în Illadia până acum.	306
85. Mihaescu Aron, născut la 1861. Teolog moralist. Hirotonit la 1886. Cooperator în Lunca-Cernei inf. până la 1896. Paroch în Riu-alb până la 1902, apoi paroch în Lunca-Cernei superiără.	445
86. Mioc Efrem, născut la 1838. Teolog moralist. Hirotonit la 1864. Paroch în Mercina.	334
87. Morariu George, născut la 1860. A absolvat teologia la 1883 în Blaș. Hirotonit la 1884. A funcționat ca cooperador în Silaș până în 1 Mai 1885, după acea adm. paroch în S. Nicolaül mare până la 15 Martie 1885, iar de atunci paroch în Isgar.	245
88. Muntean George, născut la 1863. Teolog sistematic. Hirotonit la 1891. A funcționat ca docente în Merișor, Cârneșci, ca cantor în Timișóra, și cancelist în cancelaria diec. apoi capelan în Silaș, iar din 1895 ca paroch în Ghilad până în presinte.	281

	Pag.
89. Muntean Nicolaŭ iun., născut la 1869. Teolog sistematic de Timișóra. A funcționat în cancelaria diecesană ca actuar, protocolist și archivar dela 1893 până la 1898. Hirotonit la 1898, apoi administrator parochial în Dobra și profesor de religiune la institutele de învățămînt din Deva până la 1902. De atunci paroch în Grădiște și administrator protopopesc al Ulpieș-Traiane.	519
90. Muntean Nicolaŭ sen., născut la 1847. Teolog moralist. Hirotonit la 1875. A funcționat ca adm. paroch. în Sântă-Maria-Orlea 1 an, iar din 1876 ca paroch în Șibot.	395
91. Muntean Petru, născut la 1877. Teolog sistematic. Hirotonit la 1902. A funcționat ca cancelist 1 an în cancelaria diec., apoi după hirotonire adm. paroch. în Parța.	264
92. Nandra Ladislaŭ, născut la 1853. Teolog moralist. Hirotonit la 1876. Admin. paroch. în Hittiaș 11 luni. Dela 1877 administrator apoi paroch în Silvașul inferior.	458
93. Nandra Petru, născut la 1849. Teolog moralist. Hirotonit la 1884. Paroch în Silvașul superior.	460
94. Nestor Nicolaŭ, Canonic prebendat.	143
95. Nicola George, născut la 1866. Teolog sistematic. Hirotonit la 1895. A funcționat ca docente în Hunedóra și Iscroni-Barbateni până la 1895 apoi cooperador-docente în Parța până în 1899, adm. paroch. în Surducul mare până la 1903, și de atunci adm. parochial în Comoriște.	332
96. Nicolescu Iacob, născut la 1870. Teolog sistematic. Hirotonit la 1895. A funcționat în Timișóra ca preot, cooperador și cantor 2 ani 4 luni, administrând și Iezvinul 5 luni. Dela 1897 administrator parochial în Clopotiva.	518

	Pag.
97. Oltean Sofroniū, născut la 1859. Teolog sistematic. Hirotonit la 1886. Paroch în Rechițova.	451
98. Pascu Ieronim, născut la 1865. Teolog sistematic. Hirotonit la 1891. A funcționat ca cancelist în cancelaria diec. 1½ an, administr. paroch. în Ciclova română 1 an 9 luni, iar din 1902 paroch și administr. protop. în Bogșa-montană.	318
99. Pascu Sofroniū, născut la 1845. Teolog sistematic. Hirotonit la 1872. A funcționat ca administr. paroch. în Zgribești 1 an, dupăcea paroch II în Ticvaniul-mare.	310
100. Pascu Vasile, născut la 1848. Teolog sistematic. Hirotonit la 1879. A funcționat ca administr. paroch. 5 ani în Surducul-mare, iar de atunci paroch. în Greovași.	305
101. Patachi Ioan, născut la 1873. Teolog sistematic. Hirotonit la 1896. Cooperator parochial în Lunca-Cernei inferioare până la 1902, apoi adm. parochial în Coroeșteni.	491
102. Pепенar Ioan, născut la 1865. Teolog moralist. Hirotonit la 1901. Administrator parochial și docente în Bărbăteni sup.	487
103. Petean Iosif, născut la 1860. Teolog sistematic. Hirotonit la 1886. A funcționat în cancelaria diec. 11 luni, paroch. în Surducul-mare 12½ ani, acum paroch în Chernecea.	329
104. Petroviči Vasile, născut la 1834. Teolog moralist. Hirotonit la 1857. A funcționat ca administrator parochial în Valea-lungă 6 ani, apoi cooperator în Coșteiul-mare.	222
105. Pinteia Petru, născut la 1846. Teolog moralist. Hirotonit la 1886. A funcționat dela început ca paroch în Nevrincea.	224

	Pag.
106. Pogan Sigismund, născut la 1834. Teolog moralist. Hirotonit la 1855, de atunci funcționează-tot ca paroch în Păclișa.	448
107. Pop Antoniu, născut la 1846. Teolog moralist. Hirotonit la 1869. A funcționat dela hirotonire ca capelan, iar din 1891 ca paroch în Maceu.	351
108. Pop Avel, născut la 1864. Teolog sistematic. Hirotonit la 1890. Paroch în Ticvaniul-mic.	311
109. Pop Constantin, născut la 1853. Teolog sistematic. Hirotonit la 1879. Administrator în Bărcea-mare până la 1889, apoi paroch. în Rudabaia până la 1895, de aci paroch în Baia-de-criș și dela 1899 administrator protopopesc al districtului Hălmașului.	406
110. Pop Demetriu, născut la anul 1840. A absolvat teologia morală și a fost hirotonit la 1865. A funcționat ca administrator paroch. în Dobrești 6 ani, iar dela 1871 ca paroch în Balinț.	221
111. Pop George, născut la 1835. Teolog moralist. Hirotonit la 1865. A funcționat ca administrator parochial în Peșteana 3 ani și 6 luni, iar din 1869 ca paroch în Gioagiul inferior.	369
112. Pop Ioan iun., născut la 1848. Teolog sistematic. Hirotonit la 1874. A funcționat ca adm. parochial în Șușanoveț 6½ ani, apoi paroch. și adm. protopopesc în Oravița 3 ani, iar din 1884 ca paroch și protopop în Hunedóra.	350
113. Pop Ioan sen., născut la 1835. Teolog moralist. Hirotonit la 1894, și de atunci adm. parochial în Poiana.	372
114. Pop Iosif, născut la 1846. Teolog moralist. Hirotonit la 1838. A funcționat ca adm. parochial în Gioagiul inferior 6 luni, în Săcărâmb 7 luni, în Saracsău 7 ani, iar din 1897 ca paroch în Homorod.	370

	Pag.
115. Pop Mihail iun., născut la 1866. Teolog moralist. Hirotonit la 1890. Adm. parochial în Valea-Delșii.	527
116. Pop Mihail sen., născut la 1844. Teolog moralist. Hirotonit la 1868. Administrator în Paroș-Peștere.	449
117. Pop Petru, Preposit capitular.	136
118. Pop Stefan dr. în dreptul canonic, născut la 1866. Teolog sistematic. Hirotonit la 1891. A funcționat 3½ ani ca actuar în cancelaria diecesana, apoi 5 ani ca paroch și adm. protop. în Orăștia, iar din 1896 paroch în Jezvin până în prezente.	262
119. Popescu Nicolaș, născut la 1849. Teolog moralist. Hirotonit la 1872. A funcționat ca adm. paroch. în Chernecea și Secaș, iar acum adm. paroch. în Ramna.	321
120. Popovicî Beniamin, născut la 1833. Teolog moralist. Hirotonit la 1853 și de atunci până în prezente a funcționat ca administrator apoi paroch în Băcia.	342
121. Popovicî George, născut în 1855. Teologia a absolvat-o la 1880 în Timișoara, s'a chirotonit la 1881 și a funcționat ca adm. parochial în Rudabaia 1 an, paroch în Șecaș 1 an și 8 luni, în Cancelaria diecesană archivar și V.-Notar Consistorial 7 luni, protopop și paroch. în Oravița 15 ani, iar dela 25 Septembrie 1898 protopop și paroch în Lugos.	219
122. Popovicî Iosif iun., născut la 1860. Teolog moralist. Hirotonit la 1888 și de atunci funcționează ca administrator apoi paroch în Vaidei.	400
123. Popovicî Iosif sen., născut la 1834. Teolog moralist. Hirotonit la 1860. Paroch în Gherliște.	319
124. Popovicî Nicodim, născut la 1841. Teolog moralist. Hirotonit la 1865. A funcționat din 1865—1868 ca adm. parochial în Petromani, apoi până la	

	Pag.
1892 ca paroch în Jebel, iar din 1899 ca paroch în Siciăș.	237
125. Popovicî Nicolaș, născut la 1854. Teolog moralist. Hirotonit la 1877 și de atunci a funcționat ca administrator, apoi ca paroch în Cib.	366
126. Popovicî Simeon, născut la 1832. Teolog moralist. Hirotonit la 1882 și de atunci funcționează ca administrator, apoi ca paroch în Racovița.	236
127. Poruțiu Victor, născut la 1861. Teolog sistematic. Hirotonit la 1888. A funcționat ca actuar în oficiul diecesan ½ an, ca paroch în Chernecea 10½ ani, adm. interim. în Comoriște 8 luni, iar din 1898 paroch și adm. protop. apoi protopop în Oravița română.	308
128. Poșiar Demetriu, născut la 1849. A absolvat teologia la 1879 în Budapesta, Hirotonit la 1879. A funcționat ca adm. paroch. 1 an în Turdaș, iar din 1880 ca adm. paroch. și paroch în Zgribești până în prezente.	249
129. Poșiar Romulus, născut la 1877. Teolog sistematic. Hirotonit la 1902. Administrator paroch. în Beba veche.	291
130. Raca Romul, născut la 1860. Teolog sistematic. Hirotonit la 1888. Capelan în Silaș 3 ani 8 luni, apoi paroch în Bouțarul inferior.	514
131. Radic Stefan, născut la 1843. Teolog sistematic. Hirotonit la 1871. În cancelaria diecesană a funcționat ½ an, apoi paroch în Petroșeni și protopop al districtului liului.	501
132. Radu Augustin, născut la 1877. Teolog sistematic. Hirotonit la 1902. Administrator parochial în Vărădia.	336
133. Radu Iacob, dr. în s. teologie și filosofie, născut la 1869. Teolog sistematic de Roma. Hirotonit la	

	Pag.
1892. Administrator parochial în Șermaș (1894—5).
Spiritual la seminariul teol. archid. din Blaș și Profesor
de religiune la Institutul pedagogic și la șcôla sup.
de fete 1896—7. Preot pentru colonia greco-catoli-
cilor români din București (România) 1897—1899.
Dela 1899—1902 archivar, bibliotecar și vicenotar
consist. și catechet la șcôla industrială din Lugos.
Dela 1902 vicar for. în Hațeg.	443
134. Rațiu Iuliu, născut la 1864. Teolog sistem. de
Roma. Hirotonit la 1886. A funcționat ca actuar în
cancelaria diec. 8 luni, ca vicenotar consistorial și
capelan în Lugos 9 ani, ca notar consistorial 1 an,
iar din 1896 ca paroch în Orăștie și protopop al
Cudșirului.	389
135. Roman Moise, născut la 1846. Hirotonit la 1870.
Teolog moralist. Administrator în Fărcădinul inf. 2 ani,
apoi paroh în Fărcădinul superior. Dela 1900 începe
administrăză și Fărcădinul inferior.	439
136. Russu Demetriu, născut la 1830. Teolog siste-
matic. Hirotonit la 1857. Paroch I în Ticvaniul-mare
și protopop al districtului Varadia.	310
137. Sântoma Petru, născut la 1878. Teolog sistematic.
Hirotonit la 1901. Administrator parochial în
Rudabaia.	412
138. Saturn Isidor, născut la 1867. Teolog moralist.
Hirotonit la 1889. Administrator în Merișor.	497
139. Secoșan Nicolaș, născut la 1826. Teolog mo-
ralist. Hirotonit la 1849, de atunci până la 1864 a
funcționat ca preot gr. or., iar din 1864 ca paroch
gr. cat. în Silaș.	238
140. Simonetti Silviu, născut la 1870. Teolog siste-
matic. Hirotonit la 1894. A funcționat un an ca
docente în Iscronă, dela 1894 administrator paroch.
în Valiôra.	465

	Pag.
141. Socaciu Avram, născut la 1846. Teolog moralist.
Hirotonit la 1874. A funcționat ca paroch în Fărcă-
dinul inf. până la 1900, apoi 3 ani adm. paroch. în
Iancabida, iar din 1903 paroch în Gherman până în
presinte.	320
142. Sodor Isidor, născut la 1837. Teolog moralist.
Hirotonit la 1873 și de atunci funcționăză ca ad-
ministrador apoi paroch în Romoșel.	392
143. Stanciu Constantin, născut la 1831. Teolog
moralist. Hirotonit la 1854. Paroch în Câmpul lui
Neag.	490
144. Stoica Petru, născut la 1857. Teolog maralist
Hirotonit la 1884. A funcționat tot ca paroch. în
Ciula-mare.	432
145. Stupinian Iosif, născut la 1859. Teolog siste-
matic. Hirotonit la 1882. Administrator paroch. în
Rudabaia 1 $\frac{1}{2}$ an, paroch în Secaș 10 ani. Dela 1893
paroch în Lunca-Cerneș sup. până la 1902. Dela 1902
paroch în Bârcea-mare și catechet la Institutele de
inv. din Deva. Dela 1903 paroch în Riu-alb.	452
146. Suciu Beniamin, născut la 1866. Teolog mora-
list. Hirotonit la 1888. Administrator în Șerel.	457
147. Suciu Ioan, născut la 1838. Teolog moralist.
Hirotonit la 1865. Paroch în Galați.	492
148. Suciu Iulian, născut la 1864. Teolog moralist.
Hirotonit la 1891. A funcționat dela început ca
administrador parochial și docente în Dobrești.	223
149. Teaha Corneliș, născut la 1866. Teolog sistem.
de Budapesta. Hirotonit la 1894. A funcționat ca docente
în Chizdia, iar din 1895 ca paroch și apoi adm.
protopopesc în Liget, până în presinte.	285
150. Teaha Demetriu, născut la 1830. Teolog
moralist. Hirotonit la 1859. A funcționat ca	

- Pag.
- capelan în Arad până la 1863, iar de atunci ca adm. paroch. apoi paroch în Chizdia până în presinte. 259
151. Telescu George, născut la 1839. A absolvat teologia în Viena la 1865. Hirotonit la 1866. A funcționat ca actuar în cancelaria diec. 2 ani, apoi paroch-protopop până la 1878 în Vermeș, iar dela 1878 paroch protopop în Oravița până la 1881, de atunci paroch-protopop în Arad până în presinte. 254
152. Todoran George, născut la 1874. Teolog moralist. Hirotonit la 1900. Administrator parochial în Paroșeni. 449
153. Todoran Ioan, născut la 1862. Teolog moralist. Hirotonit la 1887. Cooperator parochial în Lupeni și Bărbăteniș sup. 10 luni, administrator parochial în Tîrnova până la 1892, apoi administrator parochial în Lupeni și Bărbăteniș sup. până la 1901, iar de atunci adm. parochial în Sălașul superior. 454
154. Todoran Nicolaș, născut la 1866. Teolog moralist. Hirotonit la 1892. Administrator parochial în Coroeșteni-Vulcan până la 1902, apoi cooperator parochial în Lunca-Cernei inf. 445
155. Trăila George, născut la 1835. Teolog moralist. Hirotonit la 1858. A funcționat în Scăiuș 2 ani, Chizdia 3 ani, Iezvin 9 ani ca adm. paroch., iar din 1872 ca paroch în Timișóra. 269
156. Tuștean Teofil, născut la 1837. Teolog moralist. Hirotonit la 1861. Administrator parochial în Silvașul sup. până la 1865, apoi paroch în Tuștea. 465
157. Țăran Vasile, născut la 1841. Teolog moralist. Hirotonit la 1862. A funcționat ca adm. par. în Ghilad, ca paroch în Ramna și Petroman, iar din 1901 paroch în Icloda. 283
158. Țarină Iustin, născut la 1855. Teolog moralist. Hirotonit la 1877. Administrator în Beba-veche 4 ani,

- Pag.
- în Șerel $\frac{1}{2}$ an, în Gherman $\frac{1}{2}$ an, în Ticvaniulmic 9 ani, în Bucova $9\frac{1}{4}$ ani, dela 1901 administrator în Paucinești. 523
159. Țiucu Ioan, născut la 1862. Teolog sistematic. Hirotonit la 1893. A funcționat ca cancelist și actuar în cancelaria diecesană $1\frac{1}{2}$ an, ca cooperador în Visag $2\frac{1}{2}$ ani, iar din 1896 cooperador și diacon catedral în Lugos până în presinte. 219
160. Văcărescu Ioan, născut la 1850. Teolog moralist. Hirotonit la 1874 și de atunci până în presinte funcționează ca administrator parochial în Hissiaș. 234
161. Văidean Ioan, născut la 1850. Teolog moralist. Hirotonit la 1879, și de atunci funcționează ca administrator, apoi paroch în Romos. 393
162. Vărviu Liviu, născut la 1875. Teolog moralist. Hirotonit la 1900. Administrator parochial și docente în Beba-veche până la 1902, apoi adm. parochial în Peștenița. 525
163. Voin Nicolaș, născut la 1866. Teolog moralist. Hirotonit la 1891. Administrator parochial în Valealupului. 508
164. Voin Petru, născut la 1840. Teolog moralist. Hirotonit la 1860. Cooperador în Valealupului 1 an, apoi tot acolo ca adm. parochial până la 1884, după aceea paroch în Barul-mare. 488
165. Wladislav Sigismund, născut la 1853. Teolog moralist. Hirotonit la 1881. Adm. în Beba-veche 8 luni, în Șerel 2 ani, apoi paroch în Livadia de câmp. 495
166. Zugrav Nicolaș, născut la 1871. Teolog sistematic de Budapesta. A funcționat 1 an în cancelaria diecesană. Hirotonit la 1896. Cooperador parochial în Visag dela 1896 până la 1897, de aci încolo adm. parochial, apoi paroch în Hobiceni-Uricani. 507

INDICELE PAROCHIELOR.

	Pag.
1. <i>Arad</i> (Arad). Comitatul Arad. P. u. și St. tel. Arad.	255
2. <i>Băcia</i> (Bács). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Băcia.	342
3. <i>Băesci</i> (Bajesd). Comitatul Hunedóra. P. u. Fehérviz. St. tel. Bajesd.	428
4. <i>Băia de Criș</i> (Körösbánya). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Körösbánya.	405
5. <i>Bălinți</i> (Bálincz). Comitatul Caraș-Severin. P. u. și St. tel. Bálincz.	221
6. <i>Balomir</i> (Balomir). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Alkenyér.	383
7. <i>Bărbănteni superiori</i> (Felsőbarbatyen). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Lupeny.	486
8. <i>Bărcea-mare</i> (Nagybarcsa). Comitatul Hunedóra. P. u. Csernakeresztúr. St. tel. Băcia.	343
9. <i>Barul-mare</i> (Nagybár). Comitatul Hunedóra. P. u. Puj. St. tel. Krivadia.	487
10. <i>Beba-veche</i> (Óbéba). Comitatul Torontal. P. u. și St. tel. Óbéba.	290
11. <i>Belotinti</i> (Belotincz). Comitatul Timiș. P. u. Konop. St. tel. Berzova.	257
12. <i>Beriu</i> (Berény). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Szászváros.	384
13. <i>Bobalna</i> (Bábolna). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Szászváros.	463
14. <i>Bogșa-montană</i> (Németbogsán). Comitatul Caraș-Severin. P. u. și St. tel. Németbogsán.	317

	Pag.
15. <i>Boos</i> (Bós). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Vajdahunyad.	344
16. <i>Bouțarul inferior</i> (Alsóbauczár). Comitatul Hunedóra. P. u. Várhely. St. tel. Ruszkabánya.	514
17. <i>Bouțarul superior</i> (Felsőbauczár). Comitatul Hunedóra. P. u. Várhely. St. tel. Ruszkabánya.	514
18. <i>Bucova</i> (Bukova). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Várhely.	515
19. <i>București</i> (Bucuresd). Comitatul Hunedóra. P. u. Kristyor. St. tel. Brád.	406
20. <i>Budinti</i> (Budincz). Comitatul Timiș. P. u. și St. tel. Nagytapolovecz.	232
21. <i>Câmpul lui Neag</i> (Kimpulunyág). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Lupeny.	489
22. <i>Cârnesci</i> (Kernyesd). Comitatul Hunedóra. P. u. Kernyesd. St. tel. Hátszeg.	429
23. <i>Castău</i> (Kasztó). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Szászváros.	385
24. <i>Chernecea</i> (Kernyécsa). Comitatul Caraș-Severin. P. u. Kernyécsa. St. tel. Kakova.	329
25. <i>Chizdia</i> (Kizdia). Comitatul Timiș. P. u. și St. tel. Aga.	258
26. <i>Cianadul Sârbesc</i> (Szerbcsanád). Comitatul Torontal. P. u. și St. tel. Szerbcsanád.	292
27. <i>Cib</i> (Cseb). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Zalatna.	364
28. <i>Cigmău</i> (Csigmó). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Algyógy.	367
29. <i>Ciuchicți</i> (Csukics). Comitatul Caraș-Severin. P. u. și St. tel. Rakasdia.	303
30. <i>Ciula mare</i> (Nagycsula). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Hátszeg.	431
31. <i>Clopodia</i> (Klopödia). Comitatul Timiș. P. u. și St. tel. Klopodia.	330
32. <i>Clopotiva</i> (Klopötiva). Comitatul Hunedóra. P. u. Kernyesd. St. tel. Várhely.	517

	Pag.
33. <i>Comloşul-mare</i> (Nagykomlós). Comitatul Torontal. P. u. şi St. tel. Nagykomlós.	294
34. <i>Comorîste</i> (Komoristye). Comitatul Caraş-Severin. P. u. şi St. tel. Kakova.	331
35. <i>Coroşteni</i> (Zsilykorojesd). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Vulkán.	490
36. <i>Coroştii</i> (Korojesd). Comitatul Hunedóra. P. u. Fehérviz. St. tel. Bajesd.	432
37. <i>Coşteul-mare</i> (Nagykostély). Comitatul Caraş-Severin. P. u. şi St. tel. Szapáryfalva.	221
38. <i>Krivobara</i> (Krivobara). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. Temes-Székás.	261
39. <i>Kudşir</i> (Kudzsir). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Kudzsir.	386
40. <i>Kurechiu</i> (Kurety). Comitatul Hunedóra. P. u. Kristyór. St. tel. Boicza.	407
41. <i>Densus</i> (Demsus). Comitatul Hunedóra. P. u. Densus. St. tel. Hátszeg.	433
42. <i>Dobra</i> (Hunyaddobra). Comitatul Hunedórei. P. u. şi St. tel. Hunyaddobra.	345
43. <i>Dobrestii</i> (Dobrest). Comitatul Caraş-Severin. P. u. şi St. tel. Bálincz.	222
44. <i>Dragsina</i> (Dragsina). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. Nagy-Köveres.	279
45. <i>Farcadinul-inferior</i> (Alsófarkadin). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Hátszeg.	437
46. <i>Farcadinul-superior</i> (Felsőfarkadin). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Hátszeg.	438
47. <i>Folya</i> (Folya). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. Folya.	279
48. <i>Furloc</i> (Furlog). Comitatul Caraş-Severin. P. u. Furlog. St. tel. Németbogsán.	243
49. <i>Galacii</i> (Galác). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Puj.	492
50. <i>Ghelar</i> (Gyalái). Comitatul Hunedórei. P. u. şi St. tel. Gyalár.	346

	Pag.
51. <i>Gherlişte</i> (Gerlistye). Comitatul Caraş-Severin. P. u. şi St. tel. Krassova.	318
52. <i>Gherman</i> (Germán). Comitatul Caraş-Severin. P. u. şi St. tel. Nagyzsám.	320
53. <i>Ghilad</i> (Gilád). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. Gilád.	281
54. <i>Gioagiu-inferior</i> (Algyógy). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Algyógy.	368
55. <i>Grădişte</i> (Várhely). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Várhely.	518
56. <i>Greovaţi</i> (Greovác). Comitatul Caraş-Severin. P. u. şi St. tel. Kakova.	305
57. <i>Hálmaj</i> (Nagyhalmágy). Comitatul Arad. P. u. şi St. tel. Nagyhalmágy.	408
58. <i>Háteg</i> (Hátszeg). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Hátszeg.	440
59. <i>Hátegel</i> (Haczaszal). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Hátszeg.	439
60. <i>Hissiaş</i> (Hissziás). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. Gizellafalva.	234
61. <i>Hittiáş</i> (Hittyiás). Comitatul Timiş. P. u. Buziás. St. tel. Keped.	235
62. <i>Hobita-Grădişteii</i> (Hobiczavárhely). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Várhely.	520
63. <i>Homorod</i> (Homoród). Comitatul Hunedóra. P. u. Alkenyér. St. tel. Algyógy.	370
64. <i>Hunedóra</i> (Vajdahunyad). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Vajdahunyad.	347
65. <i>Ieloda</i> (Ikloda). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. Törökszákos.	282
66. <i>Igriş</i> (Egres). Comitatul Torontal. P. u. Egres. St. tel. Nagylak.	295
67. <i>Iladia</i> (Illadia). Comitatul Caraş-Severin. P. u. şi St. tel. Rakasdia.	306
68. <i>Iscronii</i> (Alsóbarbatenyiszkrony). Comitatul Hunedóra. P. u. Livazeny. St. tel. Alsóbarbateny.	493

	Pag.
69. <i>Izgar</i> (Izgár). Comitatul Caraş-Severin. P. u. Vermes. St. tel. Niczkyfalva.	244
70. <i>Iancăhida</i> (Jankahid). Comitatul Torontal. P. u. Klek. St. tel. Bégaszentgyörgy.	297
71. <i>Iezvin</i> (Jezvin). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. Temes-Rékás.	261
72. <i>Jebel</i> (Zsebely). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. Zsebely.	283
73. <i>Jittin</i> (Zsittin). Comitatul Caraş-Severin. P. u. şi St. tel. Kakova.	311
74. <i>Lăţunaş</i> (Laczunás). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. Nagyzsám.	332
75. <i>Lighet</i> (Liget). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. Zsebely.	285
76. <i>Livădia de câmp</i> (Mezőlivádia). Comitatul Hunedóra. P. u. Puj. St. tel. Livádia.	494
77. <i>Lugoş</i> (Lugos). Comitatul Caraş-Severin. P. u. şi St. tel. Lugoş.	216
78. <i>Lunca-Cernei superioare</i> (Felsőnyiresfalva). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Hátszeg.	444
79. <i>Lupeni</i> (Lupeny). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Lupeny.	495
80. <i>Macău</i> (Mácsó). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Russ.	350
81. <i>Marcoveţ</i> (Markovecz). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. Temeskutas.	306
82. <i>Martinesci</i> (Martinesd). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Szászváros.	388
83. <i>Mătesci</i> (Maczesd). Comitatul Hunedóra. P. u. Felsőszálláspatak. St. tel. Bajesd.	446
84. <i>Mercina</i> (Mercsina). Comitatul Caraş-Severin. P. u. Vrány. St. tel. Varadia.	333
85. <i>Merisor</i> (Merisor). Comitatul Hunedóra. P. u. Petroseny. St. tel. Merisor.	497
86. <i>Mînthia</i> (Marosnémeti). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Déva.	351

	Pag.
87. <i>Nevrincea</i> (Nevrinca). Comitatul Caraş-Severin. P. u. şi St. tel. Betlenháza.	224
88. <i>Ohaba-Forgaci</i> (Ohabaforgács). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. Szinérszeg.	225
89. <i>Orăştie</i> (Szászváros). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Szászváros.	389
90. <i>Oraviţa-Română</i> (Románoravicza). Comitatul Caraş-Severin. P. u. şi St. tel. Oraviczabánya.	308
91. <i>Ostrovel-Gurenii</i> (Osztrovel-Gurény). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Hátszeg.	521
92. <i>Ostrovel mare şi mic</i> (Nagyosztró és Kisosztró). Comitatul Hunedóra. P. u. Kernyesd. St. tel. Várhely.	522
93. <i>Păclişa</i> (Poklisa). Comitatul Hunedóra. P. u. Kernyesd. St. tel. Hátszeg.	447
94. <i>Paroseni</i> (Zsilymaczesdparoseny). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Vulkán.	499
95. <i>Paros-Pesteră</i> (Parospestere). Comitatul Hunedóra. P. u. Felsőszálláspatak. St. tel. Bajesd.	448
96. <i>Parţa</i> (Parác). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. Parác.	263
97. <i>Paucineşti</i> (Paucinesd). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Várhely.	523
98. <i>Percul</i> (Perul). Comitatul Caraş-Severin. P. u. Szápáryfalva. St. tel. Bálincz.	226
99. <i>Peşteana</i> (Nagypestény). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Várhely.	524
100. <i>Peşteniţa</i> (Kispestény). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Várhely.	525
101. <i>Petromanii</i> (Petromány). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. Csákova.	286
102. <i>Petros</i> (Petrosz). Comitatul Hunedóra. P. u. Puj. St. tel. Krivádia.	500
103. <i>Petroşeni</i> (Petroseny). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. Petroseny.	501

	Pag.
104. <i>Ploscabaia</i> (Ploszkabánya). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Vajdahunyad.	352
105. <i>Poiana</i> (Pojána). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Zalatna.	371
106. <i>Ponor</i> (Ponor). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Puj.	502
107. <i>Pricas</i> (Perkász). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Szászváros.	390
108. <i>Pui</i> (Puj). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Puj.	503
109. <i>Racovița</i> (Rakovicza). Comitatul Timiș. P. u. Buziás. St. tel. Kaped.	236
110. <i>Ramna</i> (Raffna). Comitatul Caraș-Severin. P. u. Raffna. St. tel. Zsidovin.	321
111. <i>Rechitova</i> (Reketyefalva). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Hátszeg.	449
112. <i>Renghet</i> (Renget). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Algyógy.	372
113. <i>Reșița</i> (Resiczabánya). Comitatul Caraș-Severin. P. u. și St. tel. Resiczabánya.	322
114. <i>Riualb</i> (Fehérviz). Comitatul Hunedóra. P. u. Fehérviz. St. tel. Bajesd.	452
115. <i>Riubărbat</i> (Borbátviz). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Puj.	505
116. <i>Riudemorî-Suşeni</i> (Malomviz). Comitatul Hunedóra. P. u. Kernyesd. St. tel. Hátszeg.	526
117. <i>Romos</i> (Romosz). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Szászváros.	392
118. <i>Romoșel</i> (Romoszhely). Comitatul Hunedóra. P. u. Szászváros. St. tel. Kudzsir.	391
119. <i>Rudabaia</i> (Ruda). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Brád.	411
120. <i>Săcărâmb</i> (Nagyág). Comitatul Hunedóra. P. u. Nagyág. St. tel. Felsőcsertés.	375
121. <i>Sălașul inferior</i> (Alsószálláspatak). Comitatul Hunedóra. P. u. Felsőszálláspatak. St. tel. Bajesd.	453

	Pag.
122. <i>Sălașul superior</i> (Felsőszálláspatak). Comitatul Hunedóra. P. u. Felsőszálláspatak. St. tel. Bajesd.	454
123. <i>Sânta-Maria-Orlea</i> (Óraljaboldogfalva). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Hátszeg.	455
124. <i>Sânt-Nicolaul-mare</i> (Nagyszentmiklós). Comitatul Torontal. P. u. și St. tel. Nagyszentmiklós.	298
125. <i>Saracsëu</i> (Szarakszo). Comitatul Albei inferioare. P. u. și St. tel. Alkenyér.	373
126. <i>Săciuș</i> (Szkeus). Comitatul Caraș-Severin. P. u. Furlog. St. tel. Gavosdia.	245
127. <i>Secaș</i> (Székás). Comitatul Caraș-Severin. P. u. Dognácska. St. tel. Kakova.	323
128. <i>Serel</i> (Serél). Comitatul Hunedóra. P. u. Fehérviz. St. tel. Puj.	456
129. <i>Sibișelul vechi</i> (Ósebeshely). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Szászváros.	393
130. <i>Sibot</i> (Alkenyér). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Alkenyér.	395
131. <i>Siclaș</i> (Sziklás). Comitatul Timiș. P. u. și St. tel. Kiszetó.	237
132. <i>Silaș</i> (Szilas). Comitatul Timiș. P. u. și St. tel. Buziás.	238
133. <i>Silha</i> (Szilha). Comitatul Caraș-Severin. P. u. și St. tel. Szapáryfalva.	227
134. <i>Silvașul inferior</i> (Alsószilvás). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Hátszeg.	457
135. <i>Silvașul superior</i> (Felsőszilvás). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Hátszeg.	458
136. <i>Spini</i> (Pád). Comitatul Hunedóra. P. u. Lozsád. St. tel. Piski.	396
137. <i>Șteți</i> (Stejvaspatak). Comitatul Hunedóra. P. u. și St. tel. Hátszeg.	460
138. <i>Subcetate</i> (Váralja). Comitatul Hunedóra. P. u. Hátszeg. St. tel. Váralja.	462
139. <i>Surducul-mare</i> (Nagyszurduk). Comitatul Caraș-Severin. P. u. Királykegye. St. tel. Ferendia.	334

	Pag.
140. <i>Ticvaniul-mare</i> (Nagytikvány). Comitatul Caraş-Severin. P. u. şi St. tel. K á k o v a.	309
141. <i>Ticvaniul-mic</i> (Kistikvány). Comitatul Caraş-Severin. P. u. şi St. tel. K á k o v a.	311
142. <i>Timişóra</i> (Temesvár). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. T e m e s v á r.	265
143. <i>Tîrnova</i> (Tirnova). Comitatul Caraş-Severin. P. u. şi St. tel. R e s i c z a b á n y a.	325
144. <i>Totosci</i> (Totesd). Comitatul Hunedóra. P. u. K e r n y e s d. St. tel. H á t s z e g.	463
145. <i>Turdaş</i> (Tordos). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. S z á s z v á r o s.	397
146. <i>Tuştea</i> (Tustya). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. H á t s z e g.	464
147. <i>Uricani-Hobiceni</i> (Hobiczaurikány). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. L u p e n y.	506
148. <i>Vaidei</i> (Vajdej). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. S z á s z v á r o s.	398
149. <i>Vâlcele-bune</i> (Jóvalcsel). Comitatul Hunedóra. P. u. O l á h b r e t t y e. St. tel. R u s s.	354
150. <i>Vâlcele-rele</i> (Pokolvalcsel). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. R u s s.	355
151. <i>Valea-Dêlşii</i> (Vályadilsi). Comitatul Hunedóra. P. u. K e r n y e s d. St. tel. H á t s z e g.	527
152. <i>Valea-lungă</i> (Valealunga). Comitatul Caraş-Severin. P. u. şi St. tel. B e t l e n h á z a.	228
153. <i>Valea-lupului</i> (Farkaspatak). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. P u j.	508
154. <i>Vălióra</i> (Valiora). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. H á t s z e g.	465
155. <i>Varadia</i> (Varadia). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. V a r a d i a.	336
156. <i>Vermeş</i> (Vermes). Comitatul Caraş-Severin. P. u. V e r m e s. St. tel. Z s i d o v i n.	247
157. <i>Veşel</i> (Veczel). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. B r a n y i c s k a.	356

	Pag.
158. <i>Visag</i> (Viszág). Comitatul Caraş-Severin. P. u. D u l e o. St. tel. B o l d u r.	248
159. <i>Zăbran</i> (Zábrány). Comitatul Timiş. P. u. şi St. tel. T e m e s - H i d e g k u t.	270
160. <i>Zăicani</i> (Zajkány). Comitatul Hunedóra. P. u. şi St. tel. V á r h e l y.	528
161. <i>Zdrăpă</i> (Zdrápcz). Comitatul Hunedóra. P. u. K r i s t y o r. St. tel. B r á d.	413
162. <i>Zgribestii</i> (Zgribest). Comitatul Caraş-Severin. P. u. S z á k u l. St. tel. G a v o s d i a.	249
163. <i>Zorlenţul-mare</i> (Nagyzorlencz). Comitatul Caraş-Severin. P. u. N a g y z o r l e n c z. St. tel. N é m e t - B o g s á n.	250

INDICELE FILIALELOR.

Acina	Pag. 411	Boița	Pag. 406	Cinciș	Pag. 354	Folt	Pag. 364
Alibunar	307	Boiș	368	Cireasa	514	Forotic	335
Alioș	274	Bolgártelep	299	Ciudanovița	513	Gattaia	331
Almăgel	372	Brad	406	Ciula-mică	432	Ghelmar	369
Almașul-mare	366	Brezova	520	Cladova	223	Ghertenış	322
Anina	319	Brestovați	260	Cladova	270	Ghiroac	270
Aradul-noi	257	Brestye	320	Cliciova	225	Ghiroda	270
Bacăia	366	Breteia-Română	355	Clocotici	319	Giulia-Major	293
Băița	412	Bretelin	357	Comiat	274	Glod	366
Balomir	463	Bunila	347	Constanța	295	Glogovác	257
Bănești	372	Buzád	274	Coșteiul-mic	222	Goruia	319
Bănița	498	Buziaș	239	Crăguș	438	Govosdia	347
Banloc	282	Cacova	310	Criștior	413	Gurasada	346
Bara	223	Cădar	245	Crivadia	501	Gyarmata	270
Bărbătenii-Inferiori	494	Călnic	323	Cuptore	323	Hálmájel	411
Bărbósa	322	Caoni	357	Cuvești	260	Herendestő	220
Batonea	257	Căpăt	237	Dealu-Babeș	491	Hezeriș	229
Baziaș	304	Caransebeș	220	Denta	320	Hidegkút	270
Bazoș	263	Cebza	287	Denta-Puszta Topolia	321	Hobița-Uric	506
Becicherecul-mare	297	Cerna	354	Detta	282	Hodoș	260
Belinți	234	Cernișóra	347	Deva	344	Hosdat	350
Beregsău	270	Chescadaga	352	Doclin	335	Ictar	234
Birda	320	Chesinți	274	Dognecea	324	Ilia	346
Biserica-albă	304	Chisetteu	234	Dolacz	282	Imrepuszta	292
Blumenthal	274	Chișoda	270	Doman	323	Janova	263
Bogșa-Română	318	Ciacova	287	Dragoesci	237	Jerșnic	223
				Engelsbrunn	274	Jerszeg	248
				Ezeriș	318	Jiu-Vaidei-Vulcan	491
				Făget	220	Károlyfalva	307
				Fenlak	257	Keglevichháza	292
				Ferendeu	369	Kékes	260
				Féregyháza	274	Kétfél	296
				Ferendia	331	Kertis	295
				Fiscut	274	Kincstár-Sz.-György	331
				Fizeș	318	Kis-Szemlak	331
				Fizeș	493	Kis-Zsám	321

	Pag.		Pag.
Krassova	319	Nierău	295
Labaşinţiu	260	Obád	287
Lăpuşnic	223	Óbessenyő	299
Lăpuşnic	346	Ohaba-lungă	223
Lindsina	460	Ohaba-Ponor	503
Lipova	274	Ohaba-sêrbescă	223
Livadia de Coste	495	Ohaba-şibişel	528
Livăţeni	502	Opaţiţa	282
Lunca-Cernei inf.	446	Oreştióra	385
Lozsád	397	Oraviţa-montană	309
Luncoiul sup.	412	Oroszlámos	292
Macedonia	287	Orşova	220
Măgura	397	Pancsova	307
Margitfalva	263	Pányova	235
Marga	514	Pauliş	274
Măteşti	499	Pécska	257
Medves	270	Perkosszova	321
Mehadia	220	Perjámos	296
Mehala	270	Peszák	296
Ménes	274	Petrila	502
Meria	446	Petrovaselo	370
Mêrul	514	Pischia	270
Mesteacăn	446	Piski	343
Mikelaka	257	Plopi	347
Mocrin	299	Poeni	461
Moldova-nouă	304	Porgány-pusztá	293
Moravicza	321	Pusztá-Keresztur	292
Murány	270	Pusztá-Ötvenes	257
Nádas	304	Pusztá-Szederhát	257
Nagy-Ósz	299	Rakasdia	350
Nagy-Szemlak	331	Rădmăneşti	223
Nalác-Vád	444	Radna	274
Nermeth	519	Rapoltul-mare	364
Neudorf	274	Rea	464
Nicolinţiu	304	Recaş	263
Niczkifalva	245	Remetea	263

	Pag.		Pag.
Resiţa-română	323	Thees	237
Rusca-montană	514	Tirimia-mare	299
Ságh	265	Tolvadia	282
Sânt-Mihaiu	265	Topliţa	347
Sânt-Petru	296	Topoloveţul-mic	234
Sárafalva	296	Trananova	274
Schöndorf	274	Ulma	308
Sasca-montană	304	Unip	283
Sasca-română	304	Uric	506
Satu-noú	307	Utvín	265
Secaş-Timişan	261	Uzdin	282
Sereca	385	Uzdin	308
Şesuri	407	Vadász-erdő	270
Seulesci	344	Vadu-Dobrei	446
Sibişelul-noú	394	Vaidci	433
Simeria	397	Valea-iepei	372
Sipet	280	Valeapai	322
Sérbova	236	Văleni	371
Sustaroveţ	260	Valkány	297
Sustra	263	Vatina	321
Slatina	304	Vásiova	318
Sobotel	274	Végvár	245
Spata	223	Versecz	308
Szőreg	292	Vinerea	388
Sredişteá-mare	308	Vinga	270
Sredişteá-mică	307	Vizma	261
Steierdorf	319	Vlaicoveţiu	308
Techereu	372	Voitec	280
Telnicul inferior	350	Zádorlak	257
Temes-Doboz	245	Zarda-St.-György	331
Temes-Butyin	321	Zlaşt	345
Temes-Kutas	307	Zsidovin	322
Teregova	220		

Conspectul al Parohiilor, Filialelor și școlilor din

Districtul Protopopesc	Parochii Filiale	Biserici		Capete				Case parohiale				Școli				Stat personal			
		de p ^ă tră	de lemn	pro- prii	inchi- riate	pro- prii	inchi- riate	pro- prii	inchi- riate	pro- prii	inchi- riate	pro- prii	inchi- riate	Preoți	Docenți	Cantori	Suflete	Școlari	
																			cens
		C	f	C	f	C	f	C	f	C	f	C	f	C	f	C	f	C	f
1. Lugoj	9 17	3 2	3 .	100	6 .	340	2 .	7 2	80	10 7	5 5563	733							
2. Buziaș	6 10	2 1	1 .	650	2 .	680	2 .	80	7 3	5 2747	357								
3. Vermeș	7 8	4 .	1 .	336	5 1	480 08	5 .	60	7 7	1 5542	1043								
4. Timișoara	6 55	5 .	1 .	580	6 .	160	8 .	100	7 6	2 3245	437								
5. Ciacova	7 14	3 .	2 .	640	5 .	160	4 .	100	6 3	3 3866	524								
6. Torontal	6 22	3 .	1 .	1204	1 .	1065	5 .	250	9 8	2 4930	433								
7. Oravița	6 22	4 .	1 .	1640	1 .	1210	3 .	80	7 6	1 4661	651								
8. Bogșa	7 30	5 .	1 .	261 60	2 .	880 30	4 .	160	7 3	3 4476	587								
9. Varadia	7 9	2 .	1 .	1815	2 .	1100	2 .	56	7 1	11 3311	394								
10. Hunedóra	12 20	9 3	1 .	1 .	2 1	1 .	1 .	1 .	9 1	10 1840	240								
11. Bobâlna	9 18	7 2	1 .	1 .	5 2	1 .	1 .	1 .	14 1	15 5651	978								
12. Cudșir	14 7	14 .	1 .	1 .	6 1	1 .	1 .	1 .	6 .	6 1097	81								
13. Hălmaș	6 9	3 2	1 .	1 .	2 .	1 .	1 .	120	23 11	24 17811	2559								
14. Hașeg	26 12	30 5	1 .	1 .	8 10	1 .	1 .	7	18 7	18 15035	1907								
15. Jiu	17 14	17 9	1 .	1 .	9 3	1 .	1 .	2 7	12 8	10 11830	1920								
16. Ulpia-Traiană	14 6	15 1	1 .	1 .	4 7	1 .	1 .	2	12 8	10 11830	1920								
Total	163 273	126 25	9 2	7286 60	62 27	6075 88 63	12 906	157 76 121	97566	13604									

numeric Dieceasa Lugojului după Districte.

Beneficiul parochial					Beneficiul doc. cant.					Averea bisericii				Averea școlii			
în bani		în realități		în naturale	în bani		în realități		în naturale	în bani		în realități		în bani		în realități	
C	f	j.	org.	litri	C	f	j.	org.	litri	C	f	j.	org.	C	f	j.	org.
5633	40	96	1200	.	6664	56	6	—	.	13366	86	16	1000	2682	72	4	1200
3438	60	60	—	.	2269	—	—	400	.	3614	68	2	696	563	23	4	800
4183	86	298	657	3400	3746	42	29	345	1600	9447	70	41	312	2517	23	26	800
8252	20	78	389	.	3415	60	22	958	9600	18483	30	15	847	4413	49	3	1179
3651	60	22	285	.	3329	28	6	280	.	1797	52	9	1540	852	77	9	1374
4418	—	—	800	1000	3023	—	—	633	.	2287	18	7	209	492	56	2	10
4888	64	210	1020	.	5353	—	18	1000	.	23160	95	42	1440	20143	14	4	400
5033	74	93	80	.	2835	—	2	1400	.	6112	68	6	470	783	52	—	600
4004	06	252	696	.	2007	20	10	709	.	8017	14	2	1000	2733	14	—	—
1838	28	77	1554	3170	621	—	—	—	.	6270	30	240	698	1200	—	13	800
685	—	179	1436	142	614	—	2	1406	.	15174	81	166	1246	219	74	—	—
2146	07	210	824	.	600	—	4	104	.	20423	12	59	354	57	46	—	—
2481	60	38	873	.	—	—	—	—	.	21641	27	63	1109	—	—	—	—
2442	80	496	1267	24236	6650	—	105	800	.	36161	78	488	1433	1558	64	10	1192
838	—	300	142	29670	5196	—	47	1347	.	31977	28	872	871	1817	—	42	400
179	02	298	407	63991	5638	80	72	1424	.	10417	69	1	1129	253	29	20	300
54114	87	2714	430	125609	51962	86	329	1206	11200	228354	26	2037	1554	40268	03	142	1055

NECROLOGUL

Preoților diecesani repausați dela anul 1858—1903

In anul 1858

Giurgiulescu Trăilă, paroch în Isgar, la 25 Ianuarie.
Todoran George, paroch în Paroșeni, la 2 Maii.
Pop Avel, paroch în Plosca-Baia, la 19 Septembrie.

In anul 1859

Aron Teodor, Prepositul I al Capitulului, la 6 Aprilie.
Lupulovici Nestor, cooperator în Orăștie, la 29
Novembre.
Benție Nicolaș, paroch în Bobâlna la 24 Maii.

In anul 1861

Roboi Solomon, paroch în Salașul superior, la 1
Aprilie.
Tomici Ioan, preot deficient, la 20 Aprilie.
Bernat Daniil, paroch în Riudemori, la 14 August.
Pop Isaia, cooperator în Grădiște, la 2 Septembrie.
Albulescu Nicolaș, paroch în Bucova, la 6 Sept.
Miclăuș Nicolaș, paroch în Petros, la 31 Decembrie.

In anul 1862

Voin Petru, paroch în Valea-lupului, la 4 Aprilie.
Adreșan Ioan, paroch în Fărcădinul inferior, la 20
Maii.
Vladislav Basiliu, paroch în Livadia de câmp, la
27 Iulie.

Pop Iosif, paroch în Grădiște, la 30 Octobree.
Moga Ioan, protopop și paroch în Hălmaj, la 27
Novembre.
Cherțiu Pavel, paroch în Comoriște.
Istvan Nicolaș, paroch în Merișor, la 10 Decembrie.

In anul 1863

Ilieș Pop Ioan, paroch în Orăștie și protopop al
Cudșirului la 20 Ianuarie.
Murgu Pavel, paroch în Iezvin, la 22 Ianuarie.
Lclușiu Ilie, paroch în Veșel, la 23 Ianuarie.
Petrovici Demetriu, paroch în Coștei, la 5 Februarie.
Ulpian Simeon, paroch și protopop al Ulpiei-Traiane
la 20 Maii.
Pop Zacharie, paroch în Zăicani la 19 Iunie.
Belcia Stefan, cooperator în Zorlenți, la 30 August.

In anul 1864

Pop Aron, paroch în Martinești, la 22 Martie.
Madincea Toma, paroch în Iladia, la 28 Iulie.
Teodorovici Iosif, paroch în Reșița, la 17 Sept.

In anul 1865

Popovici Nicolaș, paroch în Hubița-Grădiștei, la
2 Maii.
Onésa Pavel, paroch în Coroeșteni, la 9 Maii.
Zepa Grațian, paroch în Lunca-Cernei, la 7 Septembrie.
Pop Nicolaș, cooperator în Vâlcelele-bune, la 10
Novembre.
Pava George, paroch în Parța, la 29 Octobree.
Deatcu Todor, paroch în Bărbăteni superior, la 5
Decembrie.

In anul 1866.

Popovicî Procopiu, paroch în Ostrovel, la 13 Maiü.
Suciu Stefan, paroch în Galați, la 10 Aprilie.
Ioanovicî Ioachim, paroch în Gherliște, la 30 Iunie.
Filip Atanasie, paroch în Hațeg și protopopul Jiului,
la 6 Septembrie.
Mihailovicî Ioan, paroch în Varadia, la 15 Sept.

In anul 1867.

Traian Stefan, paroch în Barul-mare, la 17 Ianuarie.
Voin Petru, cooperador în Șereț, la 2 Martie.
Popovicî Nicolaü, paroch în Ștei, la 16 Aprilie.
Mogoș George, paroch în Ghelar, la 15 Aprilie.
Miclăuș Stefan, paroch în Petros, la 22 Aprilie.
Chirian Pavel, paroch în Ponor, la 17 Iulie.
Mamut Petru, paroch în Vermeș.
Susman Ioan, paroch în Silvașul inferior, la 20 Nov.

In anul 1868

Țiapu George, paroch în Zgribestî, la 25 Ianuarie.
Mioc Efrem, paroch în Mercina, la 17 Februarie.
Lelinga Ioan, paroch în Merișor, la 1 Martie.
Zugrav Ilie, paroch în Uricani-Hobicenî la 19 Maiü.
Susman George, paroch în Silvașul inferior, la 17
Maiü.
Bugar George, paroch în Boușarul superior la 16 Sept.
Fărcaș Luca, paroch în Gioagiul inferior, la 4 Nov.

In anul 1869

Pop Nicolaü, paroch în Vâlcelele-bune, la 26 Ianuar.
Pop Ioan, paroch în Romos, la 22 Martie.
Cassian George, paroch II în Clopotiva la 23 Maiü.
Stoian Ioan, paroch în Pricas la 22 Iulie.
Popescu Ioan, paroch în Ramna, la 22 Octobree.

In anul 1870

Țăran Isidor, paroch în Ramna, la 31 Ianuarie.
Dobra Alesandru, I Episcop al Dieceșei Lugoșului,
la 13 Aprilie.
Andreșan Nicolaü, paroch în Riualb, la 3 Maiü.
Roșiu Ioan, paroch în Balinț, la 10 Maiü.
Moga Ilie, paroch în Sibot, la 22 Iunie.
Hubița Ioan, paroch în Ostrov, la 6 August.
Ciutrilă Basiliu, paroch în Romoșel la 12 Octobree.
Albulescu Ioan, paroch în Bucova, la 2 Decembrie.
Bercean Stefan, protopop și paroch în Lugoș, la
23 Septembrie.

In anul 1871

Barbescu Stefan, paroch în Cărnescî, la 11 Martie.
Bociat Pop Michail, paroch în Clopotiva, la 25 Sept.
Burca Pavel, adm. parochial în Hissiaș, la 16 Octobree.
Mihușan Lascu, adm. parochial în Ostrov, la 16 Oct.
Maxin Avram, Canonic onorar, protopop și paroch
în Timișóra, la 9 Decembrie.
Tuscean Visantie, paroch în Tuștea, la 19 Dec.
Leluț Filimon, paroch în Vețel, la 23 Decembrie.

In anul 1872

Bordan Alesiu, viceprotopop și paroch prim în
Ticvaniul-mare la 1 Februarie.
Balomiri Antoniu, paroch în Balomir, la 3 Martie.
Cetățan Ioan, paroch în Subcetate, la 6 Martie.
Corvin Stefan, paroch în Silvașul inferior, la 11 Martie.
Georgița Iosif, paroch în Sălașul inferior, la 29 Aprilie.
Lucaci Pop Ioan, paroch în Paroș, la 6 Iunie.
Andreșan Nicolae, paroch în Fărcădinul inferior,
la 14 Iunie.
Grozescu Petru, paroch în Comloșul-mare, la 30 Nov.

In anul 1873

Moga Alesandru, preot deficient în Hălmaş, la 23 Februarie.
Avramescu Constantin, preot deficiente în Ciuchici, la 1 Martie.
Pascha Vasile, adm. parochial în Hissiaş, la 23 Martie.
Birta Ioan, protopop şi paroch în Baia de Criş, la 8 Aprilie.
David Lazar, paroch în Juncu, la 6 Iunie.
Popovici Parteniu, paroch în Ōstrovel, la 24 Iunie.
Probagie Ioan, adm. parochial în Bărbăteni superior, la 4 Iulie.
Ioo George, adm. parochial în Zgribeşti, la 15 Iunie.
Blăjescu Avram, paroch în Părul la 8 August.
Popovici Petru, paroch în Pctromani, la 15 August.
Păluşiu Petru, paroch în Puş, la 16 August.
Pop Iosif, adm. parochial în Silvaşul superior, la 21 August.
Bugar George, paroch în Bouşarul superior, la 10 Sept.
Popovici Nicolaş, paroch în Racoviţa, la 9 Octomb.

In anul 1874

Sabo Ioan, adm. parochial în Zgribeşti, la 3 Aprilie.
Molnar Teodor, paroch în Hittiaş, la 8 Aprilie.
Gheju Ioan, preot deficient în Tirnova, la 27 Maii.
Catone Teodor, viceprotopop şi paroch în Furloc, la 29 Septembrie.
Lazar Ioan, paroch în S. Maria Orlea, la 26 Novembre.
Raşiu Petru, Canonic şcolastic în Lugoş, la 27 Martie.
Cassian Nicolaş, paroch în Totesci, la 23 Sept.
Murgulovici Ioan, asesor consistorial şi paroch în Parţa, la 31 Octomb.
Cărbunar Nicolaş, asesor consistorial şi paroch în Secaş, la 1 Decembrie.

Grozescu Aureliu, adm. parochial în Igriş, la 30 Decembre.

In anul 1876

Sterian Petru, preot deficient în Oraviţa, la 2 Ian.
Roşca Stefan, paroch în Măşesci, la 16 Februarie.
Chiş Matei, Canonic cancelar în Lugoş, la 4 Martie.
Matei Gavriil, preot deficient în Zdrapt.
Paulescu Ilie, viceprotopop al districtului Lugoşului inferior şi paroch în Coşteul-mare, la 11 Novembre.

In anul 1877

Olărescu Euthimiş, paroch în Valióra, la 8 Martie.
Pop Ioan, paroch în Igriş, la 3 Decembre.

In anul 1878

Breca Pavel, paroch în Ghilad, la 15 Ianuarie.
Muntean Antoniu, paroch în Saracsşu, la 2 Februarie.
Vasiloniu Ioan, paroch în Haşegel, la 3 Aprilie.
Bercian George, preot deficient în Lugoş, la 25 Maii.

In anul 1879

Voin George, paroch în Şerel, la 1 Martie.
Nagy Michail, Canonic lector în Lugoş, la 5 Iunie.
Gioşan David, paroch în Bărcea-mare, la 29 Maii.
Teodorovici George, paroch în Ciuchici, la 1 Sept.
Popescu Pavel, paroch în Valea-Delşii, la 26 Octomb.
Mihailescu Demetriu, Canonic prebendat în Lugoş, la 1 Decembrie.
Stanca Iacob, paroch în Castşu, la 6 Decembre.
Vlad Michail, adm. parochial în Turdaş, la 22 Dec.
Popovici Ioan, preot deficiente în Silaş, la 28 Dec.

In anul 1880

Teodorescu Francisc, adm. parochial în Surducul mare, la 4 Ianuarie.

Stoicuța Adam, paroch în Jiu-Vaidei-Vulcan, la 20 Aprilie.

Câmpian George, asesor consistorial și paroch în Zabran, la 31 Iulie.

In anul 1881

Țăran Petru, preot deficient în Ramna, la 9 Aprilie.

Mihailovici Ioan, paroch în Gherman, la 13 Iulie.

Putnic Ioan, paroch în Parța, la 6 Septembrie.

Musteșii Ioan, cooperador în Silaș, la 14 Decembrie.

Stoica Longin, paroch în Ciula-mare, la 18 Decembrie.

In anul 1882

Teodor Simeon, paroch în Spină, la 1 Martie.

Popovici Petru, paroch în Cib, la 10 Martie.

Giurgiulescu Marcu, preot deficient în Izgar, la 20 Iunie.

In anul 1883.

Popovici Teodor, paroch în Jittin, la 12 Februarie.

Căpeșan Constantin, cooperador în Silaș, la 31 Martie.

Grozescu Dămian, adm. parochial în Comloșul-mare, la 13 Aprilie.

Pop Gavriil, canonic custode în Lugoș, la 9 Mai.

Zseborean Michail, preot deficient în Visag, la 18 Mai.

Ciumaș Samuil, adm. parochial în Beriu, la 21 Oct.

Fodor Ioan, protopop și paroch în Hunedóra, la 11 Novembre.

In anul 1884.

Wiadislav Pavel, paroch în Livadia de Câmp, la 27 Iulie.

Argane Petru, adm. parochial în Greovaș, la 9 Sept.

Gotheas Nestor, adm. parochial în Barul mare, la 17 Decembrie.

In anul 1885.

Martin Pavel, adm. parochial în Budinți, la 9 Ianuarie.

Habor Ioan, adm. parochial în Rudabaia, la 8 Mart.

Saturn Simeon, adm. parochial în Merișor, la 3 Apr.

Vernica George, adm. parochial în Zorlențul-mare, la 14 Iunie.

Rain Michail, paroch în Nevrincea, la 7 Iulie.

Bercian George, protopop onorar și paroch I în Cudșir, la 18 Octob.

Dariu Demetriu, adm. parochial în Rechitova, la 18 Octob.

In anul 1886.

Tămaș Ioan, paroch în Iezvin, la 3 Ianuarie.

Sanciali Nicolaș, paroch II în Cudșir, la 7 Ianuarie.

Stăia Ioan, adm. parochial în Surducul mare, la 21 Martie.

Popa Simeon, preot deficient în Foratic, la 16 Aug.

Pop Petru, paroch în Poiana, la 9 Septembrie.

Boldurean George, adm. parochial în Valea lungă, la 24 Decembrie.

In anul 1887.

Densușan George, asesor consistorial și paroch în Densuș, la 4 August.

In anul 1888.

Jurma Nicolaŭ, adm. parochial în Chernecea, la 17 Ianuarie.

Popovici Ioan, paroch în Vaidei, la 27 Martie.

Teodorovici Iosif, cooperator în Lugoș, la 30 Mart.
Georgița Nicolaŭ, adm. parochial în Sălașul-superior, la 10 Iunie.

Moldovan Iustin, protopop al Cudșirului și paroch în Orăștie, la 12 Septembrie.

In anul 1889.

Popa Pavel, adm. parochial în Jittin, la 22 Ianuarie.

Tămaș Simeon, protopop și paroch în Lugoș, la 15 Aprilie.

In anul 1890.

Bercian Ioan, canonic cancelar în Lugoș, la 24 Sept.

In anul 1891.

Zugrav Nicolaŭ, paroch în Uricani-Hobiceni, la 30 Ianuarie.

In anul 1893.

Grațian Stefan, paroch în Ostrovul-mare, la 25 Apr.
Zepa Ioan, adm. parochial în Lunca-Cernei superioare, la 21 Mai.

Mladescu Ioan, cooperator în Visag, la 15 Octomb.

In anul 1894.

Ceontea Ioan, paroch în Ghilad, la 22 Martie.

Mihalca George, preot disponibil în Carei-marț, la 24 Martie.

Pop Teodor, preot deficient în Vâlcelele rele, la 11 Aprilie.

Olarescu Aron, paroch în Valióra, la 1 Iulie.
Perian Michail, canonic prebendat în Lugoș, la 8 Decembre.

In anul 1895.

Manciŭ Alecsiu, protopopul Ciacovei și paroch în Petromani, la 9 Ianuarie.

Sora Antoniu, paroch în Lighet, la 13 Martie.

Roșu Petru, paroch în Secaș, la 13 Aprilie.

Stanciŭ Petru, cooperator în Parța, la 24 Aprilie.

Ianza Ioan, vicar foraneu și paroch în Hațeg, la 9 Novembre.

In anul 1896.

Schmidt Stoica Carol, paroch în Ostrovul-mare, la 2 Februarie.

Iubaș Ioachim, paroch în Șteii, la 5 Februarie.

Pop Aurel, paroch în Booș, la 28 Septembrie.

In anul 1897.

Grozescu Vincențiu, protopop și paroch în Lugoș, la 12 Martie.

Zugrav Ilie, paroch în Uricani-Hobiceni, la 15 Apr.

Pop Petru, paroch în Bârcea mare, la 1 Iunie.

Bereș George, cooperator în Lățunaș, la 27 Iunie.

Botoș Adam, paroch în Lățunaș, la 27 Septembrie.

Todoran Nicolae, paroch în Paroșeni, la 8 Oct.

In anul 1898.

Sora Stefan, paroch în Riubărbat, la 17 Martie.

Pop Andrei Liviu, canonic lector în Lugoș, la 26 Septembrie.

Vulcan Ioan, protopop și paroch în Vermeș, la 22 Octomb.

In anul 1899.

Pop Samsøn, paroch în Peșteana, la 23 Martie.
Muntean Ioan, adm. parochial în Apadia, la 1 Apr.
Vălean Petru, paroch în Cianadul Sêrbesc, la 7 Apr.
Muntean Alesandru, paroch în Veșel, la 22 Apr.
Todoran Ioan, paroch în Lupeni, la 29 Octobree.
Pop Țarină Nicola ū, paroch în Pancinești, la 7
Novembre.
Mandra Andronic, paroch în Băești, la 15 Dec.
Pop Petru, adm. parochial în Jancahida, la 16 Dec.

In anul 1900.

Panajot Francisc, paroch în Beba, la 20 Martie.
Moldovan Stefan, preposit capitular în Lugoș, la
4 Novembre.
Itul Pavel, paroch în Sălașul-superior, la 22 Nov.

In anul 1901.

Argane Vasilie, preot deficient, la 29 Martie.
Avram Nicolae, paroch în Sibișel, la 17 Decembre.

In anul 1902.

Pop Bociat Avel, protopopul Ulpiei-Traiane și pa-
roch în Grădiște, la 27 Ianuarie.
Pop Manasie, paroch în Zăicani, la 21 Februarie.
Dumoniu Ioan, paroch în Parța, la 26 Iulie.

In anul 1903.

Boșica Ioan, preot deficient în Gherman, la 8 Martie.
Vulcan Ioan, protopop emerit și preot deficient în
Timișóra, la 22 Martie.

Pentru fiesce-care Confrate repausat în Domnul, pre-
oșii diecesani s'au îndătinat a celebra câte trei Sânte
Liturgiî.

APENDICE.

In cele ce urméză am aflat de bine a reproduce
la sfêrșitul acestei lucrări trei acte, cari mi-s'au părut
a fire dintre cele mai însemnate îndeplinite în timpul
funcționarii mele ca Episcop al Lugoșului. Anume, mai
ântâiŭ orașunea ce am ținut'o în Biserica Catedrală
din Blaș cu ocasiunea consacrării mele întru Episcop;
apoi ântâia Epistolă pastorală; și în fine Epistola
pastorală dată de Episcopatul Provinciei nôstre metro-
politane pentru Iubileul S. Uniri, ce am compus'o din
încredințarea Escelentei Sale Domnului Metropolit Dr.
Victor Mihályi de Apșa.

ORATIUNEA

PREA SĂNȚIEI SALE DOMNULUI

Dr. DEMETRIU RADU

Ținută în Catedrala din Blaș cu ocasiunea consacrării
sale de Episcop al Lugoșului.

*Înalt Prea Sântite Dómne Dómne, al nostru Prea Venerat Archi-
episcop și Metropolit!*

Înălțător este momentul acesta pentru Biserica lui Isus Christos; căci prin punerea mânilor tale pe umilit capul meu dînsa a primit un nou muncitor, învățător al legii sale, împărțitor al taînelor sale, luminător al poporului seî; iar prin acesta a văđut adaugându-se o nouă verigă la gloriósa catenă apostolică, care légă vécurile lăsate întru moștenirea sa, a văđut lungindu-se șirul neîntreput al ministrilor noului Testament, șir minunat, prin care viu și neschimbat trece înainte cuvîntul crucii, și prin care, ca și printr'un canal preacurat, curge cu nesecată îmbelșugare darul mântuirii spre a adăpa setea și a vindeca ranele generațiunilor, ce-sî urméză pe pămînt.

Înălțător este momentul acesta pentru Provincia noastră mitropolitană greco-catolică română de Alba-Iulia, căci s'a umplut golul și s'a șters vacanța din ilustra cétă a arhierilor seî; dar mai virtos înălțător este pentru diecesa Lugoșului, căci i-s'a rupt vălul véduvirii, sub care suspina cu ncrăbdare după un mire nou, i-s'au îmbrăcat cernitele sale altare cu podóba sərbătorescă, orfanilor seî fi li-s'a dat Părinte și Păstor însărcinat cu conducerea lor la pășunile mântuitoare ale vieții de veci, și preste feluritele sale instituțiuni sacre și culturale s'a pus iarăși vighetor, îndatorat a le păzi, ocroti și desvolta.

Înălțător este momentul acesta în deosebi pentru acea parte a némului românesc, carea susține greutățile dîlii cultivând ogórele prea scumpei noastre Patrii, căci vede ridicat pe tronul demnității episcopesci chiar pe un fiú eșit din sinul

său, și vedând acesta simte o nespusă mângâiere nouă prilej având de a dovedi lumii, că în peptul său păstrează un germe sănătos, plin de viață, neperitor, pe care bruma nu-l ofilește, frigul nu-l slăbește și înghețul nu-l poate omori, un germe nobil, puternic și în stare a se desvolta cu mărire la lumina și căldura rașelor binefăcătoare ale culturii creștinesc. Înălțător este momentul acesta pentru mulți: dar cum este el pentru mine, și ce fel de sentimente aprinde el întru inima mea?

O, Prea Luminată Dămine, nici mărire tronului, pe care mă ved ridicat, nici frumuseța coronei apostolice, care îmi împodobesce capul, nici puterea toégului, care îmi întăresce brațul, nici strălucirea demnității, nici solemnitatea momentului nu-mi pot împedeca gândul, ba încă toate mi-l silesc, și trebuie să mi-l silască, să sbore cu a fulgerului iuțelă preste lungile ori scurtele zile, ce-mi ascunde viitorul, până drept în fața Înaltului Judecător al vieții și faptelor noastre pămîntesci. Și atunci, sécate să fie isvórele lacrimilor mele, și ele totuși trebuie să-mi înnece sufletul la meditarea sorții mele; amurțită să fie conștiința din peptul meu, și ea totuși trebuie să se sgudue în vibrările mișcărilor sale; și de pētră să fie inima mea, și ea totuși trebuie să se înmóie sub greutatea acestui gând înfricoșat. Pentru-că, dacă acest gând mare al judecății dumnezeesci a știut înspăimînta în tot de una pe aleșii Domnului, și încă până întru atâta, în cât ziua-nóptea n'a încetat glasul rugăciunii din buzele lor, iar trupul și-au chinuit și în robie l-au pus, și în cojóce au umblat și în piei de capre, lipsiți fiind, necăjiți, de rău supērați, cărora lumea nu era vrednică, în pustii rătăcind și în peșteri și în crepăturile pămîntului, numai ca să potă sta de a drépta în ziua sa, numai ca să-și potă mântui sufletul: atunci ce voiți dice eu, când toate aceste semne strălucitoare alta nu fac, fără numai a-mi arēta datorința, ce mi-s'a impus de a veghia nu numai preste mine însu-mi, ci preste o întregă turmă cuvîntătoare, când știu, că nu voiți avé să dau sémă numai de sufletul meu, ci de suflete nenumērate încredințate păstoririi mele, cari de s'ar perde din negrija mea, sângele lor din mâinile mele îl va cere, cela ce viu este, Domnul Dumnezeul lui Israil?

Oh, temere și cutrēmur au venit asupra mea, dice-voiu cu Psalmistul, aședatu-m'a întru întunerec ca pe morții vécului și s'a mahnit întru mine spiritul meu, întru mine s'a turburat inima mea; pentru că atâta osteneală s'a dat celui neputincios, atâta mărire, celui umilit, atâta demnitate, celui ce nu o meritēză, atâta răspundere, celui ce și numai întru cât însu-și își cunósce slăbirea și defectele sale, ar avé destul motiv, care să-l hotărăscă a se îmbrăca în sacul pocăinții, a-și acoperi capul cu cenușa amărăciunii și a se ascunde într'o peșteră adâncă, așteptând acolo în lacrimi și suspine, ca Domnul venind să-l scape de mórte și să-i mântuască sufletul său: Temere și cutrēmur au venit asupra mea, și cine va da mie aripi ca de porumb, și voiți sbura și mă voiți odihni?

Adusu-mi-am înce a minte, că îndurarea Domnului din veac este și până în veac spre cei ce se tem de dînsul. Adusu-mi-am a minte, că temerea inspirată de bunătatea lui când deșteptă întru noi îngrijiri nemēsurate, nu ne aruncă în desperate, după-ce desperarea, cu toate ale ei îngroziri înfiorătoare, loc nu-și are în imperiul îndurărilor sale, — și că sânt este cutrēmurul născut din meditarea învățăturilor lui, căci pe cale sigură ne îndreptēză spre începutul adevăratei înțelepciuni. Adusu-mi-am a minte, că Domnul este, cela se sērac face și îmbogășesce, cela ce umilesce și înalță.

Și atunci o rașă de lumină strălucitoare a împrăștiat întunerecul, în care se cufundase sufletul meu la gândul înfricoșat al judecății sale; o schintea cerescă a aprins întru inima mea focul sacru, carele mă va mistui întru vestirea lui Isus Christos înainte ómenilor; o taínică șoptire a darului de sus a întărit neputințele mele, și plin s'a trezit peptul meu de curajul neînfricat al credinții întru purtarea sarcinii sale. Atunci nedumeririle mele au dispărut dinaintea neclătinatēi mele speranțe întru nemărginita bunătate a lui Isus Christos. Da, el carele m'a chemat, să fiu dintre slujitorii legii nóue, miluindu-se spre mine, va sprigini silințele mele; el, carele mi-a încredințat comóra binefacerilor Evangheliei sale, ca să o împart poporului său, îmi va arēta calea, în care voiți merge, că spre dînsul am ridicat sufletul meu; el, carele s'a îndurat a mă lua și pe mine

la slujba apostoliei, mî-a dat și mie dreptul la îmbărbătarea, ce a făcut-o celora ce întăiu i-a ales la aceea-și dumnezească lucrare: *În lume necăș veți avea, ci îndrăzniți, că am biruit lumea.* Deși așadar povara sarcinii, ce s'a pus pe umerii mei, mă apasă spre pămînt, ea totuși nu mă va strivi, pentru-că ușoră este sarcina lui Christos; deși greutatea jugului spre care am plecat cerbicea mea copleșește puterile mele, eu totuși cu plăcere îl voi purta, pentru-că blând este jugul lui Christos; deși strălucirea tronului episcopesc îmi ȳea vederea ochilor mei, și înălțimea lui cutrămură întregă ființa mea, eu totuși voi sta pe el neclătinat, pentru-că Domnul este, carele pe mine ca pe un lipsit de la pămînt m'a ridicat și ca pe un sêrac din gunoii m'a sculat, ca să mă așede cu puternicii poporului și scaunul măririi să-mi dea mie; deși frumșea coronei apostolice îmi umilește fața mea, ea totuși nu mă aruncă în confusiune și nici pradă deșertăciunii nu mă va da, pentru-că Domnul este, carele cunună de mărire a pus pe capul meu; deși taina toégului din mâna mea mă umple de fiori, ea totuși pe mine nu mă va ști. descuraja pentru-că și toégul ce l-am primit, în chip de taină din lemnul crucii spre putere și întărire a odrăslit; deși mulțimea datorințelor sacruului ministeriū, puținătatea forțelor mele, întinderea răspunderii și a vremilor reutate, mă turbură, me neliniștesc, ele totuși nici una câte una, nici tôte la olaltă morții nu mă dau și spre fugă nu pot împinge pașii mei, pentru-că decât ele mai tare este darul Domnului, și eu tôte le pot întru cela ce mă întărește pe mine. Și drept aceea întru Domnul mă voi bucura, striga-voi cu Profetul: Veseli-mă-voi de Dumneșeu Mântuitorul meu. Domnul Dumneșeu puterea mea și el va rânduî picioarele mele spre sevășire, preste cele înnalte mă sue pe mine, ca să biruesc întru cãntarea lui.

Mulțumind așa dar lui Dumneșeu pentru tôte câte au făcut mie, umilit, dar înnalțat, slăbit, dar întărit, întristat, dar mult fôrte plin de veselie, părtaș mă fac și eu la bucuria ce-ți încunjură fața în acest moment. Înnalț Prea Sântite Dómne, căci ai putut sevăși în pace slujba cea mai mare a archieriei Tale, Bisericeî dând un Apostol, diecesei Lugoșului Păstor,

Patriei un muncitor înălțat, și némului românesc un nou conducător pe căile creștinismului.

Dar fiind că acesta n'ai putut-o face fără numai după orînduēla celora, ce și Ție îți sînt mai mari, și în deosebî după orînduēla celui ce următor al marelui Petru este, și cap al capilor și fundamentul episcopilor, spre dînsul, spre eterna cetate sboră mai întăiu gîndul recunoscînței, mulțămirii și laudelor mele: Roma, o nume mare și cu adevărat de suflete înălțător! Acolo în sinul teū, la picioarele Pontificelui teū și din grația sa, avut-am și eu rara fericire, întocmai ca și Tine, Prea Luminatē Dómne, a-mi adăpa sufletul însetat cu limpedele ape ale înțelepciunii omenesci și dumnezeesci, ce curg în armonie din curatele isvóre deschise cu mâna lui Petru de Mântuitorul lumii în stîncă mărēță și neclătinatā a Vaticanului creștinesc. Acolo mică inima mea simțindu-se liniștită ca la vatra strămoșescă, darul a avut de a-și deschide palpitările spre tot, ce mare, nobil, adevărat și mângăitor este; acolo, ca nicăiria ochiul meu a văđut săpat, nu atât de mâna omului, cât mai virtos de degetul Domnului, în granitul din fața maistosului templu al catolicismului, și ochiul văđend, în însă-și inima mea neșters s'a întipărit scurtul cuvînt, dar care un program întreg este pentru muncitorul din via Domnului și stindardul glorios pentru oștēnul miliției sacre: cuvîntul neperitor: *Christos domnesce, Christos biruesce.* Și cu acest program și înrolat sub acest stindard de dōuēđeci de veacuri glorios, plecat-am înapoi, întărit și încurajat spre caminul părintesc. Și acum etă, Prea Venerate Dómne, că acela Pontifice, mie părinte binefăcător, aceeași Romă creștină, mie mamă iubitore, vrednică a cređut nevrednicia mea, și stégul însa-și l-a pus în mâna mea, ca să-l țin desvilit în mijlocul némului meu, cucerind lui Christos suflete rēscumpărate cu preșios sãngele seū. Și il voi ține, Prea Sântite Dómne, și zorile dimineței deștept mă vor găsi, arșița cea lungă a diley în vigore me va lăsa, și după amurgul secrii deschise vor rămâne pleópele mele, și nóptea însă-și luminatā va fi mie întru a purta cu bărbăție acest steag mântuitor, întru a cãnta laudele Romei creștine, întru a dovedi neclătinatā mea credință și

fiésca iubire cătră Preafericitul ei Pontifice, înainte a căruia cădënd, ca la tótă ocasiunea, săruta-voiü și acum în spiritul meu, după Părinții Orientelü, urmele picioélor Măriei și Presânției Sale, glăsuind din peptul recunoscător: Putere și Domnie!

Cunoscu-mi în al doilea loc, Prea mărite Dómnne, și grava datorință de a manifesta sentimentele mele cele mai căldurose de fidelitate, de supunere și de devotament cătră Augustul nostru Suveran Impărat și Rege Apostolic Francisc Iosif și cătră Preagloriosă Dinastia sa. Depunënd cu spiritul la treptele Inaltului seü Tron acest tribut al sincerității sentimentelor mele, fericit me simt și me voiü simți pupurea, silindumë din tóte puterile mele a me întrece cu Clerul și cu Poporul încredințat păstoririi mele întru a-î dovedi lealitate și credință și alipirea cea mai viuă, întru a munci la rîndul nostru cu însuflețire și cu statornicie, pentru înflorirca scumpei nóstre Patrii, întru a ne ridica cu umilință glasul rugăciunii cătră Impăratul veacurilor cerënd, să facă, să strălucescă fața sa preste el, preste factorii constituționali ai statului și preste obștea cetățenilor seî, și pe toți să-î miluescă îmbogățindu-î cu binecuvîntările sante, ca să aibă viață fericită în lumea acésta și în cealaltă. Și vom face acésta și în viitor cu deplină sinceritate și cu conștiința bună; pentru-că pe hotarele acestei Patrii staü întinse santele altare, la cari Dumnezeului nostru servim și ne închinăm; pentru-că iubirea de Patrie și fidelitatea cătră Tron ne-a rămas în prea scumpă moștenire de la ai nostri moși și strămoși, cari cu cruntă sudorea feței lor, rodite au făcut țarinile acestui pămînt cari cu al lor sânge au sărit la apărarea lui în cursul veacurilor și ale căror óse binecuvîntate tot în acest pămînt iubit așteptă ziua glorioseî lor înviéri.

Căutând acuma drept în fața ta, I. P. S. DD. al nostru Venerat Archiepiscop și Mitropolit, cu fiéscă grațitudine depun la picioéle tale tributul mulțămirilor mele celor mai profunde pentru tóte, câte ai făcut mie, pentru marea bunăvoință cu care pururea m'ai îmbrățișat, m'ai distins, m'ai onorat, pentru învățămintele salutare, cu cari ai îmbogățit sufletul meu, pentru rara ospitalitate cu care m'ai ócotit sub aripile unei dragoste

cu adevărat părințesci, și spre a dice totul, pentru pânea de tóte zilele, cu care ai hrănit în timpul din urmă, dar fórte îndelungat, nu numai forțele trupului meu, ci și sêrace afecțiunile inimei mele, care se apropia de mulțimea bogățiilor tale spirituale cu dorul ferbinte de a se întări spre a nu se clătina în momentul plecării mele pe drumurile grele, dar sublime, ale Apostolatului creștinesc. Silindu-më a-ți mulțumi pentru tóte aceste, neputincios vëd graiul buzelor mele spre a vesti laudele tale dar fii asigurat, că viu este glasul rugăciunii ce-l îndreptez spre cela ce cu ceriul răsplătesce și un păhar de apă dat în numele seü, și dela nemărginită bunătatea lui cer cu umilință pentru tine zile îndelungate, ca să poți purta până la sfârșit sarcina lui pusă pe puternicii tei umeri, ca să poți adauga gloriî preste gloriî la triumfurile secerate lui Christos de venerabila cétă a străluciților tei înaintași pe scaunul de care te-ai apropiat în aplausele cele mai însuflețite ce le-a știut da o turmă cuvântătoare prea iubitului seü Păstor.

Căutând spre Tine în acest moment sêrbătoresc, împărțâșind bucuriile tale și vestind laudele tale, eu carele am fost chemat a-ți fi următor, ridicu-mi încă odată glasul rugător cătră ceriü, dicënd ca și Eliseü cătră Elie: Să fie Spiritul care este în tine, îndoit întru mine!

Cătră Tine după aceea, Ilustre Archiereü împreună slugitor se îndrepteză cuvîntul recunoștinții și mulțumirilor mele celor mai ferbinți, căci n'ai cruțat nici ostenéla depărtărilor, nici venerabila greutate a anilor ce-ți apasă umerii, nici timpul, nici marile vóstre cuprinderi spre a alerga la acésta metropolă istorică a Provinciei nóstre bisericesci, ca împrejurul gloriosului ei cap nemijlocit se înălțați cu prezența și cu conlucrarea vóstră strălucirea uneia din sêrbătorile cele mai mari ale Bisericeî creștine. Indurându-vë a primi acest omagiü al sincerității inimei mele, permiteți, Escelență Reverendissimă, ca și în viitor să sperez cu tărie la marea vóstră bunăvoință față cu mine, ca unul carele din cartea vremilor trecute am învățat, că în timpuri de grele încercări, după darul Domnului, nimica n'a contribuit mai mult la asigurarea biruințelor oștirii sacre, de cât dragostea frățescă, înțelegerea ajungerea la

identitatea părerilor, armonia și cooperarea împrumutată între aceia pe cari Spiiritul Sânt i-a pus să pască Biserica lui Dumnezeu, să conducă părțile împrăștiate, dar pupurea orânduile ale aceleiași pacinice oștiri. Permiteți, Escleuță, încă odată, ca aducându-vă acest tribut al recunoștinții mele, inspirându-mă de aceste idei, îmbărbătându-mă de exemplul vostru și folosindu-mă de cuvintele mărețe ale fericitului Metropolitan Ioan, de cari au resunat o altă dată zidurile aceste sacre, să vă asigur sârbătoresce că pe partea mea alătura cu voi voi fi împrejurul ilustrului nostru conducător spre a colucra cu puteri unite cu zel ne adormit, cu abnegare de mine însu-mi la acea țintă comună, care este prosperarea Religiei și a moralității în ținutul Provinciiei noastre bisericesci și susținerea drepturilor acesteii metropolii venerande!

Profund este așisderea, Escelență, Illustrissimă și Reverendissimă¹ omagiul grațitudinei ce ți-l aduc plecându-mă înaintea feței tale, căci din mare depărtare ai binevoit a alerga spre a asista la desfășurarea acesteii ceromonii sante. Prezența Ta și a aceluil ilustru reprezentant al Prea Veneratului Capitlu din București în mijlocul nostru, odată mai mult dovedesce frumuseța admirabilă a Bisericeii lui Christos, în care unitatea credinții închegată prin sinceritatea dragostei strălucisce cu mărire prin diversitatea riturilor ce o împodobesc. Binevoind a primi la olaltă cu acii reprezentanți distinși acest omagiu călduros al grațitudinei mele, lasă-mă să adaug mărturisirea, că participarea Ta la actul cel mai însemnat din viața mea, întărind dulcele amintiri ce le-am adus cu mine dela pompôsa Ta mirésă, întăresc tot o dată și neperitoare face sentimentele mele de stimă și de venerațiune cătră Tine, și cătră atât de ilustrul Teu însoțitor² și al meu pupurea amic prea iubit.

Despărțindu-mă apoi de aceste ziduri sacre, unde suspinurile pocăinții mele încercatu-s-au de atâtea ori dela altarul

¹ E. S. Monseniorele de Hornstein Archiepisco, ul latin de București.

² Reverendissimul Domn Canonic Iosif Baud, Vicarul General al Mons. Hornstein.

Domnului, a da rêsunet rugăciunilor de mai înainte ale vârstei mele fragede, despărțindu-mă de aceste ziduri sacre sub a căror boltă măreță și la a căror umbră sîntă învățat-am din pruncie a lăuda pe Domnul în graiul dulce al maicii mele, despărțindu-mă de aceste ziduri sacre, unde astăzi împreună și cu colucrarea preoțescă a Prea Veneratului Capitlu metropolitan și în prezența bunăvoinții vóstre a tuturor, o Prea Iubiților mei frați și óspeți străluciți, preste capul meu s'a sêvîrșit marea taînă a religiunii, — despărțindu-mă eu mai dic earăși, de aceste ziduri sacre, rogu-vă și pe voi toți membrii ai Prea Veneratului Capitlu metropolitan pe voi ai mei frați și învățatori prea iubiți, pe voi ilustru purtători ai autorității statului, pe voi óspeți distinși, pe voi toți credincioși ai lui Christos, rogu-vă cu ștăruință, că să primiți și voi tributul mulțumirilor mele celor mai căldurose, și uitării în rugăciunile vóstre să nu mă dați, când inimile vóstre odihna lui Christos vor căuta iarăși sub acoperemântul lor, unde viu veți găsi pupurea spiritul meu.

Pe urmă îndreptându-mi privirea minții mele la Mirésa ce mi-s'a dat mie și ale cărei grații binevoitoare până aicea mi le-au adus o alésă cetă din fii sêi conduși de cela ce la veneratele sale bătrînețe exemplu strălucit este tuturor de muncă neobosită pentru înflorirea ei, Illustrissimul și Reverendissimul Domn Stefan Moldovan, — îndreptându-mi privirea spre iubita mea Mirésă, spre Biserica ce s'a încredințat conducerei mele, și care nu este de cât o alésă parte din Biserica cea adevărată a lui Isus Christos, eu cuvintul Psalmistului trebue să-l împrumut spre a-î putea descoperi tot ce zace la inima mea, spre a o asigura de nestrămutata mea hotărîre de a me jertfi fără de nici o cruțare pentru binele și înflorirea ei. O da, Prea Sântă Biserică a lui Christos, de te voi uita pe tine, de voi uita învățăturile tale, de voi uita datorința mea sacră de a le vesti pe ele poporului têu, uitată să fie drépta mea. Și limba mea de gâtlegiul meu să se lipescă de nu-mi voi aduce a minte de tine, de nu voi lucra pentru strălucirea ta, de nu voi osteni pentru mântuirea sufletelor filor tei, și de nu te voi înălța pe tine, noule Icrusalime,

preste cea mai de frunte din bucuriile mele: de te voi uita pe tine, uitată să fie drépta mea!

Și acum étă eú, termina-voiú cu Apostolul, legat fiind cu spiritul merg în Ierusalim, neștiind cele ce mi-se vor întâmpla mie întru el . . . Ci nici de una nu bag seamă, nici am sufletul meu mai scump de cât mine însu-mí fără numai ca să plinesc alergarea mea cu bucurie, și slujba care am luat-o dela Domnul Isus a mărturisi Evengelia darulú lui Dumneđeú.⁸

⁸ Act. 20, 34.

EPISTOLA PASTORALĂ

a

Ilustrității Sale Prea Sântitului Domn Domn

Dr. DEMETRIU RADU

Episcop gr. catolic al Lugoșului.

Data cu ocasiunea întronisării sale în scaunul episcopal

DEMETRIU,

Din Indurarea lui Dumnezeu și Grația Sântului Scaun
Apostolic

Episcop gr. cat. al Lugoșului,

*Veneratului Cler și Iubitului Popor al aceleiași Diecese în
Domnul Nostru Isus Christos, Binecuvântare și Mântuire.*

Doi ani se împlinesc decând Provincia metropolitană greco-catolică română de Alba-Julia a petrecut, în mijlocul unui entusiasm fără de seamăn, la tronul arhiepiscopal pe Episcopul vostru, Înnalt Prea Sânția Sa DD. Dr. Victor Mihalyi de Apșa, salutându-l cu nespusă bucurie ca pe vrednicul urmaș al marelui, înțeleptului și de neperitóre memorie Metropolitan Ioan Vancea, chemat la viața vecinică, după-ce timp de preste un pătrar de secol vërsase atât de bogată strălucire preste episcopatul Bisericeî nóstre. Orî cât de durerósă v'a fost despărțirea, Venerat Cler și Preaiubit Popor, de un Păstor înzestrat cu virtuțile cele mai alese și pururea vighetor preste binele sufletelor vóstre și preste înflorirea instituțiunilor vóstre de tot felul, voi totuși v'ați mângăiat în mângaierea generală, și deosebită parte ați luat, ca cei d'ântăiü, la acea obștescă bucurie, ce întru atâta ni-a încălđit inimile chiar și ale celor ce eram în mare depărtare. Pentru-că voi știați, că Preaiubitul vostru Păstor nu vë părăsea cu desëvërsire, ci era numai chemat la un scaun mai înnalt, de unde rađele înțelepciuneî sale aveaü să se revorse pe un orisont mai întins, tăria forțelor sale să se desvolteze pentru un bine mai general, și bogăția apostolescilor sale osteneî să producă ródele Domnulu

într'un câmp mai larg, în largul câmp al întregii noastre Provinciî metropolitane. Prin faptul însuși al înălțării sale însă, voi ați rămas lipsiți de Păstor, cernit a rămas tronul sacru al bisericeî vóstre Catedrale, și vëlul vëduvirei s'a întins preste tótă diecesa, cufundată în suspinare după un Mire nou.

După lungă așteptare, însoțită din primul moment de seriose și legitime preocupări față cu împlirea scaunului vostru episcopal, iată-vă acuma, o, Preaiubiților mei Frați, Păstorul trimis, iată-vă Mirele dat diecesei, întru umiliința persoanei mele. Părințesca îngrijire a Vicariului lui Isus Christos, a Prea Fericitului nostru Părinte Papa Leon XIII, față cu binele și propășirea singuratecelor biserici împrăștiate pe pământ, la olaltă cu înalta învoire a Preagloriosului nostru Impărat și Rege Apostolic, Francisc Iosif I, m'a trimis pe mine să iau moștenirea ilustrului vostru scaun arhieresc. Denumit la 22 Novembre 1896 din partea Majestății Sale imperiale și regale, și preconisat în Consistoriul papal dela 3 Decembre același an, la 9 Maiu 1897, în Duminica Purtătoarelor de mir, prin punerea mânilor I. P. S. Sale DD. Metropolit Victor, în biserica Catedrală din Blaș, am primit taina și caracterul neșters al episcopatului Bisericeî Catolice după ritul nostru răsăriten. Astfel, înzestrat cu misiune autentică divină, împodobit cu vestmântul arhieriei luminate și întărit prin darul Spiritului Sânt, me presînt în mijlocul vostru ca Păstor legitim al sufletelor vóstre salutându-ve întru tótă sinceritatea inimei mele: Pace voué!

I.

*Mergeți în tótă lumea și propovăduiți Evanghelia la tótă făptura*¹: prin aceste scurte, dar dumnezeesci cuvinte, Mântuitorul nostru Isus Christos a constituit în mijlocul societății credincioșilor seî, adică în Biserica sa, un magisteriū pururea viu și neperitor, însărcinat a învăța tóte popórele și a lăfi binefacerile Rescumpărării de pe Cruce până la marginile pământului și până la capătul veacurilor. Ceî d'ântăiū repre-

¹ Marc 16. 15.

sentanți ai acestui magisteriū, cei d'ântăiū vestitori ai cuvântului crucii de viață purtător, cei d'ântăiū ucenici, însărcinați a propovedui învățăturile dumnezeescului Rescumpărător al neamului omenesc, au fost doispredede pescari, ce s'au numit Apostoli. Cunoscute este zelul ce l'au desfășurat acesti doispredede ucenici întru împlinirea porunciî învățătorului lor, cunoscut este și succesul minunat ce l'au secerat pentru Evanghelia, străbătând aproape tóte ținuturile știute pe atunci în afară de hotarēle Palestinei. Datorî au fost însă și ei cu datoria morții, și după-ce în tot pământul a eșit vestirea lor, și la marginile lumēi graiurile lor,¹ cu sângele pecetluind Evanghelia propovăduită, au adormit în pacea Domnului.

Dar cu încetarea lor, n'a încetat, și nu putea înceta misiunea apostolică, Domnul adăugând la trimiterea lor: *Și iată ei cu voi sunt în tóte zilele până în sfârșitul veacului*.² În locul lor au urmat Episcopii puși de Spiritul Sânt ca să păstórescă Biserica lui Dumneđu, care o a câștigat cu sângele seü.³ Noi putem înșira, grăesce glasul creștinismului prin Sântul Ireneu din veacul al doilea, — pe cei ce au fost orânduți din partea Apostolilor episcopi bisericilor, și pe următorii lor până la noi, cari n'au învățat și nici n'au cunoscut acelea despre cari aiuréză ereticiî. Și fiindcă prea lung ar fi șirul celor ce și-au urmat la ocărnuirea tuturor bisericilor, pe cei ce iasă înainte cu cele ce le plac lor din mândrie deșertă, din orbire sau din rēutate, îi vom rușina arătând tradițiunea și credința ce o ține prin șirul episcopilor dela Apostoli și până la noi Biserica cea mai veche și cunoscută tuturor, fundată în Roma de cei doi Apostoli străluciți, Petru și Pavel. Pentru-că de lipsă este, ca tóte bisericile, adică credincioșii de pretutindenea să alerge la Biserica acēsta, din cauza antăietății sale mai de frunte, și în care s'a păstrat în totdeauna de cei împrăștiați pretutindenea tradițiunea primită dela Apostoli⁴.

¹ Rom. 10, 18.

² Matt. 28, 20.

³ Act. 20, 28.

⁴ Lib. I. contr. haeres. c. 3.

Episcopatul creștin așa dar, strâns grupat împrejurul Bisericii Romei, adică împrejurul Episcopului ei, Pontificale Roman are grava datorie de a continua misiunea apostolică, de a vesti în lume Evanghelia, de a ține pururea viuă lumina credinței în mijlocul poporilor, fiecare din rându lor trebuind a repeși cu Sântul Pavel: *Amar mie este de nu voi bine-vesti.*¹

Dacă a fost vreodată lipsă de a vesti cu stăruință poporilor sublimile învățături ale Evangheliei lui Christos, aceea este tocmai în timpurile noastre, când, din nenorocire, anumiți învățați în marea lor cutezare nu s'au sfiit a degrada demnitatea omului până la sârta animalelor necuvântătoare, dând ca rezultat al pretenșiei lor științe chiar ceea ce cu jale constată Psalmistul despre un fel de păcătoși liniștiți în adăncimea păcatelor, cari, în cinste fiind, n'au priceput, alăturatu-s'au vitelor celor fără de minte, și asemenea lor s'au făcut². În timpurile noastre, când, sub influința aceluiași spirit rău, slăbirea și depravarea moravurilor crescând înainteză spre a lua proporțiile unui uragan cumplit și menit a sguduși până în temelii întreaga societate, acum, când din ce în ce mai mult se caută înădușirea graiului creștinesc prin țipătul desperat al necredinței și indiferentismului religios, vestitorii Evangheliei cu atât mai tare trebuie să strige de pe acoperiș³, că leacul vindecător la aceste rele nu se dă, și reacțiunea puternică spre a scăpa omenirea de pustiirile unui cataclism universal nu se găsește decât în religiunea lui Christos, singura care înalță demnitatea omului la rangul ce i-l'a croit Dumnezeu în șirul fapturilor sale, singura care poate apăra poporele contra unui viitor înfricoșat.

Și într'adevăr. Demnitatea omului numai astfel se poate mântui, dacă i-se cultivă mintea cu adevărul curat asupra firei și destinului său, dacă i-se arată binele neîntinat de pata răului ca nutriment al inimei sale, iar virtutea cu strălucirile ei limpezi ca o țintă spre care trebuie să se îndrepteze prin mișcările libere ale voinței sale. Acest mare și atât de necesar

¹ I. Cor. 9, 16.

² Ps. 48, 12.

³ Matt. 10, 27.

învățământ nu poate porni cu siguranța numai de la un alt om, căci și el e supus rătăcirilor celor mai funeste, uneori chiar și asupra adevărilor elementare; iar în privința libertății individuale, baza tuturor libertăților, grămădite stau momentele dureroase și nenumărate ale trecutului, spre a dovedi tot așa de lămurit, unde ajunge omul încredințându-și pașii, conducerei și stăpânirii séménului său, lipsit de religiune și mistuit fără de cruțare de focul patimei înăscute de a predomina.

Învățătorul sigur al omului, carele să-i știe inspira dela început încrederea desevârșită, că nu-l va îndrepta pe căi greșite, și nu-l va sufoca sentimentele voinții libere prin spiritul de opresiune pătimașă, poate fi numai acela ce este însuși adevărul, bunătatea și îndurarea: este numai Dumnezeu cu nemărginita sa înțelepciune și iubire, scutite prin firea lor de orice umbră de întuneric, de eroré și de rău. Ei bine, Profetul Isaia, printre strălucirile deosebite ale Sionului din noul Testament, printre folósele neprețuite de cari avea a se bucura fii Bisericii celei adevărate, a prevestit și aceea, că ei vor avea drept învățător pe Domnul însuși, carele va îmbogăți sufletele lor cu totă îmbelșugarea păcii liniștite: *Și voi pune pe toți fi ței învățați de Dumnezeu, și întru multă pace vor fi fi ței.* Mângăitoră prevestire s'a și implinit prin întruparea Fiului lui Dumnezeu, preste carele și dișe apoi Tatăl ceresc în muntele Taborului: *Acesta este Fiul meu cel iubit, pe acesta să-l ascultați*².

Introdus în școlă acestui învățător dumnezeesc, omul se vede scăpat de tirănia unui învățământ, prin care i-s'ar arăta locul său între animalele necuvântătoare, și i-s'ar reduce sârta chiar mai jos de a celor, la brăsdarea pământului, la purtarea greutăților ții sub arșița unor patimi pururea încordate spre a-i sfășia pacea și odihna sufletului; căci dintr'un început își găsește nespusa mângăiere la aușul marilor cuvinte ce n'au mai resunat până atunci în lume: *Ei sunt calea, și adevărul*

¹ Isa. 54, 13.

² Luc. 9, 35.

și viața¹. Veți cunoaște adevărul, și adevărul vă va elibera pe voi². Acolo, omul a întâmpinat pe însuși Creatorul său, îmbrăcat în umilința naturei omenești, ca să poată primi dela el cu atât mai ușor și cu deplină încredere foloșele creșterii morale și intelectuale: creștere care se începe prin străbaterea minții sale cu rațele nemărginitei înțelepciunii, se nutrește și susține prin darul Spiritului Sânt, prin căldura dragostei deosebite a Atotputernicului și se întărește prin speranța sigură, neminișită a desăvârșirii inteligenței sale prin limpedea, vedere și cunoștere a adevărului în sine însuși, și prin îndestularea totală a voinții sale întru posesedarea Binelui suprem, când, după scurtul drum al vieții pământești, va pași pe pragul veciniei.

La lumina adevărului din școala lui Isus, omul a învățat fără de nici o teamă de îndoință, că este creat după tipul și asemănarea lui Dumnezeu, adică înzestrat cu un spirit inteligent, cu totul deosebit de ființele din jurul său; cu un spirit liber; prin care având stăpânirea preste acțiunile sale poate urma binele și a se feri de rău, iar prin acesta a iubi, a se apropia de Dumnezeu, aflându-și numai într'însul fericirea după care suspină cu ardere; cu un spirit neperitor, numit și destinat la o viață nesfârșită în sinul veciniei; cu un spirit în fine, ridicat la ordinul supra natural prin răscumpărarea sa din mărtașă a păcatului cu însuși sângele Omului-Dumnezeu pironit pe cruce pentru mântuirea lui.

Aflând adevărul în școala lui Isus, și ajungând printr'însul la cunoșterea înaltului său destin, ca un interes propriu al său și nelegat de nici o condițiune a vieții sociale fără exclusiv numai de firea spirituală a sufletului său, și astfel cunoscând, că, deși este menit a trăi pe pământ în legătura și societatea apropiată a sa, își păstrează totuși individualitatea sa neștirbită și provădită cu drepturi ce nu i-se pot prescrie, cu favorurile ceresci ce nu i-se pot ataca, cu datorințe ce trebuie să și-le împlinescă chiar și atunci, când lumea întreagă s'ar scula împotriva lui: omul, cunoscând adevărul, se vede, se simte scos

¹ Ioan. 14, 6.

² Ioan. 8, 32.

din întunericul erorilor, în care de veacuri era cufundat, și ridicându-și, cu mândrie adevărată, fruntea spre cerul deschis de-asupra capului său, sub impresiunea recunoștinții către Înaltul său Învățător, aude izbucnind din adâncul inimii sale: Mărire Ție, Dămine, mărire Ție!

O, da! Prin învățăturile lui Isus, omul și-a vădit demnitatea ridicată din noroiul lumii trecătoare, până la acea a fiilor lui Dumnezeu, iar sentimentul libertății, ce i-s'a smuls din cătușele patimilor, i-a întărit, și până întru atâta i-a făcut inviolabil sanctuarul conștiinței din pieptul său, încât se simte mare, înălțat și liniștit chiar și sub lovirile cele mai neîndurate ale vieții din valea plângerilor. Pentru-că în același dumnezeesc Învățător i-s'a dat totodată modelul fără de seamăn al tuturor virtuților, și încă nu numai ca un ideal sâc, ale cărui frumusețe poate că le-ar ști admira, dar fără de a se și ști îndupleca a le întipări întru dănilnicele sale acțiuni. Indemnând pe om a-i urma pe calea cea grea a virtuților, Isus i-a dat și mijlocele de lipsă spre a se putea ține cu stărnice pe urmele lui, lăsându-i în tainele sfinte, ce au izvorit din străpunsă costă sa, o comoră nesecată de daruri, cu al căror ajutor își va putea dobândi iertarea păcatelor și va putea ajunge la scopul său ca un muncitor, căruia răsplata se datorește, ca un ostaș căruia i-să dă cununa, căci bine s'a luptat. Pregătind această răsplată de fericire fără de sfârșit celor ce pădesc poruncile sale, Christos în același timp a arătat omului împietrit întru păcatele sale prăpăstiile întunericului celui mai din afară, înfricoșatele spelunci ale iadului, unde stăpânesce plângerea și scrișnirea dinților¹. Spre a scăpa pe om de această pedepsă nesfârșită, croită de dreptatea lui Dumnezeu păcatului de mărtașă, Isus, întru nemărginita sa bunătate, ca unul carele n'a venit în lume se chiepe pe cei drepti, ci pe cei păcătoși la pocăință, s'a îndurat a se asemăna pe sine unui păstor carele lasă nouăzeci și nouă de oi în pustie spre a merge după ceea ce s'a pierdut, și aflându-o o aduce pe umerii săi²; unui părinte, carele se bucură și se veseleşce îmbrățișând

¹ Matt. 22, 13.

² Luc. 15, 4.

pe fiul său cel rătăcit, căci mort era și a înviat, și pierdut era și s'a aflat¹; și carele se lasă să-î sărute picioarele, o femeie păcătoasă, și îi iartă multe păcate, căci mult a iubit².

Cădînd, ca și acésta femeie păcătoasă, la picioarele aceluiași Mântuitor restignit pentru iertarea noastră, și privind cu speranță spre nemărginită bunătatea lui, Sântul Augustin, cu ochi scăldați în lacrimi a exclamat: Numai tu singură ești, o dreptate, o, inocență încungiuată de o lumină curată și strălucitoare, care îndestulescî nesăturatele noastre dorințe. În tine găsim noi odihna profundă și viața plină de o liniște nemăsurată. Cine intră în tine, intră în plinătatea bucuriei, desfătându-se la izvorul însuși al binelui suprem! Oh, în tinerețele mele, alunecând pe povârnișul plăcerilor, eu repede m'am depărtat dela tine, o, Dumnezeu meu, și rătăcind îndată făcutu-m'am mie însu-mi o întinsă pustietate de durere! Ce altă sorțe mai aveam de așteptat? Făcutu-ne-ai tu Dómnice pentru tine, și vecinic neliniștită este inima noastră până când nu se odihnesce întru tine³.

Precum apoi după asprimile înghețului din iarnă, la ivirea binefăcătoarelor rațe de lumină și de căldură ale sórelui de primăvară, se deșteptă din amorțire fințele vechi, reinviéză și răsar din recele pământ, reinnoindu-și, orî dobândindu-și, forțele pentru conșervarea vieții, pentru creșterea și reproducerea lor; astfel la ivirea lui Isus Christos, sórele inteligențelor și al inimelor, în ordinul moral, împreună cu individul s'a deșteptat din letargia seculară și societatea omenescă, părăsînd întunecimea idolilor și cu pași măreți îndreptându-se spre o viață nouă, vrednică de menirea ei. Istoria a două mii de ani cu mândrie dovedesce, că orî unde a străbătut dumnezeesca lui Evanghelie cu strălucirea învățăturilor lui, cu sfințenia poruncilor lui cu perfecțiunea sfaturilor lui, cu blîndeța, taria și adéncimea simplității admirabile a maximelor lui, acolo în scurtă vreme, fără de sguđuirea formelor de ocârmuire, fără de comploturi fără de măgulirea patimilor, ba chiar în butul

¹ Luc. 15, 32.

² Luc. 7, 47.

³ Confess.

violentei focului, ferului și a tot felul de persecuțiuni din partea tiranilor, — a schimbat fața pământului, împrăștiînd cu îmbelșugare printre ómenii germenii sănătoși ai unei renașteri sociale, ca și care nu s'a mai văduț, și aruncînd basele unei civilizațiuni puternice și gloriose, care n'a întărziat a se ridica pe ruinele barbariei mai mult orî mai puțin împodobită cu niște aparențe culturale.

Principiul fundamental al societății omenesci în adevăr, spre a nu schița decât în lineamintele cele mai generale acest tablou minunat, — este autoritatea, prin care se manține ordinea, și se stabilește unitatea armonică a corpului social din mulțimea raporturilor ce rezultă între ómenii prin firea lucrurilor, și prin împrejurările feliuritelor graduri de capacitate intelectuală, de muncă sau de avere. Cu cât acest principiu e mai solid, mai respectat, mai adénc întipărit în inimile membrilor societății, cu atât mai tare e garantată existența ei liniștită, cu atât mai mult e asigurat progresul și înflorirea ei. Și din contră, în măsura în care se știrbesce acest principiu, prin nerespectarea lui din partea supușilor, sau prin excesele, abuzurile și esagerările pornite din partea celor ce ar fi chiamoși a-l susține, în aceeași măsură se slăbesce societatea însași, i-se veștezesc ródéle, i-se micșoréză orî chiar i-se curmă binefacéerile.

Ei bine, Isus Christos, ridicînd demnitatea individului, a regulat și raporturile sale deosebite în societate, apărînd la locul ántaiu și punénd subt pávaza ceriului prestigiul autorității în tótă întinderea sa. Pentru-că, pe de o parte a legat de inimile supușilor, ca mare datorință de conștiință, respectul față cu suprema autoritate publică, prin aceea, că a înrădăcinat întru dénșii convingerea, că tótă puterea vine numai dela Dumnezeu; și prin acésta, de vreme ce i-a umilit, i-a și înălțat, făcendu-î să știe, că ascultînd pe stăpánitorii lor, ei nu ascultă fără numai pe Atotputernicul, carele i-a creat, carele îi conservéză și-î conduce la scopul existenței lor, și carele în origine singur are stăpánire legitimă și năturală preste ei: Tot sufletul stăpánirilor celor mai înalte să se supună, a po-

runcit el, că nu este stăpânire fără numai dela Dumneșeu¹. Iar pe de o altă parte, înălțând laolaltă cu prestigiul autorității, vađa și cinstea purtătorilor ei, n'a întrelăsat de a umili pe aceștia și de a precurma pornirile lor spre trufie, despotism și tirănie, aducându-le aminte, că dēnșii numai *slugitori ai lui Dumneșeu sunt*², înaintea căruia aspră răspundere vor avea să dea pentru modul cum își împlinesc deregătoria: *Judecată completă va fi celor mari*, după-ce Stăpānul tuturoră el este, și nu se va rușina de față, nici se va sfii de mărire, că și pe cel mic și pe cel mare el l'a făcut și de toți asemenea lui este pronie³. Punēnd Christos pe această basă ne-strămutată principiul autorității, i-a dat un caracter sacru, l'a scos din jocul schimbăcios al opiniunilor omenesci, și l'a ferit totodată și de învinuirile că ar fi un jug odios venit a încătușa libertatea supusului. Pentru-că, libertate, însemneză a putea ajunge la scopul ce-ți stă dinainte neîmpedecat de nimenea; știind așa dar supusul, că ascultând de autoritate, nu ascultă fără numai de Dumneșeu, și încă mai știind, că acesta a dat chiar morții pe însuși Fiiul seș, numai ca se-și facă lui cu puțință mântuirea și fericirea: supusul creștin, plecându-și capul cu reverință înaintea autorității, își păstrează neatins dreptul de a striga cu tărie: eu sunt liber!

Răspunđend drept aceea Tertulian celor-ce acusaū pe creștinii de resvrătorii Chesarului, căci nu voiaū să se închine icōnei lui schimbată în idol, a pronunțat la lumina învățăturilor lui Christos marile cuvinte: Nu printre rēndurile nōstre, ci printre ale vōstre căutați rēsvrătorii, că cei ce aduc Chesarului lingușirile cele mai mari, aceia sunt cari urzesc întru ascuns comploturi contra lui. Printre noi însă de aceștia nu se gădesc; și dacă totuși mai trage cineva la îndoială supunerea nōstră Chesarului, precum și evlaviōsa nōstră cinstire față cu el, să știe atunci, că noi nu putem să nu recunōștem în persōna lui pe suveranul pus dela Dumneșeu. Iar pentru ceea ce se cere dela noi, pe partea nōstră gata

¹ Rom. 13, 1.

² Hebr. 13, 17.

³ Sap. 6, 6.

suntem a da Chesarului numele de domn, dar să nu se silēscă nimenea a adauge la acest nume și idea de Dumneșeu; căci altfel noi suntem liberi. Noi n'avem alți stăpāni fără numai pe vecinicul și atotputernicul Dumneșeu, carele și Chesarului stăpān este¹.

Legarea supușilor însă de putere prin iubire și respect și a puterei de supuși iarăși prin iubire și prin grea răspundere din partea celor ce o țin, este numai începutul binefacerilor religiunei creștine, căci spiritul seș binefăcător se estinde mai departe, până la cele mai de pe urmă raporturi sociale. Orī cât de bune și de înțelepte ar fi legile civile privitoare la regularea tuturor acestor raporturi, dacă lipsesc bunele moravuri, societatea nu pōte prospera cum se cuvine. În zădar s'ar căuta însă moravuri bune fără de religiune. Și dacă o prea durerōsă experiență, care se confirmă tot mai mult, n'ar fi în stare a ne dispensa dela orī-ce demonstrațiune, și n'am fi siliiți să pipăim cu degetul, că omenirea fără de credință, este asemenea unui torente îngrozitor carele pustiesce tot ce întimpină în drumul seș: dacă nu s'ar înfățișa ochilor nostri uiniți acea priveliște înspăimēntătoare, în care isbugnirile cele mai deosebite ale ignoranței, ambițiunei, lăcomiei și nelegiuirilor se întrec spre a dovedi, că strălucirea adevărului, sfințenia dreptului, frumseța onestității n'ar fi altă, fără numai niște cuvinte gōle, de felul acelora, adaugem noi, cari îmbogățesc tristul vocabular al unei culturi fără de Dumneșeu; dacă în deosebi la popōrele creștinesci ar mai putea rămănea fie cât de mică îndoiță asupra faptului, că orī-ce cultură smulsă de sub înrurirea spiritului creștinesc, ar fi deosebită de acele morminte vāruite din Evanghelie, cari din afară se arăta frumōse, iar din lăuntru sunt pline de oșele morților și de totă necurătenia², adică o spoială lustruită, care își ademenesce privirea, dar care ascunde în mod fōrte străvędēcios desastrele anarchiei amestecate cu crudimile barbariei; dacă, ăicern, ar mai trebui a se dovedi un adevēr necontestabil, ca și acesta, atunci gata ar fi înșasi în-

¹ Apol. c. 33, 37.

² Matt. 23, 27.

țelepiciunea păgână a ne arăta, că «necunoșterea Dumnezeuului celui adevărat este cea mai mare calamitate pentru stat, și că cine strică religiunea, subsapă fundamentul orîi căreî societăți omenesci»¹.

Încunjurându-se legea pread dreptului Judecător, martor ocular la acțiunile omului, ce îl va mai ști îndemna pe acesta cu tărie ca să urmeze virtutea în toate direcțiunile vieții, începând dela moderarea mișcărilor celor mai secrete ale inimei sale, și ce îl va mai putea împedeca ca să nu-și înalțe tronul patimilor sale pe neglijența marilor datorințe ce le are el ca om, ca părinte, ca cetățean? Nu codicele civil, pentru-că acela, ca orîi ce legislațiune omenescă se mărginesce la regularea acțiunilor esterne, și încă nu la toate, și mut este față cu pornirile interne ale conștiinței. Nu codicele penal, pentru-că rigórea acestuia aprópe numai atunci atinge pe cel vinovat, când el n'a fost destul de iscusit spre a se subtrage dela ochiul scurt-vădătorii ai judecătorului pământesc. Nu forța brutală, pentru-că acesta lovind trupul, nu atinge inima ca s'o înduplece spre bine. Și apoi câte nu sunt căile născocite spre a fugi și scăpa de urmăriile tuturor acestora; câte nu sunt și mijlocele spre a putea acoperi înaintea mulțimei cu haina onestății și nevinovăției fărădelegile cele mai mari!

Nu acestea, ci Domnul este, carele mântuesce poporul,² și carele prin dreptatea sa înalță neamul³ și mărirea poporului ce se apropie de densul⁴, că de n'ar pădi el cetatea, în deșert ar priveghia cel ce o pădește pe ea⁵. Numai prea sânta Biserică este acea maică adevărată a neamului omenesc, carea, proclamând sərbătorește absoluta egalitate a tuturor ómenilor înaintea lui Dumnezeu, a sdrobotit lanțurile sclăviei rușinoase în care omul uneorî era bun numai a îngrășa peștiu stăpânului său, și a mântuit sórtea femeii, osîndită până atunci a purta jugul prepușii, cupidității și volniciei celui ce-i era des-

¹ Plato, De leg. lib. X.

² Est. 20, 9.

³ Prov. 14, 35.

⁴ Ps. 148, 14.

⁵ Ps. 126, 1.

tinat să-i fie soț, protector și conducător, dându-i puțința de a se împărtași din dumnezeescele străluciri ale aceleia ce a fost înălțată la demnitatea de a fi Mama adevărată a Creatorului său.

Numai Biserica sânta a fost, care a întărit familia, basa societății întregi, prin economia unei taine mari, preste care vighéază nemijlocit, apărându-o și răsbumându-o, însuși celace d'între început a zidit bărbat și femeie și i-a unit prin legătura indisolubilă a dragostei și datorințelor într'un singur trup și într'o singură inimă. Numai ea, care supune pe copiii părinților cu un fel de supunere liberă, și pe părinți îi îmbracă cu o plăcută autoritate asupra copiilor lor; carea știe porunci cu tăric slugilor, să asculte pe stăpânii lor întru dreptatea inimei, cu bunăvoința slugindu-le ca Domnului și nu ca ómenilor¹, iar stăpânilor, nu numai să dea slugilor ceea ce este cu dreptul și cu tocmeala², ci să-i iubescă, să le premérgă cu esemplu bun, că dacă nu pórtă grigia de ai săi și mai vertos de ai casei lor, de credință s'au lăpădat și sunt decât cel necredincios, mai răi³. Numai Biserica sânta a fost, care a alinat suferințele sêracilor, îndreptându-le speranțele spre bunătatea celui ce hrănesce paserile ceriului și îmbracă criniile câmpului, și a impus bogașilor să nu se laude în trufile lor, ci să-și răscumpere păcatele sârind cu milele întru ajutorul sêracilor, dacă nu vor ca în ziua Domnului rugina aurului și argintului să le fie mărturie veciniceî lor osîndiri⁴.

Scurt, numai din graiul acestei prea sante Biserici a auzit ómenirea cuvântul de fapte lucrător, îndreptat fiilor săi: binecuvântați pe cei ce ve prigonesc pe voi, binecuvântați și nu osîndiți; bucurați-ve cu cei ce se bucură, și plângeți cu cei ce plâng; cu dragoste frățescă unul pe altul iubind; cu cinstea unul pe altul mai mare făcend; întru nădejde bucurându-vă, întru necaz, răbdând, întru rugăciune, îngăduind;

¹ Efes. 6, 5.

² Col. 4, 1.

³ I. Tim. 5, 8.

⁴ Jac. 5, 3.

nimereu rău pentru rău respălând; făcând purtare de grijă de cele bune înaintea tuturor omenilor; și, de este cu puțință, încât este despre voi, cu toți omenii având pace, nimereu cu nimica nu fiți datori, fără numai cu a iubi unul pe altul, că cel ce iubesc pe altul, legea a împlinit¹.

Biserica lui Christos, adaugând la vârsta sa ani preste ani și veacuri preste veacuri, nu-și pierde nimica din vigorea și frumuseța tinerețelor sale; căci, unul și același este spiritul de adevăr și de iubire carele o înflăcăreză necontentit preste timpuri depărtate: spirit neschimbător, ca și vecinul Dumnezeu, dela carele preste densa cu plinare s'a vărsat; unul și același este cela ce o apără și o face să iasă pururea învingătoare, robustă și plină de viață din luptele cele mai mari: Isus Christos, carele este ieri și astăzi, același și în veci², ai cărui ani nu se vor împrițina³, și ale cărui cuvinte neperitoare vor rămânea și atunci, când ceriul și pământul nu vor mai fi. Astăzi, așadar, ca și ieri, ca și în viitor, Isus Christos de pe tronul vecinice sale mării nu încetază de a chiama la sine, prin glasul Biserice sale, neamul omenesc spre a-l mângăia, vindeca și ferici cu darul nesfârșitelor sale bunătăți: *Veniți la mine toți cei osteniți și însărcinați*; veniți toți cei ce vă osteniți rătăcind pe drumurile colțurose a tot felul de erori, unde v'au condus cu basme meștesugite prorocii mincinoși; veniți toți cei ce gemeți însărcinați subt gróznica povară a deșertelor făgăduințe de odihnă, cu cari v'au ademinit cărtitorii, grăitorii de rău, născuți spre vânare și stricăciune; deșteptați-ve și veniți la mine, popore cufundate în întuneric și în umbra morții, popore lănceđite în chaosul durerii, de unde a dispărut viața vrednică de voi; părăsiți pe cei ce pentru laconie cu cuvinte amăgitoare pe voi v'au precupit, părăsiți pe cei ce vor să vă astâmpere setea, și ei nu sunt decât nori fără de apă, ce se pórta de vânturi; părăsiți pe cei ce vor să vă dea progres și înflorire, și ei nu sunt decât copaci tomnatici nero-

¹ Rom, 12.

² Hebr. 13, 8.

³ Ps. 101, 28.

⁴ Luc. 21, 33.

ditori, de două ori morți și desrădăcinați; părăsiți pe cei ce vor să vă ilumineze, și ei nu sunt decât stele rătăcitoare, cărora negura întunericului în veac se pădesce¹: *Veniți la mine toți cei osteniți și însărcinați și eu vă voi odihni pe voi!*

II.

Misiunea mea în mijlocul vostru, o, Preaiubiților mei Frați, este de a continua propoveduirea acestei Evangheli dumnezeesci, de a vă da vouă ceva dar spiritual spre întărirea voastră, ca să mă mângăiu împreună cu voi prin credința cea d'impreună a voastră și a mea². Gândul însă de a lua asupra mea această glorioasă, dar înfricoșată sarcină în împrejurările cele mai grele pentru episcopatul Bisericei lui Christos în general, ar fi înspăimântat de sigur și altcum destul de mărginitele mele puteri, dacă n'ași fi fost spriginit, îmbărbătat și întărit de gândul mai înalt, că trebuie să mă supun cu umilință voinții Celuia ce-și alege cele slabe alc lumii, ca să rușineze pe cele tari³, și carele se servesc de cele mai de jos ale pământului spre a-și arăta puterea și mărirea. Și am cea mai deseversită convingere, că venind la voi cu acesta sarcină pe umerii mei, împlinesc voința lui Dumnezeu. Pentru-că misiunea am primit-o dela Isus Christos prin Vicariul său pe pământ, Pontifcele Roman, următorul Sântului Petru⁴, Părintele Părinților, Capul tuturor capilor, Archipăstorul Bisericei de sub ceri⁵, fundamentul episcopilor, columna credinții adevărate și învățătorul religiunii⁶; dela care trebuie să luăm întărirea credinții, căci dela început el este fântâna neîntinată a curatului adevăr, portul linistit al întregii Biserice contra tuturor tempestațiilor; dela care am învățat cu Sântul Vasile a propovedui cu fruntea deschisă credința strămoșescă⁷, și de unde,

¹ Iud. 1, 13.

² Matt. 11, 28.

³ Rom. 1, 12.

⁴ I. Cor. 1, 28.

⁵ Mineul, 18 Febr.

⁶ S. Theod. Studit. L. 2, epist. 12.

⁷ Synax. 12. Mart.

⁸ Epist. 92 ad Damas.

după o frumoasă esepresiune, și-au înarmat cu crucea rostrurile acei vulturî măreji, subț ale căror aripi au venit părinții noștri pe aceste locuri întinse și bogate. Sperând așadar cu încredere în ajutorul lui Dumnezeu și întărindu-mă prin autenticitatea misiunii mele, sili-mă-voiă din ce în ce mai mult a mă îmbrăca în zaăa credinții și a dragostei și în coiful speranței de mântuire¹, spre a mărturisii până la cea din urmă picătură a sângelui meu pe Christos înaintea ómenilor, spre a vă propovedui Evanghelia sa, și spre a dovedi alipirea mea sinceră și necondiționată către Scaunul Sântului Petru, în care el a pus cheile credinții².

Iar subț impresiunea neștersă a acestor sentimente ce-mă străbat inima, și cară ca și ale vulturului vor înnoi pururea tineretele mele, cu cea mai adăncă venerațiune mă plec înaintea prea glariosului următor al aceluia-și Principe al Apostolilor, Leon XIII: Prea Fericitului și Prea Sântitului și întocmai Ingerilor întru Christos Părintele Părinților și Stăpân a tóte adeveritele apostolescî biserici, ca un rob Ție înainte cădănd sêrut urmele piciórelor Mării și Prea Sânticî Tale. Putere și Domnie!³

Intărirea mea este după aceea întru clemența suverană a Majestății Sale Augustului nostru Impărat și Rege Apostolic Francisc Iosif I, carele de o jumătate de veac împarte binefacerile unei domnii gloriose preste hotarele preaiubitei noastre Patrii. Depunând cu tótă lealitatea și sinceritatea inimei mele la treptele Innaltului Tron tributul fidelității, supunerei și devotamentului meu celui mai profund, declar sêrbătoresce, că subț inspirațiunea datorinței sacre de a se da Chesarului cele ce sunt ale Chesarului, mă voiă sili cu deplină sîrguință a întinde modestul meu concurs tuturor preocupărilor înțelepte și bunelor osteneți ale factorilor constituționali pentru prosperarea Statului; de vreme ce sper cu tărie, că nici eu nu voiă fi lipsit de spriginul lor întru administrarea bisericeii, trebuind

¹ I. Theos. 5, 8

² S. Theod. Studit. epist. 63.

³ Formula de închinățiune către Papa dela Roma, prescrișă în Pravila din Têrgoviște dela anul 1652.

a se da și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu; ca astfel pe tóte căile să se asigure pacinica fericire a acelor ce în unul și același timp sunt și cetățeni și și credincioși ai Evangheliiei. Cu umilință îmi ridic apoi glasul rugăciunii mele către Impăratul Impăraților și al Domnitorilor Domnitor, cerând ca pe Prea Innălțatul și de Christos Iubitorul nostru Rege Apostolic, să-l încununeze cu arma adevărului, și a bunăvoinței, să umbrăscă asupra capului seii în ziua de luptă, împuterind brațul seii și innălțând drépta sa, să-i dăruăscă adăncă și stătătoare pace, să grăăscă întru inima sa cele bune pentru Biserica lui și pentru tot poporul lui, ca viață lină și neturburată să petrecem întru tótă bună credința și curăția¹.

Intărirea mea este întru îndrumările înțelepte și părintăscă bunăvoință a ilustrului cor episcopesc al Provinciei noastre metropolitane, și în deosebi a prea vrednicului ei cap nemijlocit, și al meu glorios predecesor, față de carele pururea neștersă voiă păstra în peptul meu cea mai viuă grațitudine și recunoștință, căci cu o forțe rară amabilitate s'a îndurat a me adăposti la sine timp îndelungat, până când mânilor pe capul meu punându-și, a chiamat darul apostoliei asupra mea. Intrând ca cel din urmă în rândurile vóstre, Prea Venerabilor Părinți, me voiă sili cu stăruință neobosită, ca, îmbărbătat de strălucitul vostru exemplu, să muncesc cu încordare munca Domnului și să cultivez în pieptul meu și în acțiunile mele spiritul dragostei și frățietății. Și voiă face acésta cu inimă bună pentru-că mare este porunca Apostolului, ca toți întrun suflet cu o gură să preamărim pe Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Isus Christos², pentru-că «acésta, spre a mă esprima cu fericitul Metropolit Ioan, o recer imperativ și împrejurările deplorabile ale timpului, în carele trăim, carele fiindu-i dălele rele, provócă cea mai ageră activitate din partea tuturor, cară au chiamare a lucra în via Domnului, de odată însă face necesară și solidaritatea aceloră în tóte lucrările; ca toți să lucrăm cu puteri unite, căci unul este Domnul, ai cărui lucrători suntem, una este și ținta, la carea năsuim, acelea ne

¹ Liturg. S. Vas.

² Rom. 15, 6.

sunt și interesele, și omogene și cercurile de activitate, în care operăm; cari toate le facem ca ministri ai Sântei Maice Biserice, despre care S. Augustin dice: Biserica în comun se roagă, în comun lucrăză, în comun se ispitesce¹.

Increderea, întărirea și speranța mea este întru spiritul de dragoste, de jertfă și de supunere în Domnul de care ve știu că sunteți înflăcărați, O, Prea Iubiților mei Frați ai Veneratului cler diecesan. Acest prețios ajutor la locul întâi cu neștrămutată încredere îl sperez dela membrii Veneratului Capitu al bisericeii Catedrale, chiamiți mai de aproape a ușura sarcina mea prin sfaturile lor înțelepte și prin experiența bogată a lucrurilor, dîlnic avînd a munci împreună cu mine pentru menținerea și dezvoltarea instituțiilor noastre, pentru promovarea binelui și pentru propășirea diecesei pe toate terence deschise ostenelelor mele păstorești. Cu atât mai fundată imi este speranța acestui concurs credincios, și neînspirat fără numai de marile interese ale causei Domnului, din partea Veneratului Capitu, cu cât, încă fiind eu în depărtare, m'a mîngăiat nespun de mult prin bunăvoința ce mi-a arătat'o în terminii cei mai măgulitori, prin glasul autorizat a doi ilustri ai sei reprezentanți; prin cela ce dela începutul diecesei vi-ghiază ca și o sentinelă neadormită, și muncesce la bătrînețele sale venerabile cu încordare și vigore pururea întinerită pentru binele ei, Illustrissimul și Reverendissimul Preposit și Prelat pontificiu Domnul *Stefan Moldovan*; apoi prin cela ce, la însărcinarea Veneraților sei confracți, a ținut frânele ocărnuirei diecesane în tot timpul lungii vacanțe, cu o rară îndemănare, cu statornicie, și cu multă înțelepciune: Reverendissimul Domn *Petru Pop*, Vicariul capitular. Esprimînd pentru acesta Veneratului Capitu omagiul mulțumirilor mele celor mai căldurose și aducînd în mod cu totul deosebit tributul recunoștinții mele celei mai viue acestor bărbați distinși, sunt sigur că interpretez tot odată sentimentele comune întregii diecese dorindu-le ferbinte, ca Domnul să le prolungescă întru mulți ani firul prețioselor zile ale vieții lor!

II. Cencil. Prov.

Cătră voi așadar bătrînii poporului, cătră voi Onorabili confracți așisderea slujitorii ai altarului, cari munciți în via Domnului împraștiați prin mijlocul poporului, cătră voi toți, instrumente nobile ale lui Dumnezeu întru propoveduirea Evangheliei îmi îndreptez avîntul puternic al speranței mele, rugându-ve să țineți și în viitor pururea vii înaintea vostrei adevărului, că tăria unei armate stă întru orînduirea ei, întru supunerea cea mai îngrită a soldaților conducătorului lor, într'o supunere dictată din convingerea inimii și din pornirile curate ale sentimentului de datorință, într'o supunere bărbătescă ce nu știe de pericol, fire-ar acela orî cât de mare: și oșteni suntem cu toții din oștirea lui Christos, avînd a lupta lupta cea bună a credinții¹. Aduceți-ve aminte și de cuvintele sântului Igații martirul cătră creștinii din Efes: Se cuvine ca voi să fiți de o părere cu Episcopul, să stați cu el într'o armonie așa de perfectă, ca și aceea ce iasă din cordele uneia și aceleiași chitare. Căci orî pe cine trimite tatăl ca să ocărnuască familia sa, trebuie să-l primim întocmai ca pe însuși tatăl familiei². Luptînd în chipul acesta, strîns ținîndu-ve împrejurul aceluia ce vi s'a dat Păstor și conducător, muncind în direcțiunile acestea, Domnul însuși va lupta alături cu voi, brațul vostru susținînd, va binecuvînta ostenelele vostre, creștere dînd și prețiosul rod al mîntuirii sufletelor, rescumpărate cu prețios sîngele sei. Iar pe partea mea sîrbătorește ve asigur a nu pierde din vedere cealaltă poruncă apostolică: *Preoții cei ce își țin bine deregătoria, de îndoită cinste să se învrednicescă; mai ales cei ce ostenesc în cuvînt și întru învățatură³*. Preste toate însă, o, Fraților, voi știți, că făcînd lucrul evanghelis-tului cu S. Pavel, propoveduind cuvîntul stînd asupra, cu vreme și fără de vreme, muștrînd, certînd, îndemnînd cu totă îndelunga răbdare și cu învățatura, gătită aveți cununa dreptății, care o va da vouă Judecătorul cel drept în ziua arătării sale⁴, spre moștenire nestricăciuosă și nespurcată și neveștedită, pădîtă în ceriuri pentru voi⁵.

¹ 1 Tim. 6, 12.

² Ig. ad Ephes. IV.

³ 1 Tim. 5, 17.

⁴ 2 Tim. 4, 8.

⁵ 1 Petr. 1, 4.

Cătră voi se îndreptăză acum în mod deosebit privirea minții mele, O, Prea Iubit Popor, încredințat păstoririi mele. Văuș vi-se deschide inima mea spre a ve cuprinde pe toți cu afecțiunea sentimentelor celor mai căldurose, ce s'au deșteptat într'însa din primul moment al denumirei mele la ilustrul vostru scaun arhieresc. Fiū din fii voștri, sânge din sângele vostru fiind, acuma, când Provedința dumnezeescă m'a înălțat ca pe cel ales dintre popor¹, din rândurile vóstre cele din urmă, acuma mai mult ca orî-cine altul î-mi cunosc datorința de a nu pierde din vedere cuvântul Mântuitorului: *Iar cel ce este mai mare întru voi, să vă fie vóuș slugă*². Drept aceea, lungimea dîilei nu va scurta încordările mele, și în tot timpul oboséla nu va slăbi puterile mele întru a ve frânge și împărți pânea cuvântului lui Dumneđu, întru a ve propovedui învățăturile pacinice, gloriose și binefăcătoare ale Evangheliei sale, întru a ve ocărui Biserica, și a susține și promova instituțiunile adăpostite sub aripele ei; iar prin tóte aceste, a contribui nu numai la îmbărbătarea vóstră, ca să stăruți a umbla în calea dreptății, vestind mărirea Domnului prin strălucirea credinții și frumuseța moravurilor vóstre, ci și la spriginirea înăntării vóstre pe tóte terenele adevăratului progres cultural. Stăruind la muncă neobosită în direcțiunile acestea, nutresc firma convingere, că voiū colucra nu numai la mântuirea sufletelor vóstre, la propășirea Bisericei nóstre, ci și la ceea ce iarăși scump ne est tuturora, la înflorirea preaiubitei nóstre Patrii.

Dece ani petrecuți în ținuturi, unde cei de o credință cu mine erau într'o mică minoritate, m'au deprins póte în deajuns, ca curajul neînfricat al credinței mele și tăria neînvinșă a sentimentelor religiose, și cele mai scumpe ale inimei mele, să le știū împreuna cu prevenirea și cu dragostea față cu cei ce sunt de alte păreri și de alte credințe. Și acesta, pentru-că dragostea creștinescă, al cărui foc sacru m'am silit și mă silesc a-l aprinde întru inima mea, necunoscénd margini, ne impune să iubim pe toți ómeniū, măcar-că a iubi greșelele lor nu putem,

¹ Ps. 88, 19.

² Matt. 23, 11.

și nici nu ne este iertat a le iubi pe ele. Fiind apoi dragostea acésta bine orénduită, dreptul la sinceritatea sentimentelor nóstre, dictate de dēnsa, îl au mai de aprópe, O, Prea iubiților meicredincioși, concetățeniū nostri, fii ai aceleiași Patrii iubite, și în deosebi aceia dintre ei, cari ne sunt tot odată și frați adevărați, cu noi avēnd aceeași limbă, același neam și același nume românesc, și cari încă se rógă Domnului pentru încetarea despreunărilor și pentru unirea tuturor bisericilor¹. Înșuflețit de aceste sentimente, și mai știind din Evanghelie, că la mântuire vor ajunge numai ceia ce *fac voia Tatălui ceresc*², carea este, ca toți, căți prin cuvintele Apostolilor cred întru Fiul seū, Isus Christos, să fie deseversți întru una³, rugādu-me voiū lucra, și lucrānd me voiū ruga, unirea credinții și împărtășirea Spiritului Sânt cerēnd⁴.

Și dee Dumneđu ca rugăciunile, stăruințele și ostenelele nóstre să fie binecuvēntate cu aceste roduri neprețuite ale unirii Spiritului întru legătura păcii⁵! Dee Dumneđu, ca, avēnd înaintea ochilor mei esemplul ce mi l'au lăsat pe urma lor ceia ce s'au scoborit de pe scaunul vostru arhieresc, după-ce l'au ilustrat cu virtuți alese, cu însușiri apostolesci, cu știință bogată cu zel înflăcărat pentru mântuirea sufletelor, — și cele ce ei le-au dus la îndeplinire, să le țin cu tărie, și cele ce ei le-au dorit în sufletele lor nobile, să le pot efeptui spre binele și fericirea vóstră.

Dee Dumneđu «ca venind la voi, întru împlinirea binecuvēntării Evangheliei lui Christos să viū. Și ve rog pe voi, Fraților, pentru Domnul nostru Isus Christos și pentru dragostea Spiritului, ca împreună cu mine să ve nevoiți întru rugăciuni pentru mine cătră Dumneđu... Ca cu bucurie să viū la voi prin voia lui Dumneđu, și să me odihnesc împreună cu voi. Iar Dumneđuul păcii cu voi toți. Amin⁶.»

Dat în Blaș la S. Metropolie, în ziua Sântului Atanasiu cel mare, în ²/₁₄ Maiū 1897.

Demetriu
Episcop.

¹ Liturg.

² Matt. 7, 21.

³ Ioan. 17, 23.

⁴ Liturg.

⁵ Efes. 4, 3.

⁶ Rom. 15.

EPISTOLA PASTORALA

pentru

IUBILEUL SÂNTEI UNIRI

dată

De Episcopatul Provinciîi metropolitane gr.-cat române

de

Alba-Iulia și Făgăraș

Anul Domnului 1900

Dela Sânta Unire Anul 200.

Veneratului Cler și Iubitului Popor credincios din Provincia metropolitană greco-catolică română de Alba-Iulia și Făgăraș Dar și Mântuire dela Dumnezeu și Binecuvântarea Noastră Arhierescă!

Părinții nostri la anul 1698 în Sinodul ținut în Alba-Iulia sub Metropolitul Atanasie, continuând lucrările începute mai înainte pentru unirea Bisericii românești cu Scaunul Apostolic al Sântului Petru, au dat următoarea *Carte de mărturie*:

Noi mai în jos scriși Vlădica, Protopopii și Popii Bisericilor românești dăm în scire tuturor căvora se cuvine, mai vârtos țerei Ardealului.

Judecând schimbarea acestei lumi înșelătore și nestarea și neperirea sufletelor, căruia în măsură mai mare trebuie a fi decât toate, din bună voia noastră ne unim cu Biserica Romei cea Catolică, și ne mărturisim a fi mădulările cestei Biserici Sante Catolică a Romei prin cestă carte de mărturie a noastră, și cu acelea Privilegiomuri voim să trăim cum trăsesc mădulările și popii acestei Biserici Sante, precum Înălția sa Impăratul și Coronatul Craiul nostru în milostenia decretumului Înălției sale ne face părtași, care milă a Înălției sale ne vrând a o lăpăda, cum se cade credincioșilor Înălției sale, această carte de mărturie și Înălției sale și țerei Ardealului o dăm înainte, pentru care mai mare tărie dăm și scrisorile mânilor noastre. S'au dat în Belgrad în anul Domnului 1698 în 7 zile a lui Octomvrie.

Prin această atât de însemnată Carte de mărturie, repetită de nou, și mai pe urmă întărită în Sinodul cel mare tot în Alba-Iulia ținut la 5 Septembrie 1700, în prezența și cu colucurarea a 54 Protopopi, 1563 Preoți și și de față fiind câte trei aleși din fie-care sat, Metropolitul Atanasie în numele său, al clerului și al națiunii române, punând piatră fundamentală a mărețului edificiu spiritual al Sântei Uniri, a încheiat definitiv și pentru toate timpurile legătura credinței, în supunere hierarhică și canonică, cu Sânta Biserică a Romei celei vechi.

În 5 Septembrie 1900, după călindarul vechi, se împlinesc așa dar două sute de ani dela săvârșirea acestui eveniment epocal și atât de fericit și de fericitor pentru Biserică noastră.

Chiamăți de Provedința dumnezească a conduce destinele acestei Biserici, a susținea și continua măreța operă a străbunilor noștri, togma în timpul, în care cade aniversarea ei de două sute de ani. Noi, o, Preaiubiților Noștri Frați și Fii, fără de a lipsi datorințelor noastre, n'am putea rămânea în tăcere și a nu ne ridica glasul rugăciunii spre a da laudă Tatălui ceresc, și a nu ve îndemna și pe voi, ca așisderea să faceți și împreună cu Noi să sărbătoriți, și dacă nu prin strălucirea podóbelor sgomotóse ale lumii, dar cu spiritul întru totă căldura inimelor vóstre, un eveniment așa de însemnat pentru noi toți. Iar pentru-ca însuflețirea vóstră să se pótă desfășura cu totă vrednicia, amésurat încredințării, ce v'am făcut'o prin Epistóla Nóstră Pastorală, dată în Sărbătórea cea mare a Arătării lumnate a Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Isus Christos din anul curgător, — în cele ce urmază ve vom opri gândirile asupra Sântei Uniri în sine însași ca și întru prețioasele sale urmări, dovedite cu îmbelșugare în cursul celor două sute de ani, ce se încheie dela realizarea ei. Și darul Domnului, a toate povățuitor, sprijinéscă cuvântul Nostru, și mai vértos încăldéscă inimile vóstre, ca să-l primiți și acuma cu dragostea aceea ce ne însuflețesc pe Noi, dragoste isvorită din datorințele sacralului Nostru ministeriú, ca și din nețermuritul devotament ce ne silim a-l cultiva cu scumpătate în piepturile Nóstre față de binele vostru sufletesc, față de prosperitatea Bisericei nóstre și de apărarea și promovarea instituțiunilor sale.

I.

Profetul Isaia, căutând preste veacuri înainte la Biserica lui Isus Christos din noul Testament, a exclamat răpit de admirațiune: „Că va fi în zilele cele de apoi arătat muntele Domnului și casa lui Dumnezeu pe vârful munților se va înalta mai pe sus de dealuri, și vor veni la dânsul toate neamurile și vor merge neamuri multe și vor dice: Veniți să ne suim în muntele Domnului și în casa Dumnezeului lui Iacob, și ne va spune nouă calea sa și vom merge pe dânsa, că din Sion va eși legea, și cuvântul Domnului din Ierusalim¹. Prin această minunată figură, Profetul cu o singură privire ni-a arătat strălucirile de căpetenie ale Bisericei lui Christos: după mărimea originii sale ceresci, după însemnătatea scopului întemeierii sale, ca și după înălțimea și tăria învățăturilor sale, dânsa cu mărire se ridică preste toate instituțiunile pământesci, și cu neasămănată mândrie stă deasupra orii cărci înțelepciunii omenești, întogma cum stă și se ridică piscul unui munte preste vârful dealurilor din jurul său. Astfel încât, precum acela ce asupra muntelui oștirii ar îndrepta, spre el întinzându-și arcul și săgeța și toate instrumentele războinice, — muntelui însuși stricăciune nu i-ar ști face, ci cu ale sale puteri zădărnice, silit ar fi a se depărta dela el: chiar așa și ceia ce în contra Bisericei s'aú năpustit, pe ea a o vătămă n'aú putut, ci rușinați numai aú rămas prin loviturile celor slabi și neputincioși, Domnul pentru acestia războind². La muntele Domnului, continuă Profetul, vor veni toate neamurile, ca, după îndelungată rătăcire prin întunerecul erorilor ce acoperise pământul, vederea lor, înluminată de strălucirile legii sante eșite din Sion, să se pótă desfăta de frumsețele privilegiate, ce de acolo se întinde spre nemărginitele hotare ale fericitei vecinicii. Și la această sântă casă a Dumnezeului lui Iacob vor alergera neamuri multe, ca, printre necasurile și amărăciunile pribegirii din lumea trecătoare, să-și afle odihna sufletelor lor, și întărite de cuvântul vieții pornit din Ierusalim, să se bucure de mângăierile ce ni-le-a câștigat Fiul său prin

¹ Isai 2, 2.

² Chrysost. in Isai. cap. 2.

dumnezească răscumpărare de pe cruce. Și vor alerga dar la Biserica lui Christos neamurile toate, și vor veni la ea neamuri multe, căci densa, propovăduind Evangelia la totă făptura, va spune și va arăta lor calea, pe care ele vor ajunge la țința croităș dălelor lor; da, la Biserica lui Christos, pentru-că Sionul spiritual este togmaș densa, în carea împărat s'a pus de Dumneșeuș Tatăl Christos, și carea lășită în tot pământul este unica Biserica catolică¹.

Tote aceste însușiri și străluciri ale Bisericeș lui Christos, și cari în acelaș timp sunt și semnele învederate spre a o cunosce și deosebi, noi le mărturisim în simbolul credinșei când șicem; Cred... Întru una, sântă, catolică și apostolică Biserica. După rëndul mărturisireș noastre și după importanșta lucrului, locul d'ântăiș și de căpetenie între aceste însușiri ale Bisericeș lui Christos îl cuprinde unitateș ei, ca și rădăcina celor alalte, cari fără de aceea nici a se închipui după dreptate nu este cu puținș.

Biserica cea adevărată a lui Christos este așadar una. Și într'adevăr. Nimirile de: muntele Domnului; casa Dumneșeului lui Iacob; apoi celelalte mai vėrtos din noul Testament, ca; împărașia ceriului; cetatea. carea de asupra muntelui stând nu se pôte ascunde²; casa lui Dumneșeuș, carea este Biserica Dumneșeului celui viu³; turma lui Christos⁴; trupul lui Christos⁵, și alte asemenea numiri date Bisericeș lui Christos, precum și însaș firea ei de a fi centrul de înfrățire al tuturor neamurilor: tote acestea dela întâia vedere lămurit ne arată unitatea ei.

Acestă strînsă și nedespărșită unitate a Bisericeș, mai întâiș și mai pe sus de tote se arată prin unitatea credinșei. — Mântuitorul nostru Isus Christos, încredinșând slujba Evangelieș ucenicilor seș, li-a poruncit lor, ca mergënd în totă lumea să înveșe tote poporeșle, — învėșându-i pre ei tote, adică

¹ Optat. Milev. *De Schism. Donatist.* lib. 3. n. 2.

² Mat. 5, 14.

³ Tim. 3, 15.

⁴ Luc. 12, 32.

⁵ I Cor. 12, 27.

nu numai unele, ci tote, câte le-a poruncit lor. Sub greutatea acesteș porunciș, Sântul Pavel în Epistolă cãtră Efesenș, nu numai că stăruesce, ca și în totă apostolia sa, pentru unitatea credinșei, ci ne spune și motivul pentru care trebuie să stea aceea în Bisericaș, scriind lor, ba chiar rugându-i să se silėșcă a pãșii unirea Spiritului întru legătura păciș, de vreme ce: *Un Domn, o credinșă, un boteș; Un Dumneșeuș și Tatăl tuturor, care este preste tote, și prin tote și întru noi totiș*¹. Unul și acelaș Dumneșeuș Tatăl este așadar, carele prin Profeș, și mai ales prin Fiul seș ne-a descoperit nouē adevėrurile santeș religiuș, ca noi să le credem și cu fiėșcă supunere să le șinem. Dacă însă adevėrurile acestea tote se întemeiēș pe auctoritatea lui Dumneșeuș, atunci dela sine urmēșă, că noi trebuie să șinem și să mărturisim tote câte ni le-a descoperit; așa încat, dacă din acelea noi am trage la îndoială, ori am nega și numai unul, credinșa noastră, prin faptul însuș, ar înceta de a fi dumneșeșcă și măntuitorē; pentru-că în cazul acela, motivul care ne-ar îndupleca pe noi să credem și să urmăș adevėrurile astfel alese, în realitate n'ar mai fi actoritatea lui Dumneșeuș, ci judecata noastră proprie, supusă rėtăcirilor și înșelăștiunei. Drept aceea pe urma Apostolilor, la Ss. Părinș nici o îngrijire nu găsim mai mare, de cum este aceea de a apăra unitatea credinșei, fără de care cu neputinșă este a plăcea lui Dumneșeuș. Credinșa cea adevărată, și carea totodată este și caracterul trupului, adică a Bisericeș lui Christos, după cum scrie S-tul Ireneș, noi o avem dela Apostoliș prin tradișiunea Bisericeș de pretutindenea, întregă ajungënd ea până la noi, fără de a admite adaugere sau scădere². La rëndul seș apoi Biserica nici odată n'a suferit nici cea mai mică abatere dela învėșăturile credinșei moștenișe, ci totdeauna fără de crușare a osfindit și a eschis dela sinul seș ca pe ereticș, pe totiș ceia ce aș pășit înainte cu învėșăturiș străine, sau n'aș voit să cunoscă și să mărturisėșcă tote, câte densa le-a propus spre mărturisire. Dela cel d'întăiș până la cel din urmă Sinod ecumenic, Biserica, cu o stăruinșă de fier, și neclătinașă chiar

¹ Efes. 4, 5.

² Adv. haeres. 1, 4. c. 63.

nici de téma de a vedea altcum desbinându-se ținuturi întregi dela sinul său, — pururea și-a încheiat hotărârile prin sentință de anatema, rostită asupra tuturor celor ce n'ar crede și n'ar simți, cum crede și simte Sânta lui Dumnezeu și Apostolica Biserică. Iar Sânta Biserică a făcut această după cuvântul S-tului Pavel către Galateni: *Ci macar noi săi Ânger din Ceriî de ve va vesti vobuă afară de ceea ce am binevestit vobuă, anatema să fie*¹.

În dumnezeesca vorbire ținută ucenicilor în séra mai înainte de Patimile sale, Isus Christos s'a rugat Tatălui ceresc dîcînd: *Părinte Sânte, pădșește pe ei în numele tău, pe cari i-ai dat mie, ca să fie una precum și noi. — Iar nu pentru acestia numai me rog, ci și pentru cei ce vor crede prin cuvântul lor întru mine. Ca toți să fie una, precum tu Părinte întru mine și eu întru tine, ca și ei întru noi una să fie, ca lumea să credă, că tu m'ai trimis*². Prin urmare, ucenicii Domnului și cei ce în cursul veacurilor ar fi creșut prin propovăduirea lor întru el, adică toți credincioșii creștini, astfel avea să mărturisescă credința, încât să formeze totodată un singur corp, o singură societate, a cărei strînsă unitate trebuie să fie unul dintre semnele cele mai învederate despre creșca misiune a dumnezeescului său întemeietor: *Ca lumea să credă, că tu m'ai trimis*. Pentru ilustrarea acestei strînse unități sociale a creștinismului Sântul Pavel se folosește de asemănarea trupului omenesc. Precum mulțimea membrilor trupului nostru, diversitatea formațiunii și pozițiunii lor, ca și osebirea funcțiunilor, ce le săvârșesc, prin identitatea unuia și aceluiași suflet ce tuturora viață le dă, și prin orânduiala lor, constituiesc acea harmonică unitate, ce se numește întregimea trupului și individualitatea omului: astfel și în religiunea creștină, din totă mulțimea omenilor înzestrați cu osebirea cele mai felurite, prin lucrarea unuia și aceluiași Spirit al lui Christos, se închegă acea unică și nedespărțită societate, ce se numește Biserica și trupul de taină al lui Christos: *Iar voi sunteți trupul lui Christos*³:

¹ Gal. 1, 8.

² Ioan 17, 11.

³ I Cor. 12. 27.

*pentru-că print' un Spirit noi toți într'un trup ne-am botezat*⁴. Capul acestui trup de taină este Christos însuși: *Christos cap Bisericei*⁵. În chipul acela însă, în care pentru săntirea sufletelor nevedute a orănduit elementele vedute ale ss. Taine, Isus Christos pentru manșinerea unității sociale a trupului său mistic său de taină, pentru ocărnuirea omenilor credincioși lui, a dat pe unii Apostoli, pe alții profeți, pe alții Evangeliști, pe alții păstori și învățători, spre săvârșirea săntilor, la lucrul slujbei, spre zidirea trupului lui Christos, până ce vom ajunge toți la unirea credinței și a cunoștinței Fiului lui Dumnezeu⁶.

Preste toți Apostolii, păstorii și învățătorii însă, Isus Christos, pentru pădșirea unității astfel întemeiată în Biserica sa, a promis Apostolului Petru primatul, atunci când a dîs lui: *Tu esti Petru și pe acesta pîtră voi zidi Biserica mea și porțile iadului nu o vor învinge pe ea. Și voi da ție cheile împărăției ceriurilor: și ori-ce veți lega pe pămînt, va fi legat și în ceriuri, și ori-ce veți deslega pe pămînt va fi deslegat și în ceriuri*⁷. Acesta promisiune împlinindu-o Domnul, a pus pe Petru mai mare păstor al Bisericei, atunci, când după gloriôsă învierea sa din morți, i-a încredințat lui fără de nici o res-trîngere păstoria turmei cuvîntătoare creștine, dîcînd lui: *Pasce mielusei miei, pasce oile mele*⁸ precum și atunci, când după-ce i-a spus lui, că în mod deosebit s'a rugat pentru el, ca credința lui să nu scadă, l'a însărcinat să întărescă pe frații seî în credință⁹. În virtutea acestor prerogative deosebite, S-tul Petru a fost pus în Biserică lui Christos, de Principe al Apostolatului⁷; Cel mai mare între Apostoli⁸; Cel mai tare și mai mare preste Apostoli, principele și patronul tuturora⁹;

⁴ I Cor. 12, 13.

⁵ Efes. 5, 23.

⁶ Efes. 4. 11.

⁷ Math. 16, 18.

⁸ Ioan 21, 15.

⁹ Luc. 22, 32.

⁷ Hilar. Pictav. *In Matth.* 6.

⁸ Cyril. Hieros. *Catheches.* 2.

⁹ Euseb. Caes. *Hist. Eccl.* l. II. c. 2.

Principe al Apostolilor Columna Biserice¹; Capul Apostolilor²; Principele corului Apostolic, gura și culmea ucenicilor, Capul și Păstorul Biserice³, Columna Biserice⁴, întărirea credinței, fundamentul mărturisirei și pescariul lumii întreg⁵. Pe urma acestor numiri, date S-tului Petru deopotrivă de Ss. Părinți din Răsărit și din Apus, în deosebire Biserica Răsăritului pe același Apostol, în cântările sale neîncetat îl măresce, ca pe cea ce este corifeul Apostolilor, temelie de piatră a Biserice⁶, fundamentul credinței, principele Apostolilor, prefectul și președintele Biserice⁷, piatră de temelie de mare preț în marginea unghiului Mântuitorului, mai marele păstor al oilor celor cuvântătoare, și altele, căci nesfârșit ar fi șirul, dacă am aduce înainte toate laudele de felul acesta, date de Biserica marelui său principe și cap vădit. Motivul, pentru care Christos a pus pe Petru de cap vădit al Biserice⁸, foarte frumoș ni l explică S-tul Ciprian, acolo unde dice: Pe Petru își zidesce Christos Biserica sa, și lui îi încredințează păstoria oilor sale, — spre a arăta unitatea ei, cu auctoritatea sa a dispus, ca originea aceleiași unități dela unul să se începă, și Primatul se dă lui Petru, ca să se arete, că una este Biserica lui Christos și una și Catedra. Cine se împotrivesce Biserice⁹, cine părăsesce Catedra lui Petru, pe carele zidită este Biserica, mai crede el, că se află în Biserica?¹⁰.

Credința cea adevărată, așezată de Christos în Biserica sa, ca și în sicriul legei sale este principiul faptelor celor bune, prin cari Domnul cu al său dar pururea ajutorând, sufletul omului se sfințește și plăcut se face înaintea lui Dumnezeu. Prin urmare, Biserica este, și o credem sântă nu numai pentru-că Sânt este întemeietoriul ei, sânt îi este scopul, sante învățăturile și mijlocele date spre ajungerea scopului, ci și pentru-că sânt și plăcuți înaintea lui Dumnezeu se fac toți fii săi, ceia ce prin credință curată pădesc întru toate poruncile din legea

¹ Gregor. Naz. *Carmen de se ipso*.

² Gregor. Nys. *Serm. 2 de Steph.*

³ Chrysostom. *Hom. 88 in Ioan. Oratio 8 ad. Iud.*

⁴ *De Unitate Ecclesiae. c. 4.*

Domnului. De unde și dice S-tul Pavel: *Christos a iubit Biserica și pe sine s'a dat pentru dânsa ca pe ea să-o sfințească, curățindu-o cu spălare de apă, prin cuvânt, ca să pună înainte pe ea lui-și mărită Biserica, care nu are întinăciune sau sbârcire sau altăceva de acest fel, ci ca să fie sântă și fără de prihană*¹.

Dându-se însă Christos pe sine pentru Biserica sa, adică întinându-și mâinile pe cruce, a chemat la sinul său mântuitor pe toți urmașii lui Adam, și li-a dâs lor prin graiul Apostolului său, că toți fii ai lui Dumnezeu sunt prin credință, nu este judeu, nici elin, nu este rob, nici slobod, nu este parte bărbătească, nici femeiească, că voi toți unul sunteți întru Christos Isus². După ce așadar Dumnezeu voește ca toți oamenii să se mântuiească și la cunoștința adevărului să vină³, și acesta numai prin Biserica lui Christos se întâmplă, până întru atâta, încât cei ce trec din lume cu totul în afară de dânsa, față de a lor mântuire sunt ca și cei ce afară din Corabia lui Noe aflându-se, au perit: dela sine urmază, că Biserica este astfel întogmită, încât binefacerile sale trebuie să și-le întindă la totă omenimea din toate locurile și din toate timpurile. În virtutea acestei însușiri, Biserica, îndată după pogorirea Spiritului sânt preste Apostoli, începe a trece hotărârile Palestinei, lărgindu-și locul cortului său, întinându-și pieile corturilor sale, lungindu-și funiile sale și pociumpii săi înțepându-i⁴; piatra despăcată fără de mână din munte, rostogolindu-se preste împărățiile lumesci, nu întârzie a crește și a împla tot pământul⁵; și îndată ce a răsărit mărirea Domnului preste Ierusalim, porțile sale s'au deschis, ziua și noaptea nu s'au mai închis ca să între puterea neamurilor și împărățiilor lor, spre a se închina toți la urmele picioarelor lui⁶; așa încât deja S-tul Pavel a putut dice despre vestitorii Evangheliei, că în tot pământul a eşit vestirea și la marginile lumii graiurile lor⁷. Dela însușirea această de a se

¹ Efes. 5, 25.

² Gal. 3, 28.

³ I Tim. 2, 4.

⁴ Isai. 54, 2.

⁵ Dan. 2, 27.

⁶ Isai. 60, 11.

⁷ Rom. 10, 18.

lăți și de a fi lățită în tot pământul, Biserica lui Christos se numește catolică.

Iar fiindcă Biserica avea să se lătească nu numai în toate locurile, ci și preste toate timpurile, slujba apostolică n'a putut înceta cu morțea Apostolilor, ci de fapt a rămas și a trecut în pretioasă moștenire la cei ce au urmat în locul lor, adică la Episcopii, aleși prin punerea mânilor lor, și așiderea puși de Spiritul Sânt, ca să păstorească Biserica lui Dumnezeu, care o a câștigat cu sângele său². Legătura neîntreruptă dintre Episcopi și Apostoli, succesiunea legiuită a aceloră dela acestia, și prin care se susține și se dovedește identitatea uneia și celeiași misiuni apostolice, constituie ceea ce numim apostolicitatea Bisericii. — Mai pe scurt, unitatea credinței și a organismului constituie firea unică și nedespărțită a Bisericii; strânsa legătură cu Capul său Christos, prin lucrarea unuia și aceluiași Spirit Sânt, îi formează sanctitatea, iar identitatea ei în toate locurile îi dovedește catolicitatea, — după cum aceeași identitate în toate timpurile, îi constituie, formează, și-i dovedește apostolicitatea.

Dar unde și care este această sântă Biserică, după-ce omul vrăjmaș s'a încercat a sămăna neghi.ă în agrul lui Christos, după-ce eresii, schisme și secte fără număr s'au străduit a-i sfășia sinul și a-i întuneca mărirea? — Cumcă în mijlocul tuturor acestor tempestăi adevărata Biserică a lui Christos a rămas neschimbata, așa cum a eșit din mâinile întemeietorului său, este un adevăr absolut sigur și ridicat mai pe sus de orî-ce îndoială, garanță fiind însuși neperitor cuvântul lui, îndreptat ucenicilor săi: *Și iată eu cu voi sunt în toate zilele până în sfârșitul veacului*³. Deși, observă S-tul Ambrosiū, valorile turburate și asprimea vigeliilor celor mai mari se isbesc adeseori în cōstele acestei Năi sante, ea totuși de naufragiu și de scufundare pururea scutită va rămănea; pentru-că în arborul ei, adică în cruce, înălțat este Christos, la cărma ei stă Tatăl și prora i-o pădesce Paraclitul

² Act. Ap. 20, 28.

³ Mat. 28, 20

Spirit, de vreme ce cei doisprezece luntreși o conduc la portul liniștit printre strîntorile înguste ale lumii trecătoare¹.

Unde și care este așadar adevărata Biserică a lui Christos? — Unde este Petru, răspunde iarăși S. Ambrosiū, acolo este Biserica². Mărturisând noi, cu S-tul Ireneū, credința și ținînd tradițiunea Bisericii din Roma, ca acelei mai mari și mai vechi, fundată de preastrălucii Apostoli Petru și Pavel, — prin aceea noi confundăm pe toți cei ce în orî-ce chip, fie din placul lor, fie din mândrie deșertă, fie din orbire, sau din rea credință învață preste ceca ce de cuviință este. *Pentru-că la Biserica acesta, din cauza înălțății sale mai de frunte* (propter potiorum principitatem), *și în care se păstrează tradițiunea apostolică din partea tuturor, — de lipsă este să se adune fiecare biserică, va se dîcă toți cei credincioși din orî-ce loc*³. După toate acestea și alte nenumărate mărturisiri ale Ss. Părinți din Răsărit și din Apus, noi nu vom înșira acilea și laudele cele mari și frumoase cuprinse în cărțile rituale din Răsărit mai cu sēmă, și prin cari pe Papa dela Roma îl mărîm drept Părintele Părinților, Capul tuturor Episcopilor și Învățătorul credinței adevărate și nepătate; pentru-că aceste laude fără de încetare resună din piepturile noastre, acolo înaintea altarului dumnezeesc, unde amar este tuturor celor ce adevărul nu l'ar grăi, și calea Evangheliei nu o ar arăta întru deplina sinceritate a inimilor lor! Atăta este însă strălucirea adevărului, încât spre a-l cuprinde și urma, omul nepreocupat de gânduri străine n'ar avea decât să arunce o privire preste ceea ce și acuma mereu să presintă ochilor săi. Da, Biserica Romei strălucesc mai înainte prin admirabila unitate a credinței dumnezeesci: fiii săi, deși împrăștiați în toate colțurile pământului, ei totuși în diferite limbi, în diferite forme, rituri, ceremonii și obiceiuri mărturisesc numai una și aceeași credință sântă. Instituțiunile sale sante sunt o școlă viuă, în care se cultivă virtuțile cele mai frumoase, se propoveduesc o morală curată până la osîndirea viciurilor

¹ Libr. de Salom. c. 4.

² De Sacram. l. 3. c. 7.

³ Adv. haeres. Lib. V. c. 3.

celor mai mici, și se deprinde dragostea lui Christos către deapropoale în toate direcțiunile și pentru toate suferințele neamului omenesc: o școală glorioasă, din care neconținut eșă eroi spre a înmulți ceata celor ce bineplăcuți sunt înaintea lui Dumnezeu. Fără număr sunt apoi și aceia din fiii seși, cari, după sfatul Domnului, lăsând casă și frați și surori, tată și mamă, femeie și feciori și holdele părintești¹ pentru numele seș, dălnic plăcă cu binecuvântarea apostolică până la marginele pământului și până la insulele depărtate, spre a duce popoarelor barbare și sălbatice fericita noutate a Evangheliei lui Christos. În mijlocul acestei unități de credință, ce stă lăpătată și carea mereu să lătesce, ca fundament al unității, ca pădător al întregității sale, ca inel de legare a veacurilor ce trec, ca centru nemișcat al tuturor, în Biserica Romei cu mărirea și cu tărie pururea întinerită se înalță Catedrala, Scaunul Apostolic al Sântului Petru, spre care la un singur cuvânt sacru pornit din Vatican, cu ochii nostri înșiși vedem alergând, petrecuți de însufleșirea celor de acasă, mii și sute de mii de oameni din toate colțurile pământului, spre a aduce acolo într-o singură gândire și printr-o singură batere a inimelor lor, laudă și mărirea lui Dumnezeu, spre a venera mormintele Principilor Apostolicilor, spre a se bucura de vederea feței obștescului lor Părinte, — iar prin toate acestea a da, la sfârșitul veacului al nouăsprezecelea, așa de vestit prin materialismul seș, minunata privilegiu a fiilor lui Dumnezeu, cari dovedesc lumii că mântuirea nu este decât în numele lui Isus Christos, și că în pustiu necredinței mai tare ca oră și când stă inespugnabila cetățuia a Catolicismului, pe al cărei frontispiciu întipăritău Atotputernicul nestrămutatul cuvânt: *Porțile iadului nu o vor învinge pe ea!*

Acésta este așadar sânta catolică și apostolică Biserică, instituită de Isus Christos pentru mântuirea neamului omenesc. Acésta este Casa Dumnezeului lui Iacob, în carea și prin care, după vechia profeție a lui Malachie, se preamărește numele Domnului într-o neamuri dela răsăritul sórelui până la

¹ Marc. 10. 29.

apus, în tot locul aducându-se tămăie numelui seș și jertfă curată, că mare este numele seș într-o neamuri¹. Acésta este puternica împărăție în care și prin care dela mare până la mare și dela riu până la marginele lumii Domnul va domni, și înaintea lui vor cădea etiopenii și vrăjmașii lui țerina vor linge, și se vor închina lui toate împărățiile pământului și toate neamurile vor slugi lui².

II.

Văduț'am, O, Preaiubiților Noștri Frați și Fii, cari sunt strălucirile Bisericei lui Christos, și unde și care este adevărata sa Biserică, și auđit'am din Profetul Isaia, că la acésta Sântă Biserică, la Muntele Domnului, vor alerga toate neamurile pământului. Ei bine, printre aceste neamuri de Dumnezeu binecuvântate, a fost și scump neamul nostru românesc, chiar dela începutul colonisăreii și aședăreii sale prin împăratul Traian pe aceste plaiuri întinse și frumoșe, — după cum fac mărturie mai multe urme istorice, cari ni-au rămas despre acele vremuri depărtate.

Cât pentru raporturile hierarchice bisericesti ale Românilor, așederea nu lipsesc documente, din cari știm, că ei au stat nu numai în legătură cu Scaunul Sântului Petru, ca unii ce aparțineau la unitatea Bisericei lui Christos, ci chiar și sub respectul iurisdicțiunei patriarhale se află în dependență de el, la început prin mijlocirea Archiepiscopului din Tesalonica, apoi prin același din Prima-Iustiniana, mai târziu Ochrida, — cari amendoii au fost totodată și Vicari ai Sântului Scaun Apostolic al Romei. Din cauza deselor invasiunii ale barbarilor însă, precum și din cauza depărtării de Roma, aceste raporturi ale Bisericei românești cu Scaunul Sântului Petru n'au putut avea acele rezultate dorite, ce cu siguranță le-ar fi avut în alte împrejurări mai bune. Precum în celelalte privințe, așa și în cele bisericesti invasiunile barbare cu îmbelșugare au împărtiat toate amărăciunile pustiirii preste instituțiunile sacre ale

¹ Malach. 1, 11.

² Ps. 71, 9.

străbunilor nostri. Astfel Sântul Ieronim din veacul al patrulea după-
ce ne spune, că erau mai bine de douăzeci de ani de când curgea prin aceste
invasiuni sângele roman în ținuturile noastre, adaugă, că se
prindeau episcopii, se ucideau preoții, se dărimau bisericile și
altarele lui Christos se schimbau în ieslea cailor, se
împrăștiau moștele martirilor, și pretutindena se vedeau înfiorătoare
urme de durere, de gémăt și de mórte.¹ Pe lângă acestea, ridicându-se
Patriarchia din Constantinopol, Biserica românilor pe încetul și pe
nesimțite ajunge a se vedea scosă din legătura hierarhică-patriarhală
cătră Roma, spre a fi supusă noului patriarhat de pe țermurii Bosforului.
Dacă pe scaunul împodobit odată cu atâta glorie și mărire de bărbați
ca Ioan Gurădeaur și Grigorie Nazianzenul ar fi urmat tot
Archiereș și Patriarchiș pururea conduși de Spiritul Domnului,
acea schimbare n'ar fi cuprins în sine nimica reu pentru Biserica
românescă, deși legătura hierarhică dântăiă era mai potrivită
cu tradițiunile poporului său. Cu timpul însă printre urmașii
lui Ioan Gurădeaur și împrejurul lor, s'au ivit altfel de
ómeni, stăpâniți de spiritul împărecheriș, contrar spiritului
Domnului, cari sub fel și fel de preteste neîntemeiate, au
cufundat Orientul, și în consecință funestă și Biserica românilor,
întru durerósa și deplorabila schismă sau desbinare de Biserica Romei.
Acésta s'a întâmplat în mod definitiv în veacul al unsprezecelea
prin nesocotita lucrare a Patriarchului din Constantinopol,
cu numele Michail Cerularie, căruia trist ajutor i-s'a făcut
Leon Archiepiscopul Ochridei, de unde mai de aproape atârnau
și bisericile românilor. Nenorocirea cauzată prin îndeplinita
schismă, bisericilor orientale, a fost foarte mare, ba cea
mai mare dintre toate câte pot atinge o biserică particulară;
pentru-că prin aceea ele se rump de unitatea esențială și
nedespărțită a Bisericei lui Christos, și rupte fiind de trunchiul
lor firesc, ne spune S-tul Ciprian ce sórte le rămâne, acolo unde
ne arată mai întăi cum se împacă unitatea Bisericei cu
diversitatea riturilor: Multe sunt rațele sórelui, scrie densus,
dar lumina una este; multe sunt ramurile arborelui,

¹ In Epitaphio Nepotiani.

dar unul este trunchiul prins cu țăria rădăcinilor sale de pământ; și dintr'o singură sorginte curg mai multe riulețe, îmbeșugare arătând prin mulțimea lor, dar unitatea le rămâne după al lor început. Desparte rațele de sóre, și lumina pe ele nu le va urma; taie ramura din arbore, și ea uscată va fi; abate riulețele dela sorginte, și ele uscate se vor afla.¹ Pentru aceea S-tul Pavel, în numele Domnului nostru Isus, Christos, a rugat pe creștinii din Corint, ca să nu fie întru ei împărecheriș²; iar la Sântii Părinți necruțată este condamnarea preste toți cei ce s'ar încerca a rumpe cămașa cea necusută a lui Christos, preste toți cei ce s'ar desbina dela unitatea Bisericei lui. — Constatând gravitatea unei asemenea calamități pentru o biserică particulară, noi îndreptățim socotim totodată părerea istoricilor nostri bisericesci, după-care, desbinarea strămoșilor nostri de centrul unității creștine, a fost mai mult numai materială, decât formală; de óre-ce nici o urmă nu ni-a rămas despre aceea, că ei ar fi luat parte activă la îndeplinirea lucrării lui Cerularie, ci întreaga desbinarea și-a întins întunecatele sale umbre preste Biserica lor fără de veste, și mai mult numai prin vitregia timpurilor, decât prin conlucrarea lor. Ori cum ar fi fost însă, faptul este dureros, că din aceea-și sorginte amară o mulțime de alte nenorociri au mai isvorit și au trecut preste ai nostri străbuni. Este sarcina istoricilor nostri a arăta mai de aproape întinderea și mărimea acestor nenorociri. Atâta însă vom aminti și noi ca în trecut, că de vreme ce elementul latin din Apus, sub conducerea și influența Romei creștine se ridică din ruinele decadenței și se avântă, spre o nouă viață mai robustă, mai sănătósă și spre o civilizațiune mai strălucită și mai temeinică decât toate celelalte vechi, — pe atunci acela-și element latin, străplântat în Orient, ori dispăre, ori în anumite timpuri abia dă semne de viață prin glasul durerii, ce păr-că se aude repeșind cu Psalmistul: Instrăinat am fost fraților mei și nemernic fiilor maicii mele!³

¹ De Unitate Eccles. n. 5.

² 1 Cor. 1, 10.

³ Ps. 68, 9.

Ca și cum ar fi presimțit așa dar aceste calamități, unii Episcopi de ai latinilor din Orient, astfel s'au plâns pe la mijlocul veacului al șesălea către Papa Bonifaciu II: «Silința grecilor este, ca să ne supună pe noi nenorociții Bisericii cătății împărătesci; pentru cari toate tânguindu-ne ziua și noptea vărsăm lacrimi Domnului Christos, și ne rugăm pentru bătrînețele noastre, să nu suferiți, ca să fim dați în mâinile lor»¹.

Făcutu-s'au în cursul vremurilor mai multe încercări pentru reunirea bisericilor, și prin aceea pentru îndreptarea și încetarea calamităților desbinării, atât în genere din partea Orientalilor, cât și în deosebii din partea românilor, iar Pontificii romani neconțenit s'au strădui a încurajia și sprigini aceste încercări salutare, de fapt însă rezultate statornicite numai în măsurii forte restrinse s'au văduț. Cea mai însămnată dintre toate aceste încercări a fost ceea ce s'a făcut în Sinodul ecumenic dela Florența, încheiat la anul 1439, și la care a luat parte și a subscris Decretul de Unire și Dămian Metropolitanul Moldovei, însoțit de Protopopolul Constantin. Deși nici unirea săvârșită acolo, după cele mai amenunțite discuțiuni și în mijlocul celei mai mari însuflețiri a Părinților din Apus și din Răsărit, n'a avut dorita sörte a statorniciei, totuși Decretul de Unire adus de acest sinod a rămas și este de cea mai mare importanță, ca unul carele de atunci în cöce a format și formază temeiul tuturor tractativelor de unire, și pe care temeiü s'a încheiat și unirea Părinților nostri. Prin acest decret se definesc cele patru puncte dogmatice, în cari orientalii erau desbinați de apusenii, și, spre a face amintire deosebită, privitor la Primatul Pontificalui Roman se hotăresce, că densusul este Următorul S-tului Petru, Principelui Apostolilor, adevăratul Vicar al lui Christos și Capul întregii Bisericii, Părintele și Invățătorul tuturor creștinilor, și că lui în persöna fericitului Petru de D. N. Isus Christos i-s'a dat deplina putere de a pasce de a conduce și de a ocărmiu Biserica întrégă, după cum se cuprinde și în ațele sinödelor și în Ss. canöne. După aceea, tot în legătură cu acest punct dogmatic, se sta-

¹ Baron. a. 531.

bilese ordinea Patriarhilor din Orient, avënd cel din Constantinopol locul al doilea după Pontificle Dimian, și apoi se adauge că au să rămână salvate toate privilegiile și drepturile acelora, adică ale Orientalilor.

După veacuri întregi de amară pribegire a Bisericii romănesci, îndeosebi din părțile nostre, carea mai de apröpe ne interesază, dela centrul unității creștine, și totodată dela leagănul națiunei române, Provedința dumnezească, togmăi când aceeași Biserică era mai tare amenințată de pericolul de a-i-se schimba chiar firea și forma sa orientală, s'a îndurat a vërsa mai mult lumina darului preste densa, a-i întinde ajutor și a o îndrepta iarăși pe calea mântuirii, readucându-o la unitatea Bisericii lui Christos.

Ajungënd în adevër la anul 1690 Ardealul sub stăpânirea Preaglorioasei Case, Domnitöre de Habsburg Impëratul Leopold, mișcat de iubire înflăcărată pentru mărirea Bisericii lui Christos, și totodată vrënd a ușura și sörtea românilor și a preoților, mai vërtuos prin mijlocirea Cardinalului Leopold de Kollonich și a Părinților din Societatea lui Isus, — le dădu să înțelégă, că de fapt grația împărătescă se va vërsa preste ei, dacă s'ar îndupleca a primi unirea cu Biserica catolică. Cunoscënd dar Metropolitanul Teofil nobilele intențiuni împărătesci, în Sinodul ținut în Alba-Iulia în luna lui Februarie 1697, după-ce a arătat lipsurile, necasurile și persecuțiunile Bisericii romănesci, iar pe de o altă parte după-ce a espus folösele Unirii și și-a făcut reservele pentru păstrarea ritului și a disciplinei orientale, la olaltă cu clerul adunat a adus carte de mărturie, în care dic: «cu o inimă am aședat, ca se ne întörcem în sinul santei maice biserici romano-catolicesci, și érași se ne unim cu ea, toate acele primindu-le, mărturisindu-le și cređendu-le, cari ea le primesce, le mărturisesce și le crede. Și mai întâiü mărturisim acele patru puncturi, în care până acum neam împărechiat:

a) Cunöșcem cumcă Papa dela Roma este cap văduț a totă Biserica lui Christos, carea preste totă lumea e lățită;

b) Mărturisim cumcă afară de ceriü, scaunul celor fericiti, și afară de iad, temnița celor osëndiți, al treilea loc este,

în care sufletele cele ce încă nu sunt curățite, se țin și curățesc;

c) Cumcă pânea azimă este destulă materie a cinei Domnului și a jertfei liturgice, nu ne îndoim;

d) Credem cumcă Duhul Sânt, a treia față în Treime, dela Tatăl și dela Fiul purcede. Și primim, mărturisim și credem toate cele alalte, care Sânta Maica Biserica romano-catolică primesce, mărturisesce și crede». — Totodată Metropolitul cu Sinodul au formulat și punctele de rugare către Împăratul pentru estinderea privilegiilor, de cari se bucurău preoții religiunilor recepte din Ardeal, și la preoții românesci. După publicarea decretulu' de unire, cea ce nu vedeau cu ochi bunî renașterea Bisericei nôstre precum și întărirea catolicismulu', mișcat'au toate petrile pentru zădărnicierea întregii lucrări. Acesta a fost cauza, de actul de sub Metropolitul Teofil a trebuit să se reînnoască sub următorul său Atanasie prin cărțile de mărturie ale Sinódelor dela 1698 și 1700.

Prin aceste cărți de mărturie identice toate în esența lor, Părinții nostri așadar, judecând schimbarea acestei lumî înșelătoare și nestarea, și neperirea sufletulu', căruia în măsură mai mare trêbue a fi decât toate, din bună voia lor s'au unit cu Biserica Romei cea Catholică, și mărturisându-se mădulările ei, s'au reîntors totodată, la sinul puterniceî lor Mame.

După cele ce le-am înșirat mai sus despre însușirile Bisericeî celeî adevărate a lui Christos, singură de suflete mântuitoare, și după cele ce nile-au spus Ss. Părinți despre enorma calamitate a schismeî, a declinării dela aceeași Biserică, ușor forte ne este nouă a cuprinde acuma întru totă întinderea sa însemnătatea dogmatică a Sântei Uniri, încheiată de ai nostri Părinți cu una și aceeași a lui Christos Sântă, Catholică și Apostolică Biserică. Și într'adevăr, din ramură frânta, ce era prin schismă, Biserica nôstră s'a ultoit de nou în maslinul cel bun, și partașă s'a făcut rădăcinii și grăsimii lui¹; din mlădița tăiată ce era, prin unitatea credinței și prin Spiritul lui Christos s'a prins iarăși în viță, ca rodă multă să aducă²; din rață des-

¹ Rom. 11, 17.

² Ioan 15, 8.

părțită de sóre, s'a făcut focalar de nesăcată lumină și căldură; și din riuleștiu abătut dela sorgintea sa, a devenit rîu întreg de apă curgătóriă în viața de veci¹.

Unitatea Bisericeî lui Christos, nu numai că nu esclude osebirea formelor esteriore, ce se manifestă prin ceremonii, prin cântări, prin obiceiuri diverse, adică prin totalitatea lucrurilor din cari se alcătuiesc feliuritele tradițiunii și rituri sacre; ci din contră dênse Mirésa cea nepetată a lui Christos, chiar prin mulțimea și varietatea acelora își dovedesce strălucirile frumseței sale, amésurat cuvântulu' sacru, atât de bine potrivit ei: Înainte a stătut împărătésa de-a drépta ta în haină aurită îmbrăcată împodobită². Pentru aceea, orî de câte orî în Sinódele ecumenice său în documentele eșite dela Roma s'a tractat despre unirea bisericilor orientale, totdeauna s'a accentuat în mod hotărît, că aceea are să se întimple pe lângă observarea neatinsă a riturilor, a disciplineî și a drepturilor proprie ale orientalilor, după întregimea și puritatea ce au avu'to ele înainte de desbinare, va se dîcă îndreptându-se numai înnoirile, ce s'ar fi introdus mai târziu, întru cât ar cuprinde în sine erori necompatibile cu unitatea credinței. Din mulțimea unor astfel de acte și după-ce despre cel mai însemnat emanat dela Conciliul florentin am vorbit mai sus, — vom aminti numai două, din cari cel dintăiu s'a trimis de-a dreptul Episcopatulu' Bisericeî nôstre, și în care cetim: Sanctitatea Sa Pontificele Piu IX n'a încetat de a împărți favoruri uniților, cerënd numai un singur lucru, și anume depărtarea erorilor, dar ritul oriental să rămână nevătămat, și disciplina, ce o țineau Orientalii înainte de desbinare, ca ceea ce se rađemă pe veneratele lor liturgii și pe prescripțiunile rituale să se pădăscă cu totă sântenia. Pentru-că nu cu altă intențiune a instituit numitul Pontifice noua Provinciă bisericăscă de Alba-Iulia, fără numai cu mandatul hotărît, ca forma și administrațiunea aceleia să se țină după ritul și disciplina Bisericeî orientale, ca totodată, îndem-

¹ Ioan 4, 14.

² Ps. 44, 10.

nați de un asemenea exemplu, prin Darul Domnului, și disidenții înșiși să se înduplece mai ușor la îmbrățișarea unității catolice¹. Al doilea document, ca mai prosper, cuprinde în sine următoarele asigurări date orientailor de Pontificale Leon XIII: Nici n'aveți a ve îndoi, că pentru aceea, — pentru trecerea la s. Unire, — Noi să următorii noștri vom face vre-o știrbire în drepturile voștre, în privilegiurile patriarcale, în obiceiurile rituale ale orî și cărei biserici. Pentru-că acesta a fost și va fi totdeauna tradițiunea Scaunului Apostolic ca nu în puțină măsură să concurgă la păstrarea obiceiurilor și a moravurilor ori căruî popor. Restabilindu-se așadar unirea voastră cu noi, bisericeii voștre, cu darul Domnului de minune vor căștiga în mărirea și podóba². Lucrat'au așadar chiar după spiritul tradițiilor S-tului Scaun Apostolic Părinții noștri, atunci când, la finea actului de Unire din 1898, au adaus clausula pentru pădirea nestirbită a ritului, a disciplinei și a drepturilor Bisericeii noastre. Podóba și mărirea prevestită din partea Sântului Scaun Apostolic bisericilor, ce se reîntorc la unitatea sa, Biserica noastră a și dobândit'o în mărime crescândă până la noi. Pentru-că scăpând prin făcuta Unire de greutatea jugului desbinării, ca și de pericolele din partea celor ce dela muntele Domnului și mai tare se depărtară decât Cerularie și urmașii seî, Biserica noastră îndată a început a porni pe căile propășirii în tóte direcțiunile deschise a activității sale pe pământ.

După-cum le era și chiamarea și datorința, cei dintâii cari s'au pus în fruntea acestei mișcări de propășire, au fost urmașii glorioși ai lui Teofil și Atanasie pe scaunul arhieresc a Bisericeii noastre. Cel dintâiu dintre aceia, Ioan Pataki, bărbat cu înaltă erudițiune teologică, se străduiesce și obține de la Carol VI domeniile fiscale de la Gherla și Sâmbata de jos din ținutul Făgărașului pentru întreținerea mesei episcopesci. Prin acesta Episcopul a ajuns în situație de a putea reprezenta mai bine demnitatea pozițiunii sale, și de a puté sprigini și materialicesce dezvoltarea instituțiilor bisericesci și culturale,

¹ Instruct. S. C. de Prop. fid. Archiep. Alb. Iul. et Fog. dno 28 Iuni 1858.

² Encicl. *Praeclara gratulationis*.

iar de pe umerii clerului și ai poporului, și altcum destul de îngreunați, s'a luat sarcina de a contribui la susținerea arhierelui seü. Zelul de care s'a înflăcărat apoi «bunul și milostivul părinte al nației românesce», ajunge până acolo, încât «gata se arăta a-și vërșsa diua și nóptea sângele și sudorile pentru mântuirea iubitei sale națiuni românesce». Mórtea sa, întimplată prea de timpuriu, l'a împedecat însă dela îndeplinirea tuturor acestor nobile intențiuni, ce le avea pentru binele poporului seü.

Inocențiu Klein, următorul lui Pataki, mijlocesce dela Impăratul Carol VI schimbarea domeniilor fiscale dela Gherla și Sâmbata de jos cu domeniul fiscal dela Blaș unde ca la centru mai potrivit strămută Reședința episcopescă aședându-o n Castelul de odinórá al Principilor Ardealului. Cu ajutoriul venitelor mai mari ale acestui domeniü apoi, precum și cu sprijinul filerilor întinși din partea Clerului cu ardórea veduvei din Evangelic, se pun temelile mănăstirei basilicilor, a Bisericeii catedrale și a școlólor din giurul ei: prin cari tóte, locul acela unde mai înainte era întinsă aria domnescă, în scurtă vreme se va schimba într'o altă arie mult mai prețioasă, în care harnici muncitori pe întrecute vor alege și curăți grăunțele culturale din paie și din neghina ignoranței.

Misiunea Bisericeii lui Christos nu se restrige exclusiv numai la lucrarea mântuirii de veci a sufletelor, ci, ca o instituțiune socială ce este în mijlocul omenimei, pe căi pacifice și dând pururea ceea ce este a Chesariului, chesariului — tinde și la procurarea binelui temporal și chiar la ușurarea sorții materiale a credincioșilor seî. În conștiința acestora Episcopul Klein, cu însuflețire se interesază și din tóte puterile stăruesce pentru schimbarea în mai bine a condițiunii de viață a masei poporului seü, ținut înapoi prin greutatea vremilor ca și prin sistemele economice și sociale ale vechiului feudalism. Ca «adevăratul părinte al românilor: densus, face pașii de lipsă în dieta țerei, și dela Glorioasa Impăratésă Maria Teresia obține însemnata resoluțiune preainaltă, înarticulată apoi în parte și în lege¹, ca Români să nu se socotescă mai

¹ Art. V din 1743.

mult numai ca suferiți, ci ca filii ai patriei comune, pentru a cărei apărare, mărire și înflorire ei își vârsău sângele, își încordați puterile și își jertfeați agonisela sudoreii feței lor, întog-mai după-cum fac și în timpul nostru. Astfel, pașii întreprinși spre îmbunătățirea sorții cetățenesci a poporului românesc, prin ridicarea lui la poziția și la folosul de o potrivă al drepturilor publice, de cari se bucurați concetățenii patriei comune; îndrumarea lui spre căile civilizațiunii apusene, și preste tot renașterea și întărirea conștiinței în pieptul seii despre demnitatea origineii sale romane, — începute tôte și necontentit împinse înainte prin S. Unire a bună seamă, că formeză încă una din strălucitele podóbe, cu cari acesta are dreptul de a se mândri în fața aceluiași iubit popor.

Silit de împregiurări a-și părăsi în vigórea vârsteii sale lucrările întreprinse cu atâta zel și după concepțiunii așa de mari, Episcopul Inocențiu, le-a lăsat urmașilor seii spre mai departe îndeplinire. Lung ar fi acuma firul cuvintelor nóstre, dacă am sta să urmărim mai de aproape operele, vredniciile și ostenelele apostolice ale tuturor acestor Archiereii precum și ale celor ce la Orade, la Gherla și la Lugóș au condus destinele Bisericeii nóstre dela Episcopul Klein și până la noi. Privirea fugitivă asupra unor puncte mai culminante spre cari s'au concentrat sforțările activității lor, va fi de ajuns spre a putea aprecia rodnicia păstoririi lor.

La început, și mai ales prin Sinodul cel mare dela 1700, poporul român din Ardeal și din părțile adnexe preste tot trecu la Unire. Curând însă inimiții Unireii, de acasă și din afară, în fel și fel de chip reușiră a face multă pustiire în câmpul seii. Pentru aceea Archiereii nostri, după-ce la centrul dieceselor pórta sarcinile dillei prin împlinirea funcțiunii sacre, prin regularea și supraveghierea administrățiunii, prin cultivarea și susținerea rapórtelor de lipsă cu celelalte auctorități, prin formularea rugămintelor cătră Capul statului și cătră dieta țerei, ca și prin deseale călătorii întreprinse pentru resolvarea acelora, — fără de a ținea samă de povara anilor, ce în genere le apasă umerii, saú de neregularitatea drumurilor și a pericolelor împreunate, pleacă în mijlocul poporului până prin

ținuturile cele mai depărtate, spre a propovédui însiși cuvintul Domnului, spre a îmbărbăta pe cei tari, spre a întări pe cei slabi, spre a întorce pe cei ademniți de glasul nóuei desbinării, și spre a cere preste toți darul ceresc dela Ceta ce bun este spre cei nemulțămitori și rei¹, și carele sórele seii îl răsare preste cei rei și preste cei bunii și plouă preste cei dreptii și preste cei nedreptii².

Adevărat este că apostoliceștile lor ostenele nu se ved încununate pretutindenea întru tótă întinderea lor și după tôte așteptările dorite, dar bunii Părinții ai poporului iubit se reintorc liniștiți la Scaunele lor, bine știind, că nu-și scurtată mâna Domnului, și că densul întru nemărginită îndurarea sa, la vreme potrivită va da creșterea³, făcând să se împlinescă dîlnica rugăciune, prin care la înfricoșatul seii altar se cere de toți unirea tuturor bisericilor, încetarea despreunării lor, unirea credinței și împărtășirea Spiritului Sânt.

Ca efect al împlinirii în parte a acesteii rugăciunii, ca rezultat al consolidării și lățirii S-teii Unirii la anul 1777 se înființeză Scaunul episcopesc greco-catolic român la Oradea-mare, de unde prin spiritul de jertfire apostolică, prin ostenelele așiderea încordate și necruțate ale Archiereilor seii, fără de întârziare pornesce nobila întrecere pe tôte terenele cu Scaunul lui Teofil și Atanasie. Iar ceva mai târziu se simte necesitatea de a se reorganisa hierarchia întregii nóstre Bisericeii, și sosit se ține timpul de a pune cunună viu strălucitoare tuturor podóbelor sale. Și astfel, la locul întâi după stăruințele înțelepte ale Episcopului Erdelyi dela Oradea-mare, în urma tractativelor de lipsă dintre Viena și Roma, Maiestatea Sa Preagrațiosul nostru Impărat și Rege Apostolic Francisc Iosif I., Patronul întregii Bisericeii catolice din țerile Corónei Sântului Ștefan, la 12 Decembre 1850 reactivând Metropolia gr. cat. de Alba-Iulia, o încungiură tot odată cu alte două Episcopii, cu Scaunele în Gherla și în Lugóș. Din Bulla pontificie de canonisare apostolică a acesteii preainsemnate opere

¹ Luc. 6, 35.

² Mat. 5, 45.

³ I Cor. 3, 7.

de reorganizare, și care document constituie fundamentul canonic al Bisericii noastre și al drepturilor ei, de lipsă aflăm, ca la un moment așa de solemn să estragem următoarele:

«Spre mărirea lui Dumnezeu, astfel Pontificele Piu IX, spre întărirea și lățirea religiunii catolice, precum și spre mângâierea și folosul Românilor, din îndemn propriu știință sigură și după matură precumpănire, dintru deplina Noastră putere și cu Auctoritatea Apostolică, Diecesa Făgărașului din Transilvania, carea încă dela înființarea ei până în zilele acestea a fost supusă jurisdicțiunii metropolitane a Archiepiscopului de Strigon, după consimțământul aceluiași Metropolit, o despărțim și o scotem de sub puterea acestuia și din supunerea către el, așa încât Archiereii catolici uniți de ritul grecesc ai aceleiași diecese, precum și toate bisericile, orașele, opidele, satele, parochiile, filialele, mănăstirile, institutele de orî-ce fel atât bisericesci cât și laice și călugăresci de orî-ce fel atât în acea diecesă, în urmă toate persoanele de ambele secse, de orî-ce grad și condițiune, asemenea pentru totdeauna să fie esempte și scose de sub jurisdicțiunea și de sub orî-ce altă putere și prerogativă jurisdicțională a Metropolitului de Strigon, căruia mai înainte îi erau supuse. Pe lângă această, diecesa Orădiu-mari, carea dela înființarea ei asemenea a fost supusă jurisdicțiunii aceluși Archiereu al Strigonului, cu consimțământul aceluiași Metropolit, astfel o subtragem și o scotem de sub puterea și jurisdicțiunea lui, încât nu numai Archiereii catolici uniți de ritul grecesc ai Orădiu-mari, ci și toate bisericile, orașele, opidele, satele, parochiile, filialele, mănăstirile și institutele de orî-ce fel ale aceleiași diecese, — toate și singuraticile persoane de ambele secse de orî-ce grad și condițiune, în urmă tot ce există în aceea, asemenea pentru totdeauna să fie despărțite și subtrase dela vechia jurisdicțiune și superioritate a Archiepiscopului de Strigon. In urmarea acestora, teritoriile, atât ale dieceselor Orădiu-mari și a Făgărașului, cât și ale celor înființate din partea Noastră, adică a Lugoșului și a Gherlei dimpreună cu orașele, opidele, satele și parochiile cu toate cele aparținătoare, așisderea pentru totdeauna cu aceeași Auctoritate Apostolică le constituim și ridicăm în Provincie bisericescă greco-

catolică unită de limbă Română, și astfel formând unicul Scaun Archiepiscopesc și Metropolitan de Făgăraș al Românilor catolic uniți de ritul grecesc... Iar acestei noue Biserici Metropolitane de Făgăraș, cu aceeași Auctoritate Apostolică îi alipim și-i dăm asemenea pentru totdeauna ca sufraganee atât Biserica episcopală a Orădiu-mari din Ungaria, cât și Bisericile episcopale de nou înființate din partea Noastră, adică a Lugoșului și a Gherlei dimpreună cu teritoriile, cu locuitorii și cu toate cele aparținătoare, astfel încât sus numitele Biserici episcopale au să fie supuse în legătura dragostei Metropolitului de Făgăraș după vremuri, ascultând de el amăsurat ritului lor. Și ca să nu piară pomenirea faptului, că cel mai de pe urmă Metropolit de Alba-Iulia sau Alba Carolina, dimpreună cu credincioșii eparchiei sale dela schismă s'a întors la adevărata credință catolică, și suflul și l'a dat lui Dumnezeu în unitate și în supunere față de Scaunul Apostolic al Romei, după cum arată monumentele istorice, în mod special concedem și permitem, ca toți cei ce în viitor vor fi Archiereii greco-catolici uniți de Făgăraș, să potă și să aibă dreptul de a purta liber în toate și în singuraticile lor acte numele și titlul de Archiepiscop de Făgăraș și Alba-Iulia.»¹

In virtutea acestui mare document pontificiu așadar, în esența sa, înarticulat mai târziu și în legile fundamentale ale patriei noastre, prin Auctoritatea Apostolică s'a restituit Bisericii noastre demnitatea metropolitană, și s'a pus capăt dependenței acesteia de Scaunul metropolitan și primațial al Strigonului. Și în același timp, prin aceeași Auctoritate Apostolică, diecesele de nou înființate a Gherlei și a Lugoșului, la olaltă cu cele două, a Făgărașului și a Orădiu, s'au constituit și încheșat întru una singură și nedespărțită Provincie bisericescă autonomă și independentă dela jurisdicțiunea orî cărei alte provincie bisericescă, atărmand ea singur și imediat dela S. Scaun Apostolic Romei: dependență glorioasă, prin care Biserica noastră, parte întregitoare făcându-se Bisericii celei adevărate, asigurată își are atât garanța drepturilor și privilegiilor

¹ Bulla „Ecclesiam Christi“ dto 26 Novembre 1853.

² Concil. Prov. I de Alba-Iulia și Făgăraș. Titl. II. Cap. III.

sale proprie, cât și minunata fecunditate a Miresei lui Christos în tot felul de opere salutare.

Decorea Bisericelor Catedrale, mulțimea și greutatea afacerilor publice diecesane, precum și administrarea diferitelor fonduri și fundațiuni, au reclamat necesitatea de a se înființa și la noi pe lângă Scaunele episcopesci Senatele așa numite Capitule de Canonici. Din care cauză deja în Bulla de preconisare a întâiului urmaș al metropolitului Atanasie, s'a pus în prospect înființarea Capitulului catedral. Episcopul Klein însă a socotit a fire mai bine să se înființeze Mănăstirea dela Sânta Treime din Blaș, carea a și ajuns în curând la mare înflorire. Resultatul definitiv în această privință a fost, că pe lângă mănăstire, Episcopul Bob din al scii a înființat Capitulul, aproape în același timp, în care la olaltă cu Episcopia se înființase cel dela Orade, după cum tot la olaltă cu Episcopiiile s'au înființat apoi și la Lugos și la Gherla. Seria bărbaților iluștri și bine cunoscuți, cari și-au urmat în aceste corporațiuni, prin sine însași este cea mai luminată dovadă despre importanța lor.

Pentru formarea de lucrători iscusiți în via Domnului, pentru ridicarea nimbului cultural al clerului nostru, S. Unire, grație iarăși munificenței Casei domitoare și a Pontificelui Roman, deschide în zilele Episcopului Klein lungul șir al tinerilor, cari, însetați după cultura creștină din Apus, alergă cu dor mai vartos la școlile Romei și a Vicnei, de unde întorsii acasă cu bogăția științelor sacre și profane devin aleși și prețioși luminători ai poporului, de vreme ce susțin cu căldura și cu multă iscusință lupta literară cu acei învățați streini, cari atăcaseră originea latină a părinților lor; și această luptă strălucită se pornesce togmai pe atunci, pe când în alte părți românesce școla grecăscă, cu spiritul, cu influența și cu tendințele sale era la culmea înfloririi.

Mult mai bogat era însă secefișul, de cât să fie de ajuns numărul acestor lucrători evangelici, formați și pregătiți în școlile teologice ale Apusului său în seminarele latine din patrie. Deci Episcopul Aron, după ideea deja concepută, deschide în Blaș Seminariul teologic pentru creșterea clerului și

mai de aproape chemat a purta sarcina ministeriului sacru în parochii; iar cu timpul spre același scop se deschide Seminariu și în Gherla. An de an din aceste instituțiuni superioare esă și plécă în mijlocul poporului cete întregi de tineri bine instruați și aprinși de zelul apostolic de a se jertfi pentru mântuirea sufletelor, pentru înțelepța și părintesca păstorie a credincioșilor lor. Binefacerile datorite acestor instituțiuni nu se pot prețui: și numai acela le va ști aprecia încâtva cu dreptate, carele și-ar lua ostenela nu numai de a asemăna gradul de cultură a preoților nostri de mai înainte și de după S. Unire, ci de a pune în cumpănă și starca morală și culturală, unde se ridică poporul sub conducerea unor astfel de păstori, al căror spirit de jertfă, de abnegațiune și de muncă apostolică nici când nu se va putea în de ajuns admira.

De când Mântuitorul a dat poruncă ucenicilor sei ca să murgă în totă lumea și să învețe toate poporele, Biserica sa sântă și-a priceput chiamarea de a răspândi lumina învățămintului preste massa poporului, ascultător cuvintelor sale. Indată ce a eșit din catacombe și și-a putut întinde corturile sacre la lumina zilei, ea n'a întrălăsat a se îngriji, ca la umbra și sub aripele acelora, fii poporului să-și găsescă adăpostul de lipsă spre a se putea crește din fragedă pruncie în frica Domnului, începutul a totă înțelepciunea, ca și întru cultivarea științelor omenesci. Din modestele școle ridicate împregiurul bisericilor și al mănăstirilor din Apus se desvöltă apoi renumitele Universități din evul de mijloc, cari pun bazele culturii de mai târziu.

Conduc de spiritul acestei mari chiamări, Episcopul Petru Pavel Aron deschide școlile Blașului prin următoarele cuvinte, până la lacrimi mișcătoare: «Lângă Mănăstire și lângă Seminariu, neîncurmată școlă de obște va fi tuturor de totă vârsta, de cetanie, de cântare și de scrisore, nici o plată dela ucenicii așteptându-se, numai într'ensele care va vrea după rânduiala celui mai mare, spre aceea seamă pus, să se chivernisescă». Spre a cuprinde după cuviință importanța acestor școle, ce se completază în mod treptat, față de desvoltarea, ba chiar față de formațiunea culturală a neamului românesc; spre a descrie zelul, arderea și însuflețirea desfășurate printr'ensele pentru

studierea învățăturilor creștinesc, pentru afirmarea și întărirea deilor și a sentimentelor despre latinitatea noastră, pentru cultivarea limbii și curățirea ei de elementele îngreunătoare ale slavismului și grecismului; spre a arăta, aprecia și determina firea, rostul și proporțiile acelei imense lucrări ce din zorii de zi o dezvoltă dascălii pe întrecute cu ai lor ucenici: ar trebui să urmăm pas de pas activitatea acestor școle de un veac și jumătate, și să înșirăm meritele a miilor de bărbați culti scoși de ei din mijlocul poporului, adică ar trebui să compunem ori să frunzărăm aproape în întregime sa istoricul deșteptării și al progresului cultural, la care a ajuns acest popor.

Crescut în tradițiunile Blașului, și pus la cârma diecesei greco-catolice de Oradea-mare, Episcopul Samoil Vulcan, mișcat de același spirit puternic al S-tei Uniri ce planază dela început preste Scaunul episcopesc de pe țărmurile Crișului, pune temelii școlilor de același fel la pârțile munților Bihorului. Și în scurtă vreme Beiușul dă la întrecere cu Blașul: acolo, ca și aici sămânța aruncată cade în pământ bun, rădăcinii prinde și dezvoltându-se, roduri multe și frumoase ea aduce; acolo, ca și aici, din toate părțile alergă fiii poporului spre a se chivernisi, spre a se educa și forma în pietatea creștină, în fidelitate către Înaltul Tron, în iubirea de patrie, în spiritul virtuților cetățenesc; acolo, ca și aici, călătorul în ziua de azi cu bucurie găsește locul și cu prisos are privilegiul de a trăsa în mângâiere în sufletul seii la contemplarea mărețelor Institute culturale de tot felul, ridicate și susținute prin dărnicia și învâpăiața iubire de biserică și de neam a Arhiepiscopilor Santei Uniri.

Maî târziu după timp, dar tot sub aceleași inspirațiuni și pentru împlinirea aceleiași misiuni culturale, prin dărnicia și însuflețirea grănițerilor români, se deschid, și apoi, cu binecuvântarea Episcopului Ioan Vancea, se complectază școlile grănițeresci din Năsăud, și iaă avântul de înflorire, observat la celelalte ale lor surori de sub scutul Santei Uniri. — Iar pe lângă Institutele aceste centrale maî maî, afară în parochiile se ridică o mulțime de școle maî mici pentru învățământul poporal.

Pentru dotațiunea clerului aplicat în parochii, din grația preainaltă, se taie porțiuni canonice din teritoriile comunale,

și în unele părți se aplacidéză și salare ficse. După aceea, se înființéză fonduri diecesane pentru ajutorarea preoților ajunși în neputință de a maî servi, precum și pentru mângâierea vânduvelor și a orfanilor de preoți. Alătura apoi cu aceste fonduri, bunii Arhiepiscopii, după-ce în viață fiind «ușa deschisă și-aă finut'o tuturor»¹ celor lipsiți și apăsați de amarul dăilei, — după ce aă dat fință la o mulțime de fundațiuni pentru spriginirea tinerilor la învățatură maî înalte, ca și pentru acoperirea multor lipsuri diecesane, — despărțindu-se de iubită turma lor, grație înțeleptelor cruțări și economisirii, rămasul bun și-l'aă luat prin cuvintele milostivirei creștinesc, rostite de ei pe întrecute cu Episcopul Ioan Bob: Tótă averea mea o las clerului meii, adică sêracilor².

Nobila și creștinăscă inițiativă dată de Arhiepiscopii nostri n'a întârziat a deștepta rêvna beneficentei publice și întru inimile credincioșilor lor, dintre cari mulți s'aă înduplecat a spori cu avutul lor numărul fundațiilor diecesane. Ceia ce cunosc greutățile materiale ale poporului nostru, și maî vèrtos ceia ce chiar și în timpul nostru își datoresc pozițiunile în clasele inteligente, în parte mare ajutoarelor primite din aceste fundațiuni, într'un glas cu mulțimea tinerilor neconținut susținuți și sprijiniți pe la școle, din aceleași nesecate isvóre, suntem siguri că prin sentimentele pietății recunoscătoare la rëndul lor știu spune binefacerile S. Uniri!

Precum așadar în alte părți, astfel și la noi putem constata, că Biserica cea adevărată, deși după firea sa șintesc deadreptul la mântuirea sufletelor și la fericirea de veci din ceri, ea totuși aduce și pe terenul lucrurilor temporale folose atât de multe și atât de maî, cât maî maî n'ar putea aduce nici atunci, când în prima linie și maî cu seamă ar fi instituită spre pađa fericirei pământesci³.

Drept'aceea, o, Preciubișilor Nostri Frați și Fii, din toate cele ce le-am înșirat până acilea, dat ve este, și credem cu prisosință, a cuprinde în ori-ce privință marea însemnătate a

¹ Acte și Frag. p. 29.

² Acte și Frag. p. 32.

³ Leo XIII. Encicl. *Immortale Dei*.

Sân-tei Uniri, încheiată de ai noștri Părinți; și nouă privilegiu vi-se oferesce totodată spre a simți întru inimile voștre o curată și cea mai alésă mângăiere, că printr'ênsa voi sunteți membri și fiți din fii adevăratei Biserici a lui Isus Christos; și prin urmare dreptul îl aveți de a ve mândri înaintea orî și cui, că precum după al vostru sânge și nume, astfel și după a voastră credință, cu adevărat frați sunteți ai acelor Romani, despre cari Sântul Pavel așisderea cu mângăiere scria: *Credința voastră se vestesce în totă lumea*¹!

Dar pentru-ca mândria voastră să fie bine plăcută înaintea lui Dumnezeu și cu folos mântuirii de veci a sufletelor voștre, nu întrelăsați a ve sili din toate puterile, spriginite de darul cel ceresc, carele nici odată nu lipsesce celui ce face totul cât în puțința sa este, — ca credința voastră să fie o credință viuă, ce se vedesce prin strălucirea faptelor celor bune, o credință tare și pururea neînvinsă de ispitirile, de ademenirile sau de folósele vremelnice ale lumii înșelătoare. Apoi, fiindcă împlinirea legei este dragostea², stăruiți asemenea fără de încetare, ca întru inimile voștre din ce în ce mai tare să arde focul dragostei lui Dumnezeu, nedespărțită de dragostea deapropelui. Și stăruiți în chipul acesta, ca ceia ce știți dela S-tul Grigorie Marele, că inima noastră este al Domnului altar, în care se poruncesce se arde foc neîncetat, și că astfel de lipsă este ca din aceeași inimă neîntrerupt să se înalțe către Domnul flacăra dragostei³. Ardeând acesta flacăra sântă întru voi, luminați vor fi pașii voștri, și veți putea umbla în căile Domnului scutiți de întunerecul păcatului, iar în piepturile voștre vor crește și se vor desvolta virtuțile cele mai frumoșe; pentru-că dragostea acesta, după S-tul Pavel, îndelung rabdă, se milostivesce, nu pismuesce, nu se sumeșcesce, nu se trufesce nu se pórta cu necuviință, nu caută ale sale, nu se întărită, nu gândesce răul, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr; toate le suferă, toate le crede, toate le speră, toate le rabdă⁴. Cununa tuturor acestor virtuți alese

¹ Rom. 1. 8.

² Rom. 13. 10.

³ Libr. 25 Moral. c. 7.

⁴ I. Cor. 13. 4.

apoi, de vreme ce pe pământ va forma neîntrecuta podóbă a vieții voștre creștinesci, în ceriți asigurată ve va face bucuria și fericirea vecinicei împărății a Aceluia ce pe noi atât ne-a iubit, în cât s'a dat pe sine singur prețiu de răscumpărare pentru toți¹.

Iar când astfel ve îndemnăm spre deprinderea tuturor virtuților creștinesci, spre statornică, neclătinată și adevărat sinceră alipire către Sânta Unire, ca și spre apărarea cu scumpătate și spriginirea cu tărie a instituțiunilor ei: în Domnul cu stăruiță ve chiamăm și rugându-ve pe voi ve rugăm, să uniți glasurile voștre recunoscătoare la glasul Arhierieilor voștri, pentru ca acuma la împlinirea a două sute de ani dela încheierea mărețului act al Sân-tei Uniri, noi toți, într'o adevărată unire, să reîn-oim mărturisirea credinței Părinților noștri, să promitem la rëndul nostru neclătinată alipire către Scaunul Apostolic al Sântului Petru și fiescă ascultare Următorului se și Vicariului D. N. Isus Christos pe pământ, Preafericitului și Preasânțitului nostru Părinte Papa dela Roma. După aceea, manifestare iarăș solemnă să dăm nețermuritul nostru devotament, fidelității și supunerei noastre omagiale, moștenite așisderea dela ai noștri Părinți, față de Augusta Casă Domnitore de Habsburg-Lotaringia, față de Inaltul Tron, față de Cela ce cu atâta mărire îl stăpânesce acuma, Maiestatea Sa Preagloriosul nostru Impărat și Rege Apostolic Francisc Iosif I, prin a căru mijlocire s'a încheiat Sânta Unire și fără de întrerupere s'a spriginit și ajutorat întru desvoltarea sa până la noi. Apoi, cu viuă pietate binecuvântând memoria Părinților noștri, mulțămită ferbinte să aducem Tatălui ceresc, căci de atâta bunătate pe ei și pe noi a ne învrednici cu milostivire s'a îndurat. Și astfel, la culmea însufleșirii noastre libere să lăsăm ale noastre inimă întru a repeți după Părinții Sinodului ecumenic dela Florența pentru făcuta Unire: Veselăscă-se ceriurile și bucură-se pământul, căci s'a dărimat dela mijloc păretele despărțitor dintre Biserica apusenă și cea răsăritenă, și pacea și unirea s'a reîntors și de nou s'a ivit în pétra anghiulară Christos, carele din amândouă una a făcut, împreunând amândoi

¹ I. Tim. 2. 6.

păreții cu puternica legătură a dragostei și a păceii, și înche-gând și susținând legătura veciniceii unității, și după norul îndelungatei întristări, și după înflorătorea și neplăcuta negură a neînțelegerii de atâta timp, preste toți au strălucit seninul sóre al doritei Uniri. — Ție se cuvine lauda, ție mărirea și închinaciunea Christóse isvorul îndurării, ție celuia ce atâtea bunătăți ai întins Miresei tale, Catolicescei Biserici, și minunile milostivirii tale arătate ni-le-ai făcut nouă celor de acuma, ca toți să vestescă minunile tale!¹

O, da! Preaiubiților Nostri Frați și Fii, din ale noastre vesele piepturi cu atât mai tare trebuie să isbucnescă aceste sentimente de laudă, de preamărire, de fiescă recunoștință cu cât nouă celor de acuma darul ni-s'a dat de a sərbători nu numai încheierea acestei Uniri sante, ci și țăria și vigórea esistenței sale după o viață de două sute ani, și puțința ni-s'a întins nu numai de a admira frumuseța unui sóre în podóba răsăritului seú pe orizontul de atâtea veacuri întunecat cu negurile durerósei desbinării, ci chiar de a-l vedea strălucind de sus și versând cu nesăcată prisosință binefacerile rađelor sale preste un întreg popor, preste credinciosul popor al Provinciei noastre metropolitane greco-catolice române de Alba-Iulia și Făgăraș.

Iar pentru ca manifestarea acestor scumpe sentimente ce ne încăldesc inimile să se întimple după tótă vrednicia și potrivit cu însemnătatea momentului, pe de o parte ve facem cunoscut, că Noi, ai vostri Archierei după timp, în ziua jubilară de 5/18 Septembrie, anul curgător, întruniți în Blaș la Sânta Metropolie la al III-a Conciliu provincial, la Altarul sânt mulțămítă aducând Tatălui Ceresc, binecuvântările dumnezeescului seú dar preste voi toți cu fiescă umilință vom implora. Iar pe de o altă parte dispunem tuturor purtătorilor oficiilor parohiale de pe teritoriul Provinciei noastre metropolitane:

1. Sâmbătă în 16/29 Septembrie a. c. în tóte bisericile parohiale și filiale după însărat se vor trage clopotele timp de o jumătate de órá.

¹ Decret. Union.

2. Duminecă în 17/30 Septembrie (în bisericile filiale, în Dumineca următoare) se va ținea S. Liturgie commemorativă, în cursul căreia după Evangelie se va ceti și esplica Epistóla Nóstră Pastorală presentă; după aceea la eșirea cu Darurile se vor pomeni în Domnul adormiții Metropoliți Teofil și Atanasie; și în fine după rugăciunea Amvonului se va cânta Doxologia cea mare. Intru cât cetirea și esplicarea Epistólei Pastorale nu s'ar putea face atuncia, pe întregul ei, — acesta se va continua până la sfêșit în Duminecele următoare.

3. La s. Liturgie commemorativă se vor invita și auctori-tățile locale, iar poporul credincios se va vesti de mai înainte ținerea aceleia.

Alergați așadar cu toții, o, Preaiubiților Nostri credin-cioși, cu deosebite în acea și mare împregiurul altariului dumnezeesc, unde Părinții nostri pururea și-au găsit adăpost, mângăiere și mântuire printre greutatețile vieții trecătoare, și acolo, unind rugăciunile vóstre la glasurile sacre ale Preoților vostri, și ferbinte mulțămítă Domnului aducând, cereți întru sinceritatea inimelor vóstre, ca bogăția darului seú ceresc să spriginescă și în a treia sută dela S. Unire, și în celelalte fără de număr ce vor urma, Biserica noastră, pentru ca ea să-și pótă împlini totdeauna în liniște și în pace înalta sa misiune de a lucra mântuirea sufletelor și de a vërșa cu prisosință binefacerile culturii crestinesci preste voi și preste ai vostri urmași din neam în neam.

Darul Domnului nostru Isus Christos să fie cu voi cu toți.

Unirea credinței și împărtășirea Spiritului Sânt cerând, pe noi înșine, și unul pe altul și tótă viața noastră lui Christos Dumnezeu să o dăm! Amin.

Dat în Blaș la Sânta Metropolie în 5/18 Septembrie 1900.

Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop și Metropolit de
Alba-Iulia și Făgăraș.

Michail Pavel m. p.
Episcopul Oradei-Mari.

Ioan Szabó m. p.
Episcopul Gherlei.

Demetriu Radu m. p.
Episcopul Lugóșului.

Spre a remănea amintire chipul în care s'au sărbătorit la 7 și 8 Octobrie 1900 în Lugos Jubileul de 200 ani dela S. Unire, lăsăm să urmeze descrierea acelei sărbătoriri așa cum s'a făcut în dijarul «Unirea»¹ dela centrul santei noastre Metropoli.

Serbările jubilarie din Lugos.

După frumosele serbări de la Blaș, la cari cu bucurie și însuflețire au luat parte, pe lângă toți archiereii santei noastre biserici, un număr însemnat de preoți și credincioși; serbări demne de mărimea faptului întru pomenirea căruia s'au făcut și despre a căror strălucită decurgere cetit'am cu mângăiere în colonele prețuitei «Unirea»; clerul și credincioșii acesteia de Dumneșeu pădite diecese a Lugosului cu dor au dorit sosirea zilei de 7 Octobrie a c., în care în urma dispozițiunilor mai înalte avea a se sărbători aici, în centrul diecesei jubileul de 200 ani al memorabilului fapt al unirei noastre cu Roma. Căci deși acesta diecesă este cea mai mică și mai tinăreă dintre diecelesle provinciei noastre mitropolitane și în părțile banatice unirea nu se pôte mândri cu un trecut chiar de 200 ani, ba în unele părți e cu mult mai recentă, fii acesteia diecese nu sint înapoia fraților din celealalte diecese în alipirea față de credința catolică și dragostea către catedra s. Petru și eterna

¹ Nr. 41—42 din 1900.

Roma leagănul credinței și a neamului nostru. Dovadă despre acesta sunt serbările strălucite ce s'au ținut în Lugos și despre cari imi ieaă voe a raporta în următoarele:

Sosirea oșpeților. De Sâmbătă dimineța au început a sosi cu trăsurile și cu trenul oșpeți din tôte părțile diecesei. Intre cei sosiți au fost: Pre Onor. N. Nestor vicariul Hațegului, Mon. Dni protopopi: Ioan Pop, Huniadóra; I. Raș, Orăștie; A. P. Bociat, Grădiște; A. Blășan, Săcărâmb; Const. Pop adm. prot., Baia-de-Criș; Dr. L. Luca protop., Comloș, cu familia; V. Poruș protop. Oravița; Dem. Rusu protop., Varadia; Corn. Teaha adm. prot., Liget, cu familia. Pe lângă acestia au mai sosit aproape 50 preoți, dintre cari mulți cu familie apoi vre-o 45 învățatori și numeroși credincioși. Este de însemnat, că numărul preoților veniți cu acesta ocaziune la Lugos face $\frac{1}{3}$ parte din numărul tuturor preoților diecesei, cu tôte că dênșii nu au fost avisați directe, nici invitați la serbările jubilarie, ci numai protopopi și asesorii consistorialii. Cu tôte acestea venit'au mulți, unii din depărtări mari, de pe câmpiile Bănatului și din munții Ardealului, ca cu toții împreună să sărbătorim jubileul reîntôrcerei noastre la sinul mamei iubitoare, de la care pe neamul nostru îl depărtase vitregia timpurilor și perfidia greco-bulgară așa dicând fără scirea și învoirea lui.

Conductul cu torțe. Mulți dintre oșpeți abia sosiți pe la quartirele lor s'au grăbit către școla gr. cat. de băeți, ca să însoțescă conductul cu torțe aranjat pentru ridicarea solemnității serbării jubilarie și pentru ca cetățenii uniți din Lugos și cei sosiți din afară, să-și arete simțemintele de iubire fiescă față de Ilustrul Archiereu P. S. S. Dr. D. Radu a căruia inimă părintescă a fost de sigur cuprinsă de nespasă bucurie vedând adunați în jurul seș atâta fii devotați.

Peste frumoșelul oraș de pe malurile Timișului s'a lăsat o noște frumoșă de tómnă, o noște plăcută luminată de mândra lună, carea strălucea în tótă a sa plină lumină pe ceriul senin. În strălucirile lunei se resfăția turnul bisericii catedrale cu balustrada din spre vârful lui, iluminată de două

sute de luminațe. Pe frontispiciu de-asupra porții principale sta un transparent cu ghirlandă de stejar purtând inscripțiunea 1700—1900 în numerii roșii festivi.

Alte decorațiuni sau steaguri de ori ce fel cu desevăzire au lipsit, nefiind nici obiceiul de a se pune atare lucruri pe bisericile noastre.

Stradele orașului cari de altă dată se liniștesc așa de curând, începeau a fi tot mai impopulate și mai sgomotoase, căci sunetul clopotelor catedralei și iluminarea frumósă a turnului bisericii catedrale și a reședinței episcopesci prevesteau, că are să se întâmple ceva, că o manifestație „unită” să va face. De o dată sunetul clopotelor încetează, ér bubuitul tréscurilor vestesce, plecarea conductului, care străbătând piața cea mare și trecând peste podul Timișului se apropia încet și maestos către reședința episcopescă carea înota într'o mare de lumină, având balconul și toate ferestrele iluminate de aprópe 150 lumini. Conductul era precedat de musica pompierilor din loc, apoi urmau torțele și corurile din Oravița, Ticvaniul-mare, cu stindardele, și cel din Lugos, purtând lampioni toți coriști cum și un număr însemnat de cetățeni. Ajuns conductul înaintea reședinței episcopesci, în piața artileriei, carea era îndesuită de publicul adunat, în jurul tribunei improvizate s'au înșirat corurile și au cântat, cele din Oravița, și Ticvaniul-mare câte un imn ocașional, apoi Dl Dr. Aurel Vălean, avocat în Lugos, urcând tribuna cu însuflețire și avint oratoric a rostit o preafrumósă cuvintare.

Vorbirea Dluí Vălean. Étä ce a zis tinérul și simpaticul orator:

Illustrissime și Preasfințite Dómnne!

«Pătruși de însemnătatea evenimentului măiestos și înălțător, că Provedința divină ne-a ajutat să ajungem aniversarea de 200 ani a sfintei noastre Uniri cu Roma: însuflețiți și în inimile noastre plini de bucurie, am venit și ne-am adunat Preasfințite Dómnne, ca și în chipul acesta să dăm dovadă despre alipirea nestrămutată ce o avem și o cultivăm cu scumpătate către sfinta noastră biserică, și către binefăcă-

tórele sale instituțiuni și la culme este mândria noastră, căci prin acésta tot odată putem aduce un prinos de, fie cât de mică, dar sinceră recunoștință, față de memoria binecuvintată a Părinților nostri de la anul 1700.

Și au venit cu acest gând curat din toate părțile diecesei: preoți, mireni, domni și plugari; mici și mari: aci sunt vestitorii binefacerilor Evangheliei din largul câmp al diecesei Lugosului; aci sînt și purtătorii faciilor de lumină și de cultură în mijlocul iubit poporului nostru, membrii celor două reuniuni învățătorești diecesane; iar ceia ce a veni nu au putut, ve asigurăm Preasfințite Dómnne, că și ei cu toții sînt aici între noi, după ce și în pepturile lor numai unul și același gând bate, și numai unul și același spirit arde: gândul și spiritul, care a însuflețit pe ai noștri buni Părinți și care și pe noi pe toți ne însuflețesce.

Aici suntem așadar toți credincioși din diecesa Lugosului, pusă acuma sub ocărnuirea înțeleptă a Ilustrității Tale. Și în momentul acesta atât de sərbătorec și de spirite înălțător, numai un gând avem, numai o dorință nutrim, numai o puternică convingere simțim între ale noastre pepturi înflăcărare: convingerea sacră, că biserica noastră, pe cum în trecut, și în deosebi, pe cum de la reîntórcerea sa la sinul glorioșei sale mame de pe țărmuri Tibrului, ast fel și în viitor, va fi pururea la înălțimea misiunii sale, versând cu îmbelșugare darul Domnului și tot odată mângăierile și binefacerile culturale creștinesc peste inimile fiilor săi.

Și ca să-și pótă implini biserica noastră misiunea acésta, rugăm pe Atotputernicul, ca conducătorilor ei, Apostolilor lui Christos în sinul poporului nostru, să le dea puterea și tária sufletescă spre o a puté conduce în direcțiunea croită măreței sale destinațiuni.

Să trăiți Illustrissime Domnule Episcop la mulți ani spre înflorirea bisericii noastre și neamului nostru românesc!»

În decursul vorbirei oratorul adese ori a fost întrerupt prin entusiastele strigări de «să trăescă» ale miilor de manifestanți, iar cuvintele din urmă au fost total înădușite de aclamările și uralele celor prezenți la adresa Il. S. Dluí Episcop,

care a ascultat vorbirea din balconul reședinței încunjurat de membrii Vener. Capitlu.

Răspunsul Episcopului. După încetarea sgomotoșelor aclamări, ce au acoperit frumoșa vorbire a Dluî Vălean, corul din Ticvaniul-mare întonează, «mulți ani!». Apoi întâmpinat de nesfârșite aclamațiuni, P. S. Domn Episcop Dr. Radu cu o puternică voce, ce de la înălțimea balconului se răspândește în mod farmecător peste mii de ascultători, răspunde printr'o magistrală cuvîntare, mereu întreruptă de strigările entuziasmului general. Din vorbirea Ill. Sale am cules următoarele: «Credința voastră, o Români, se vestesce în totă lumea. Astfel a salutat s. Pavel pe cetățenii Romei din vechime și astfel vă salut și eu mulțămitor pe voi, o ai Romei fii în sărbătore. — Sentimentul de recunoștință către Părinți și străbuni pentru gloriose faptele lor, s'a socotit pururea de una dintre cele mai mari datorințe, de una dintre cele mai frumoșe podôbe pentru fii și urmașii lor. Manifestarea acestui sentiment nobil către memoria Părinților noștri, de la anul 1700 cu atât mai tare ni-se impune noue celor de acuma, cu cât actul săvârșit atunci de ei, a fost și a rămas un act epocal, un eveniment mare și strălucit, un izvor bogat și nesecat de cele mai mari binefaceri pentru biserica română și peste tot, pentru neamul românesc.

După amară pribejire de veacuri în pustiul suferințelor și al umilirei, mila Domnului cea din veac și până în veac, mai tare făcându-se atunci peste ai noștri Părinți, îndemnatu-s'au dênșii cu cea mai mare însuflețire a se reîntorce și a reînoi legăturile sacre cu sfînta catolicăscă biserică a Romei, pe lângă păstrarea aședemintelor lor orientale, moștenite din vechime. Iar prin această fericită reîntorcere, carea tot odată era și reîntorcerea fiului pribeag de atâta timp, la sinul dulce al puterniceii sale mame, peste capul plecat, umilit și de a vremilor greutate gârbovit al Părinților noștri, s'a vârsat belșugul mângâierii, s'a întins strălucirea demnității de sine și a curajului tărie, puțință s'a dat lor de ași ridica fruntea cu mărire, de a-și dobîndi dreptul de cetățenie între națiunile civilisate, și de a se porni, de a se avînta pe căile culturii și ale progresului apusan.

Sfînta Unire, prin care s'au vârsat aceste mângâieri și în desimea întunerecului s'au tăiat și s'au deschis aceste căi luminate, pururea și-a dat silința de a sprijini și promova pe toate terenele o lucrare atât de bine începută sub auspiciile sale, pentru renascerea și fericirea poporului românesc: iar cumcă acesta o va face și în viitor cu aceeași sirguintă și căldură, garanță este nu numai gloriosul seii trecut de două sute de ani, ci și spiritul adevărului de viață dătător ce planază peste ea.

Când venerăm înse memoria Părinților noștri și sărbătorăscă manifestare de recunoștință dăm față de ei, când cu atâta pietate și iubire ne dovedim neștrămutata alipire către Scaunul Apostolic al sf. Petru, atunci noi nu mai puțină pietate, recunoștință și omagială supunere nutrim față de Inaltul Tron regesc apostolic al Ungariei, stăpănit de Regii glorioși din Augusta Casă Domnitore de Habsburg, prin a căror grație și protecțiune s'a închiat s. Unire și fără de încetare s'a ajutorat și sprijinit întru desvoltarea sa până la noi, și în deosebi la culme sînt toate aceste ale noastre calde sentimente, față de ceea ce de o jumătate de veac cu atâta glorie și mărire stăpănesce același Tron preainalt al scumpei noastre patrie, față de Maiest. Sa Impăratul și Regele nostru Apostolic Francisc Iosif I prin a cărui bunăvoință, grație, favor și clemență restaurându-se Mitropolia greco-catolică română de Alba-Iulia și Făgăraș, s'a întemeiat și acesta de Dumneșeu, păzită diecesă a Lugoșului.

Libere să lăsăm așadar ale noastre piepturi, ca în momentul sărbătoreșc al S. Unirii, în mod deosebit și într'un singur și nedespărțit glas, din ele să resune cu tărie strigatul recunoșcătorilor fii și supuși. Preafericitul Părintele nostru Papa Leo și Preainălțatul și Preagrațiosul nostru Rege Apostolic Francisc Iosif I întru mulți ani să trăiescă!»

Și puternica aclamare rostită cu energia, cu căldura și cu mișcătoreșcă pătrundere ce caracterisază pe iubitul Arhiepiscop în cuvîntările sale, se pierde și se cufundă întru strigatele și întru aplausele însuflețite ale mulțimei răpitate în entuziasmul ce rar se vede și rar se aude. Corul de la biserica catedrală gr. cat. din Lugoș, întonează după aceea cu plăcută și admirată măiestrie un cântec, și conductul se pune în mișcare și făcând

încănjurarea piaşului celui mare, în a căruj mijloc se ridică cu mărire pompoasă catedrală, se opreşte în faţa ei. Atunci cele trei coruri reunite, urmate de imensa mulţime produc o privelişte asişderea de inimă înălţătoare. Erau fii şi cetăţenii bisericej catedrale, carj de la mirele iubit al acesteia, vin şi înalţă înaintea ei prinosul glasurilor lor armonioşe Tatălui ceresc, pentru darul ce l'a vĕrsat preste Părinţii lor şi preste ei, căci s'a îndurat ai readuce la credinţa cea adevĕrată, la unitatea bisericej Fiului seş, la luminata cale a mântuirĕi de veci.

După ce în chipul acesta a pus strălucită cunună manifestării publice şi de cel mai mare succes din presara serbătorĕi iubileului S. Unirĕi, conductul imposant s'a reîntors în curtea şcolei, de unde a plecat şi apoi în tainica linişte a nopţii deja înaintate, s'a împrăştiat, lăsând în urma sa o amintire dintre cele mai plăcute şi pe deplin vrednică de mărĕta serbătorĕi.

Dumĕneică 7 Octobree. În 7 zile a lui Octobree, anul Domnului 1698 s'a dat istorica Carte de mărturie a Părinţilor noştri, carea formĕză unul dintre preludiile cele mai mari ale actului definitiv dela 1700, şi carea cu atâta pietate s'a pus în fruntea memorabilei epistole pastorale pentru iubileul s. Unirĕi, dată de episcopatul Provinciei năstre metropolitane. Printr'o fericită concidenţă în 7 zile ale lui Octobree se desfăşură la catedrala din Lugoş festivitaea sacră a aceluiaşj iubileu. Ajuns la punctul culminat al acestej festivităţi, la descrierea celor petrecute în aceea şi mult dorită, şi sfântă, mărĕtă şi memorabilă, mai mult ca orĕ şi când neputincioasă îmi vĕd mâna mea întru a descrie cele ce cu ochii le-am vĕdut, cu urechile le-am aude şi cu inima le-am simţit. Cu greş îmi va succede întru adevĕr a descrie entuziasmul şi însufleţirea, splendărea şi strălucirea acestej zile memorabile, în carea Lugoşul a fost martorul unei manifestări „unite“, cum pôte nu s'a mai vĕdut, de când lumina adevĕratei credinţe a strălucit mai frumos ca mândrul sôre în acĕstă vechie cetate a Bănatului. În acĕstă strălucită şi neuitată şi, arăt-au fii diecesei Lugoşului că, de şi puţin în aceste părţi, să ştiū însufleţi şi dovedj ştiū

a da despre tăria credinţei lor şi despre neţăr murita iubire faţă de sfinta năstră biserică.

Martor am fost şi la festivităţile din Blaş, şi puternice fôrte erau emoţiunile mele, pentru cele ce acolo s'au întimplat, una însă din capul locului trebuie să mărturisesc, sigur fiind că desminţire nu voiū primi, şi anume aceea, că entuziasmul şi însufleţirea dela Lugoş, pôte anume pentru că s'a petrecut la centrul acestej tinere diecese şi oraşul e situat ca şi într'o insulă a s. Unirĕi, cu nimica, dar absolut cu nimica n'a rămas mai pe jos de entuziasmul dela Blaş, ba încă, după a multor părere, spre a spune tot ce-mi stă la inimă, însufleţirea năstră şi mai mare a fost.

Deşteptaţi des de diminĕtă prin puternicile salve ale treasurilor cetăţenii şi străinii, preoţi, învăţatori, domni şi ţăreni, îmbrăcaţi în haine de serbătorĕi, se îndreptau spre biserica catedrală împodobită cu frunză verde şi frumos decorată pe din lăuntru.

Încă înainte de 8 ôre preoţii încep a se îmbrăca în odăjdiile sacre şi mulţimea adunată începe a se înşira ca să mĕrgă în procesiune să aducă pe Arhierĕu dela reşedinţa sa la s. Biserica.

La 8¹/₄ ôre procesiunea plĕcă. Înainte mergeau băeţii ministranţi, îmbrăcaţi în haine frumoşe cu ripidile şi luminările; urmĕză praporii, apoi chorurile din Oraviţa şi Ticvaniul-mare cu stindardele lor şi cel din Lugoş; după choruri aprăpe 50 docenţi şi vre-o 20 preoţi câte doi cu doi; în urmă 2 diaconi cu dicheriū, tricheriū şi cu cădelniţele, 26 preoţi şi 4 canonicj îmbrăcaţi în odăjdii carj de carj mai frumoşe şi mai strălucitoare. După preoţi venia un număr fôrte însemnat de credincioşj din Lugoş şi jur.

În sunetul măestos şi serbătoresc al clopotelor procesiunea sosesc la reşedinţa episcopĕscă, unde preoţii se urcă în reşedinţă, ducĕnd mandia şi camilafca, cu carj îmbrăcându-se Arhierĕul se scobăre şi este întimpinat de chorul din Lugoş prin cântarea: *Iată preotul mare*, apoi procesiunea pornesc încet spre biserica catedrală, însoţită de cântările chorurilor din Oraviţa şi Ticvaniū. Stradele, pe unde a trecut procesiunea

măestrosă și strălucită erau îndesate de un public foarte numeros. Noi eram veseli și mândri, iar străinii, cari nu mai văduseră un asemenea lucru, rămăneauă uimiți și admirați prive-liștea încântătoare ce o prezinta șirul cel lung al preoților îmbrăcați în ornatele cele grave și strălucitoare de diferite colori.

La 8³/₄ ore procesiunea a intrat în biserică, unde îndată s'a cântat: *Impăratul ceriurilor*, apoi s'a început s. liturgie, la care pe lângă un public foarte numeros care a împlut literal-minte vasta catedrală au asistat și căpeteniile autorităților locale anume: parochul rom. cat. Pataki M. cu 2 preoți; vice-comitele Fialka Károly cu cei dintâi funcționari comitatensi; vicecolonelii Dragaș și Fabrius, majorul Mărginean și alți vre-o 10 oficeri; președintele tribunalului Péczely Fr. cu aproape întreg corpul judecătoresc; primarul orașului Marsovszky Árpád cu magistratul; căpitanul poliției Prohászka ș. a. Cântările liturgice le-au cântat foarte bine alternativ cele trei choruri mai adeseori amintite.

Discursul festiv al Episcopului. După cetirea s. Evan-geli, cei 32 preoți concelebranți, doi cu doi ăsă din altar și se postéză în 2 șiruri dela iconostas până departe în naia bisericii. P. S. Domn Episcop în deplin ornat pontifical eșind asemenea din altar, în mâna stângă cu cărja pastorală, urcă treptele tronului episcopesc și după ce aruncă o privire de salutare preste imensa mulțime, de care literalmint e ticsită spațioasa biserică, începe cuvântarea festivă. Mare ar fi fost mângâierea mea și pôte și a cetitorilor, dacă mi-ar fi fost cu puțință a procura și a reproduce aci textul întreg al acestei cuvântări. În lipsa acestuia voiŭ da după memorie o scurtă schiță.

Plecând dela cuvintele sfintului Paul „*Un domn, o cre-dință, un botez*”, Prea S. S. constatéză strălucirile, folósele și binefacerile *unirii* în tóte și peste tóte ființele, lucrurile și instituțiunile, atât în lumea sensibilă ca și în cea morală, în sinul popórelor, al națiunilor și al familiei, pe cum și în șciință și artă, în industria liniștită ca și în mijlocul sgomotului arme-lor de pe câmpul de răsboiŭ. Unirea este ceea ce în tóte și prin tóte ne înfățișéză icóna pururea la distanță infinită, dar

totuși mai apropiată a acelei vecinice unități, prin care cele trei persoane din s. Treime constituie o singură natură dumne-deească, un singur Atotputernic Dumne-deŭ. Ei bine, se întrébă, cu puțință ar fi óre, ca să lipsescă unirea și unitatea în dum-ne-deeșca operă a lui Isus Christos, adecă în biserică sa întemeiată anume pentru fericirea și înfrățirea neamului omenesc? Și astfel, după ce pe scurt, dar cât se pôte de precis și de lămurit, demustră unitatea bisericii, arată că centrul acestei unități este scaunul s. Petru. — Neamul românesc chiar dela începutul formațiunii sale, a stat în legătura credinței și a su-punerii h crarchice cătră acel scaun preaglorios. Greutățile vre-murilor însă și apoi uneltirile lui Fotie, Cerularie și ale lui Marcu din Efes, ca și fără de veste, vin și aruncă amărăciuni-le durerii și desimea întunerecului peste biserică românească. Nu va arăta însă întinderea acestor amărăciuni, nu va măsura desimea acestui întunec și nu va înșira nici celelalte calamități, ce cu atâta tărie se năpustiseră din altă parte mai târ-diŭ asupra bisericii noastre, pentru-că acum este și de bucurie, și luma luminată în care srbătorim renașterea glorioasă a acestei bisericii. După o strălucită schițare a folóselor s. Uniri astfel încheiată de ai noștri părinți, apropiindu-se de sfirșitul prediceii, învață clerul și poporul la re'noirea mărturisirei sfinteii cre-dințe, la apărarea drepturilor bisericii noastre, la sprijinirea in-stituțiunilor ei și la celebrarea cu pietate a memoriei părinților noștri. Apoi adresându-se în deosebi cătră membrii Veneratu-lui Cler, printro căldurosă eshortațiune îi îndemnă pe toți, să stăruescă prin tăria glasului rugăciunilor lor, întru a face vio-lență ceriului, ca mila și darul Domnului să vină cu îmbelșu-gare peste fiii bisericii noastre și peste noi toți, ca astfel pre-țioasa moștenire primită dela ai noștri părinți, să o putem pădi și cultiva pururea cu deplină sirguință: și viu este Domnul, că o vom și pădi cu scumpătate întrégă și neștirbită, până când o vom lăsa la rîndul nostru, cu cea mai alésă mângă-iere urmașilor noștri spre mai departe vecinică pădire.

Pe urmă, ca drept cunună a cuvântării, dá cetire epistolei trimise de Pontifcele Leon XIII prin mitropolitul nostru Victor întregii bisericii greco-catolice române din incidentul acestui strălucit iubileŭ.

Infățișarea impunătoare a P. S. Sale, bogăția regulată a gesturilor, limbajul frumos și ales românesc, dicțiunea însuflețită și pătrunzătoare, apoi înălțimea ideilor, urmate în fir neîntrerupt și prin care toate, de mult a dovedit că știe captiva plăcerea ascultătorilor, au făcut de și cu acesta mare și solemnă ocaziune P. S. Sa a săcerat un succes deservit. S'a vedit acesta, laudă Domnului nu numai din atențiunea adencă, încordată și nemișcată a numărului public, pe cum și din plăcerea ce se vedea din fețele tuturor, ci și din viuele aclamațiunii, prin care mai de multe ori a fost întrerupt în decursul cuvântării.

Incunjurarea Bisericii. Terminându-se s. liturgie Archiereul cu preoții concelebranți încep Doxologia cea mare și apoi îndată ies cu toții afară și precedați de cele trei choruri reunite și urmași de imensul public, fac între sunetele clopotelor încunjurarea bisericii. În dreptul altarului măreța procesiune se oprește, clopotele tac și Episcopul cetește s. Evanghelie de la Matei cap. 16 unde Mântuitorul nostru Isus Christos promite S-tului Petru primatul prin neperitabilele cuvinte: Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi biserica mea etc. Procesiunea se pune de nouă în mișcare până ce ajunge înaintea porții principale a bisericii, unde Episcopul de pe trepte întors spre poporul ce împle piața, cu glas asemenea mare, cetește frumoasa rugăciune din Euchologii: La împăcarea dușmăniei. Ideea de a se încunjura biserica cântând doxologia a fost nespuse de bine nimerită, pentru-că astfel s'a dat o nouă priveliște dintre cele mai admirabile carea tot odată a fost și o nouă elocvență și până la lacrimi mișcătoare dovadă despre puterea de viață a s. Unirii în mijlocul Banatului.

Adunarea Reuniunilor învățătorescilor. După ce s'a terminat încunjurarea bisericii și publicul s'a depărtat, tot în biserică s'au ținut cele două Reuniuni învățătorescilor gr. cat. din ținutul Hațegului și al Lugoșului adunarea generală comună, convocată din prilejul sfântului iubileu. Spre scopul acesta prezidenții și notarii Reuniunilor s'au dus la reședința episcopescă de au chemat la adunare pe Ill. S. Domnul Episcop, patronul acelorasi Reuniuni.

P. S. S. a fost primit cu aclamațiunii, apoi ocupând președintele a fost întâmpinat prin frumoșe și calde cuvinte de către On. Ioan Boroș canonic și președinte al Reuniunii din ținutul Lugoșului. P. S. S. Domnul Episcop deschide ședința festivă, arătând însemnătatea s. Unirii pentru școlile populare.

Să cetește apoi apostolul general despre starea reuniunilor și se alege comisiunile. După acestea Ill. S. Domnul Episcop se depărta, iarăși viu aclamat, iar adunarea își continuă lucrările mai departe.

Banchetul. La 1 oră a fost banchet în sala cea mare a hotelului «Regele Ungariei» la care au luat parte 150 persoane. Au fost de față Ill. S. Domnul Episcop Dr. D. Radu, Ill. S. Petru Pop, vicar general Rss. canonicilor B. Densușan și I. Boroș apoi mulți protopopi, asessori consistoriali, preoți, învățători, mireni, domni și țetău și o cunună frumoasă de domne și domnișore. Dintre persoanele oficiale au luat parte: vicecomitele Fialka, președintele tribunalului Péczely, protonotariul comitatens Issekutz, primarul Marsovszky și căpitanul de poliție Prohászka etc.

Primul toast a rostit Ill. S. Dr. D. Radu în limba română pentru P. S. S. Pontificele Roman și Ill. Sa Impăratul-Rege Francisc Iosif I.

Au mai tostat apoi Ill. Petru Pop pentru guvern și mai târziu pentru Rss. I. Boroș inspectorul scol-diecesan și pentru cel de stat Rss. Ioan Boroș pentru Ill. S. Dl. Episcop și îndată pentru protopopul George Popovici, pentru primarul Marsovszky, iar acesta, foarte aplaudat, în limba română pentru oșpeții sosiți în Lugoș cu această ocaziune; Dr. Isidor Pop pentru prezidenții celor 2 reuniuni învățătorescilor.

Protopopul Ulpiei-Traiane a P. Bociat într'un avântat toast reamintese gloria străbunilor care au sădit poporul român în Dacia și de o dată au adus creștinismul din Roma, cu carea prin unire au închiat din nou legăturile de credință și dragoste. Apoi prezintă Ill. Sale Domnului Episcop omagiile credincioșilor din tractul Ulpiei-Traiane (Grădiște) în care se află atâtea urne a așezării și petrecerii legiunilor române în scumpa țară a Ardealului.

Au mai vorbit apoi: protopopul Poruț din Oravița pentru femeia română și parochul din Ghilad G. Muntean pentru țeranul român și cu aceste s'a terminat animatul banchet.

După banchet reuniunile, docenților au continuat ședința iar sara la orele 8^{1/2} s'a început:

Concertul. În măsură foarte însemnată au contribuit la ridicarea splendorii serbării jubilar concertul dat de corurile vocale bărbătești din Oravița și Ticvaniul-mare și de cel micșt din Lugoș, concert a cărui reușită a întrecut toate așteptările.

Sala cea mare a hotelului «Regele Ungariei», unde a avut loc concertul, încă de pe la orele 8 era plină de lume. Au fost de față pe lângă Ill. S. Dl. Episcop Dr. D. Radu, șefii autorităților administrative și orașenești, mulți inteligenți români și străini din loc și toți oșpeții, așa în cât mulți nu au încheput în sala concertului ci au stat în cea de alături.

Singuraticile puncte ale programului pe care l'am publicat și noi în numărul trecut, au fost executate de toate trei corurile cu precisiune și măestrie.

Corul din Oravița, — cel care în 1895 la adunarea «Astră» din Lugoș a câștigat primul premiu, — sub conducerea bravului învățător *Ioan Bogdan*, a dovedit și de astă dată, că nu numai s'a menținut la înălțimea sa, ci și aceea că încă a progresat mult.

Voce puternică a baritonistului *Alexă Toc* în «Mănăstirea Putnă» de Vorobchievici, a fost admirată de toți, iar tenoristul *George Măgurean* cu glasul său melodos, în «Cădșile» de Porumbescu a încoronat succesul acestui cor de țerani, care nouă nea cauzat nespūsă bucurie, iar înaintea străinilor mândrie ne-a făcut. A și fost corul acesta foarte aplaudat, și mai ales după piesa a doua, aplausele și ovațiunile păreau a nu se mai sfirși, așa în cât corul a trebuit să mai cânte încă două piese asemenea foarte aplaudate.

Dl. Bogdan poate fi mândru cu corul său iar noi numai bucura ne putem în măsura cea mai mare, că din sinul poporului nostru vedem că se ridică niște talente artistice de o așa mare valoare.

Frumos succes a avut asemenea și corul bărbătesc din Ticvaniul mare — care la adunarea «Astrei» din 1893 a câștigat premiul al treilea, — condus de învățătorul *Iuliu Biroș*. Mai ales piesa: «Romana» de B. Iulian, în care s'a distins bassistul *Iosif Stoina*, a fost cântată foarte bine și a fost îndelung aplaudată, cât a trebuit să se repețască.

Deosebit de mare laudă merită și corul micșt gr. cat. din Lugoș, condus de Dl. învățător *Iosif Micleș* care deși abia de 10 luni instrueză acest cor, a dat dovadă, că mergând pe calea apucată în scurtă vreme, corul nostru va ajunge la un nivel foarte înalt. În deosebii «Imnul» (Copii ai patriei iubite) de Musicescu, a plăcut foarte mult și a fost frenetic aplaudat. Fiind corul rechemat a cântat de două ori frumosul cântec: «Tricolorul».

Meritatele aplause sacerate de tinărul nostru cor, pe când sunt o răsplată, sunt tot o dată și o încurajare pentru cor și conducător, ca să pășescă înainte cu pași rezoluți pe calea perfecțiunii!

Concertul s'a terminat la orele 10^{1/2} prin piesa: Astăzi e ziua de sərbătore, — executată de toate trei corurile.

După concert a urmat dansul care a ținut în cea mai mare veselie până în zori.

Consistoriul plenar. Lună în 8 Octobree s'a ținut consistor plenar, la care sub presiul Ill. Sale Dluș Episcop, au luat parte 4 canonică, 12 protopopi și 7 asesoră consistoriali. Ill. Sa deschidând consistorul, relevă însemnătatea zilei care a motivat convocarea acestui consistor și mulțamesce clerului, reuniunei docenților și tuturor celor ce au contribuit la strălucitul succes al serbării zilei de ieri; apoi toți cei de față sculându-se, cu mare piștate și viu emoționați, reînnoiesc profesiunea credinței părinților nostri de la 1700.

Ill. Sa dă unele desluciri și informațiuni asupra însemnatelor chestiuni a autonomiei și a congruei, și după aceea se porcede la cetirea rapórtelor: avocatului diecesan despre stadiul proceselor fundacionali; raportul casei centrale diecesane, despre starea fondurilor diecesane cu finea anului 1899; raportul statistic despre starea diecesei ș. a.

Prânzul festiv. După terminarea ședinței consistoriului plenar, la orele 1 p. m. a avut loc un prânz festiv la curtea episcopescă, la care au fost invitați membrii Vener. Capitlu, toți protopopii, asesorii consistoriali, preoții cari nu plecaseră încă din Lugos, dirigenții celor trei choruri, pe cum și vre-o câți va fruntași greco-catolici.

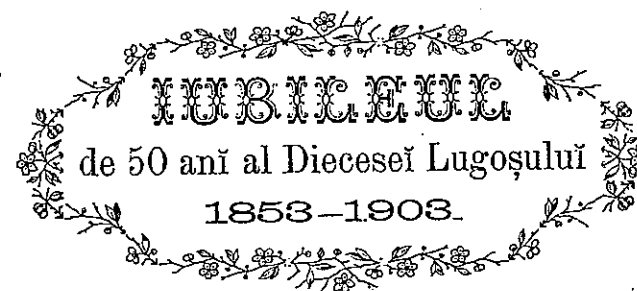
În decursul prânzului P. S. Domn Episcop pe deplin îndestulit de strălucita și imponenta reușită a festivităților iubilare, cu ochii scăldați în lacrimi, mulțămesc membrilor Vener. Capitlu și Clerului pentru marea însuflețire cu care și-au dat concursul lor la celebrarea acestor festivități. Apoi cu cea mai mare mângâiere a inimei sale constată, ca pe cum la 1700 protopopii și preoții români din cele mai depărtate colțuri ale țării au alergat, trecând peste o mulțime de greutăți, împrejurul arhierelui lor, spre a croi o sorțe mai bună bisericii străbunc, astfel și acum, e drept în număr mai mic, după ce și în loc de un singur Arhiereu din darul Domnului, patru avem, mișcați de același gând fericit și conduși de același spirit puternic, protopopii și preoții din extremitățile acestei întinse diecese au venit și s'au grupat împrejurul arhierelui lor, ca toți într'o simțire, dovadă să dăm lumii prin sărbătorirea memoriei părinților nostri, despre dragostea nu mai puțin înflăcărată, despre interesarea nu mai puțin viuă, ce cu nespuse mândrie o nutrim și ne silim a o cultiva într'ale noastre piepturi, față de prosperarea și înflorirea bisericii noastre greco-catolice române.

Trecut-au așa dară și aceste sărbători strălucite a căror amintire pururea neștersă va rămânea din mintea și inima celor ce au avut fericirea de a fi de față la acelea. Manifestarea puternică a credinței și a alipirei față de s. noastră biserică, ce s'a desfășurat cu aceea ocaziune, este nu numai o nespuse mângâiere pentru inimile noastre, ci tot o dată ne întărește în speranța și credința, că până ce aceeași s. biserică astfel de fi are, tot mai puternică și mai glorioasă va fi spre a iubitului nostru popor românesc bine și fericire.

Diecesa Lugosului.

Circulară către întreg Clerul Diecesan.

Nr. 1072 — 1903.

La mijlocul veacului trecut, părințesa îngrijire și clemența suverană a Majestății Sale Preagloriosului nostru Impărat și Rege Apostolic *FRANCISC IOSIFI*, s'au manifestat cu strălucire față de Românii greco-catolici din țările Coronei S-tului Stefan printr'un act de cea mai mare, și chiar epocală importanță pentru Biserica lor, și prin aceea și pentru progresul lor cultural.

Restaurarea Metropoliei de Alba-Iulia și înființarea Episcopiei delă Gherla și Lugos: acesta este actul preagrațios, pentru care pe vecie s'a întipărit în inimile Românilor un nou sentiment de grațitudine și de recunoștință neperitoare față de Prea Înaltul lor Binefăcător și de Augusta lui Dinastie, de vreme ce tradiționala lor iubire de patrie, și alipire către aceeași glorioasă Corónă au primit nouă și puternică întărire.

Intr'adevăr, prin decretul de dat 12 Decembre 1850, Majestatea Sa, întărind decisiunile conferințelor premer-

gătore ținute la Oradea-mare și apoi la Viena, s'a îndurat a decreta restaurarea vechei noastre Metropolii de Alba-Iulia precum și înființarea celor două Episcopii de Gherla și Lugoj.

Din punct de vedere canonic și bisericesc însă pentru ducerea întru îndeplinire a acelei preainalte hotăriri era de lipsă să urmeze și canonisarea din partea Pontifului Roman; după-ce, precum se știe, în Biserica Catolică a D. N. Isus Christos nici demnitate metropolitană nu pôte obține un Scaun episcopesc, și nici noue Scaune episcopesci nu se pot ridica fără de învoirea, dispunerea și întărirea celui ce, pus este de dumnezeescul Mântuitor, în persóna Apostolului Petru, de Cap văduț al Bisericeii sale pe pământ.

După întârziere de doi ani, reclamă de amănunțita pertractare a cauzei, sub datul de VI Cal. Decembris (26 Nov.) 1853 a eșit și așteptata Bullă saă hotăriri pontificie. Și în puterea acestei Bulle, Preafericitul următor al Sântului Petru, Papa Piu IX, nu numai că a dat întărire canonică făcutei lucrări, nu numai că a încungiurat Scaunul episcopesc al Făgărașului cu vechia strălucire metropolitană și a pus temeiul canonic la înființarea celor două episcopii noue, ci cu o singură privire cuprinzând totalitatea Bisericeii grcco-catolice române, a înălțat-o la demnitatea de Provincie ecleziastică metropolitană dependentă imediat și singur numai de Sântul Scaun Apostolic al Romei celei vechi.

Implinescu-se așadar în anul curgător 50 de ani dela înființarea canonică a Diecesei Lugojului. Astfel cu dreptate este, ca să dăm fericitului eveniment cuvenita sărbătorire. Și mai întâiu să ne adunăm împrejurul Sântului Altar, și acolo întru umilința rugă-

ciunilor noastre să aducem prinosul mulțumirilor noastre Prea Bunului Dumnezeu pentru nenumăratele binefaceri spirituale și culturale ce le-a vĕrsat timp de 50 de ani prin această instituțiune preste poporul nostru credincios și preste noi toți. Mulțumită aducucându-i să mai cerem dela același Părinte Indurător, dar și ajutor pentru neîntrerupta ei propășire în viitor pe toate căile deschise activității sale, — și ca toți cei orânduși a ne adăpa cu santele învățături ale Evangheliei sub ocrotirea și prin lucrarea ei, să ne putem împodobi, prin nemărginită mila lui, inimele cu strălucirea virtuților creștinesci și prin aceste a ne agonisi vecinica mântuire a sufletelor noastre.

Iar pentru-ca sărbătorirea noastră să se petrecă în deplină orânduială, aflăm în Domnul de bine a dispune următoarele:

1. În Dumineca Pogoririi Spiritului Sânt în toate bisericile parohiale ale Diecesei la finea S. Liturgiei, după cetirea și esplicarea acestui Circular, se va cânta Doxologia cea mare.

2. În Biserica Noastră Catedrală din Lugoj aceeași festivitate sacră se va ținea în Dumineca următoare, a Tuturor Sântilor, cădetore la 14 Iunie st. n. Și ca această festivitate să se petrecă cu cât mai mare strălucire, dorim a vedea de față și pe acei din Venerații Frați Preoți din largul Diecesei, cărora împrejurările li-ar permite a suporta ostenele drumului.

3. În legătură cu punctul precedent, permitem, ca în parochiile acelea unde casele bisericesci dispun de bani, să se acopere din ele speșele curate de drum adică de vecturare, până la Lugoj și înapoi pe căile cele mai scurte, pentru parochul local și pentru un

credincios ales de popor spre a însoți pe preotul lor la numitele festivități. Și după-ce adunările generale ale celor două Reuniuni docentale diecesane se vor ținea tot la 14 Iunie în Lugos, docenții din depărtări mai mari pe lângă pașalul regulamentar vor primi un adaus din cassele școlare respective. Documentarea la Rațiuni a acestor cheltuieli se va face cu chitanțe date în regulă de cei ce ar călători și deduse cu provocare la datul și numărul Circularului present.

4. Ven. Frați Preoți și îndeosebi Protopopii vor aduce cu sine odăjdile lor sacre. Privitor la participarea lor activă însă la scrviciul divin din Biserica Catedrală, dispozițiunile lăsăm să le facă Revmul Canonic Custode dela aceeași Biserică.

Lugos — Ședința consistorială din 9 Aprilie 1903.

Dela Ordinariatul gr.-catolic de Lugos.

Episcop Demetriu Radu.

Ajunsesem prin darul Domnului cu tipărirea acestei lucrări spre sfârșitul ei, când în Biserica greco-catolică română s'a lățit o veste mare. Ne închinăm cu umilință dispozițiunilor Provedinței divine. Apoi lăsăm și aci cuvântul mai sus numitului diar «Unirea»¹:

NOII EPISCOPI.

Blaș, 14 Maiu 1903.

Vestim bucurie. Și de aici de la malurile Târnavei și până departe la cursul de jos al Dunării și până aprópe de isvórele Tisei, bucuria cuprinde inimile tuturor fililor bisericeii nóstre și, ca și cu un glas, aducem cu toții laudă preabunului Dumnezeu, care cu atâta grije păzesce sfinta nóstră Biserică.

Mai sunt câteva zile încă, până se împlinesce un an, de când fericitul episcop Pavel a lăsat văduvită diecesa de Oradea-mare, și iată Maiestatea Sa Impăratul și Regele nostru apostolic, îi trimite un alt mire, care cu distinsele sale calități chemat e, să cârmuească și conducă spre fericire acéstă diecesă.

¹ Nr. 19—1903.

Ilustritatea Sa Dr. DEMETRIU RADU, Episcopul Lugoşului e numit de Episcop la Oradea-mare.

În acelaşi timp, pentru ca bucuria obştească să fie şi mai mare, vestim iubiţilor noştri cetitori, că Ilustritatea Sa *canonicul-prelat* Dr. VASILE HOSSU, e numit de Episcop al Lugoşului.

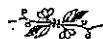
Sionul român tresaltă de veselie şi nu credem să fie inimă românească, care să nu se simtă mândră, când ştie ridicată la înalta treptă a Arhieriei un bărbat, cu calităţi aşa admirabile, cum e Dr. Vasile Hossu.

Suntem jaluzi pe Diecesa de Lugoş, că ne desparte de unul dintre cei mai iluștri membrii ai Capitulului metropolitan, dar ne plecăm înaintea Provedinței divine, care astfel a dispus în sfaturile necuprinse de noi. Inecăm în noi oftalul de durere și dăm curs bucurii obștești.

Bărbați în florea etății și împodobiți de Dumnezeu cu alese și frumoase însușiri trupesci și sufletesci, noii Episcopi sunt o fală a bisericii unite și avem deplină nădejde, că vor avea parte de o activitate binecuvântată și cu pași siguri vor merge înainte pe calea deschisă de marii lor înaintași.

De aceea, ca un echo al bucurii tuturor, dorim ca mulți ani să strălucască în fruntea sf. noastre Biserici, acești doi luceaferi plini de lumină.

Mulți ani! Mulți ani!

O nouă Fundațiune diecesană.

La dorința Consistorului episcopesc, spre încheierea acestei lucrări, dăm următorul act:

Nr. 1127—1903.

Veneratului Capitul al Bisericii Catedrale gr. catolice
în
Lugoș.

Din incidentul fericitului eveniment al jubileului de 50 de ani al Diecesei greco-catolice române a Lugoşului, precum și în vederea faptului, că Provedința dumnezească, prin împreună lucrarea Pontificelui Roman și a Majestății Sale Preagloriosului nostru Rege Apostolic Francisc Iosif I, a dispus transferarea mea dela Scaunul episcopesc al Lugoşului, după păstorire de șesă ani, la Scaunul episcopesc greco-catolic de Oradea-mare; și astfel în fața unor evenimente așa de însemnate pentru nevrednicia mea, me simțesc îndemnat a depune și încredința Acelui Venerat Capitul mica cruțare ce am putut-o face în mijlocul mul-

tor dificultăți materiale, cu cari mai ales la începutul păstoririi mele am avut de a me lupta, ca să fie o modestă fundațiune, prin carea cu timpul să seștie ajutoara cât de cât Diecesa Lugoșului întru nenumăratele sale lipsuri materiale la îndeplinirea măreței opere de a lucra mântuirea sufletelor, și totodată de a concurge la cultivarea iubitului nostru popor românesc.

Averea ce o încredințez Veneratului Capitul spre administrare și îngrijire, sub superinspecțiunea Episcopilor Lugoșului după timp, amăsurat dispozițiilor sfintelor canóne în această privință, — se compune din următoarele:

1. Dóue polițe de asigurare a vieții mele dela societatea de asigurare «Gresham» cu Nrii 651448 și 651449, de câte deuce mii cor, în total cor. 20000

Polیțele aceste deja sunt transcrise pe numele aceluși Venerat Capitul. Quotele anuale scadente până la timpul de față tóte sunt plătite; iar pentru viitor me deoblig cu acésta a le plăti eu însuși la scadența lor și chitanțele a le depune la acel Venerat Capitul, sau eventual imi reservez a vęrsa prin act separat capital în numęrar din ale cărui interese să se plătescă apoi numitele quote anuale.

2. Dóudece și cincی Acții de ale Institutului de credit și economii «Poporul» din Lugoș cu Nrii 169, 170, 172, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727 de câte 100 cor. în total cor. 2500

3. Cincی Acții dela Institutul de credit și economii «Lugoșana» din Lugoș cu Nrii 1151 1147, 1148, 1149, 1150 în valóre de câte 200 cor. în total cor. 1000

4. Una Acție dela Institutul de credit și economii «Albina» din Sibiiu cu Nr. 493 în valóre nominală de cor. 200

5. Dóue Acții dela Institutul de credit și economii «Bihoreana» din Oradea-mare cu Nrii 785 și 786 în volóre nominală de câte 200 cor., în total cor. 400

6. Trei Acții dela Institutul de credit și economii «Grănițerul» din Hunyad-Dobra cu Nrii 197, 198 și 199 în valóre nominală de câte 100 cor., în total cor. 300

7. Cincی Acții dela Societatea comercială pe acții «Consum» din Blaș cu Nrii 712, 713, 714, 715, 716, în valóre nominală de câte 100 cor., în total cor. 500

8. In bani gata cor. 100

Tóte acțiile mai sus specificate sunt pe deplin plătite și însoțite de cólele lor de cuponi. Iar transcrierea lor pe numele fundațiunei de față se va face în timpul cel mai scurt după cererea și pe cheltuiala mea.

9. Dóue jughere de pământ arător în hotarul Lugoșului cumpęrate de mine și prin actul de cumpęrare deja transcrise pe numele Diecesei Lugoșului pe seama convictului greco-catolic român din Lugoș, în valóre totală după prețul de cumpęrare de cor. 1000

Din tótă acésta avere se va constitui

„Fundațiunea jubilară a Episcopului Demetriu Radu“.

Și până ce voi presenta Ordinariatului episcopesc al Lugoșului Litere fundamentale, sau eventual până ce se vor face ele din partea acestuia, după tóte re-cerințele unor asemenea instrumente, dispun următoarele:

1. Fundațiunea se va pune în aplicare îndată după încetarea mea din viață. Iar până atunci veni-tele după Acții și pămênțe se vor capitalisa.

2. La punerea în aplicare a fundațiunei, veni-tele se vor împărți în trei părți egale, din cari una partc se va capitalisa, a dóua parte se va distribui ca stipendii și a treia se va putea folosi spre orice scop de interes diecesan după buna dispunere a Or-dinariatului episcopesc al Lugoșului.

3. Stipendiile se vor împărți după buna dispu-nere a Ordinariatului episcopesc la școlarii greco-catolici români din Diecesa Lugoșului, precum și la școlarii mie consângeni, ca mai la vale, fie pentru întreține-rea lor în Convictul diecesan, fie la alte școle de orice categorie, precum și în măsură mai restrînsă la uce-nicii de meserii greco-catolici români din Diecesa Lugoșului.

4. La împărțirea acestor stipendii vor avea pre-ferință «caeteris paribus» acei tineri gr.-catolici ro-mâni, cari vor putea dovedi că se trag dela Părinții mei Ioan și Paraschiva Radu economi în Sas-Ujfalău, în cercul pretorial al Aiudului din comitatul Albei-Inferióre, precum și dela frații tatălui meu și dela frații mamei mele.

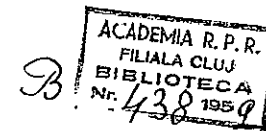
Autorisez pe Ven. Capitul ca din Acțiile mai sus numite dela «Lugoșana», dóue să le străpună la fondul misal al Bisericei Catedrale din Lugoș, ca din venitul lor, în tot anul la ziua aniversară a morții mele să se slujească o sântă Liturgie pentru refrigeriul su-fletului meu și al părinților mei. Apoi ca la finea Li-turgiei dela sêrbătórea Sântului Dumitru să se facă părăstas pentru odihna sufletului meu.

În legătură cu cele de mai sus în timpul cel mai scurt voi depune la mâna acelu Venerat Capitul suma de 1000 (una mie), iar cel mai târziu în anul viitor o alta mic coróne spre a le da pentru edifica-rea școlei greco-catolice din Lugoș.

La ună da multămită pentru tóte Preabunului Dumneđeș și doresc scumpei și măritei Diecese a Lugoșului progres și înflorire necontentită, spre mărirea lui Dumneđeș și cultivarea neamului românesc.

Dat în Lugoș în ședința Consistorului episcopesc la 10 Iunie 1903.

Episcop Demetriu Radu, m. p.

CUPRINSUL.

	Pag.
Istoricul Diecesei Lugosului	3
Episcopul Alesandru Dobra	83
Episcopul Ioan Oltean	99
Episcopul Victor Mihályi de Apșa	103
Episcopul Demetriu Radu	114
Capitulul Bisericeii Catedrale	121
Seria Canonicilor dela înființarea Capitulului până în presinte	125
Fondurile și Fundațiunile diecesane	144
Școlile din diecesa Lugosului	165
Biblioteca diecesană	172
Museul diecesan	175
Cancelaria diecesană	184
Capitulul Bisericeii Catedrale din Lugos	201
Ordinariatul Episcopesc gr. cat. de Lugos	203
Seria Decanatelor, Districtelor Protopopescii, Parochielor, Curațiilor, Cooperaturilor și Filialelor din Diecesa Lugosului	209
Membrii Clerului diecesan aplicați în oficii varie	532
Preoți deficienți	532
Preoți disponibili	532
Clerul tiner	533
Preparanți	534
Stipendiștii 1870—1903	534
Patronii parochielor	538
Indicele persónelor Clerului diecesan	539
Indicele parochielor	558
Indicele filialelor	568

686

	Pag.
Conspectul numeric despre starea Diecesei	572
Necrologul Preoților diecesani repausați dela 1858—1903	574
Apendice	585
Orațiunea Episcopului Demetriu Radu, cu ocasiunea consarării sale de Episcop al Lugosului	587
Epistola pastorală a Episcopului Demetriu Radu cu ocasiunea in- tronisării sale în scaunul Episcopal	599
Epistola pastorală pentru jubileul de 200 de ani a Sântei Uniri	623
Serbările jubilar de 200 ani dela Unire în Lugos	658
Circular dat cu ocasiunea jubileului de 50 de ani al Diecesei Lu- gosului	673
Denumirea noilor Episcopi	677
Fundațiunea jubilară a Episcopului Demetriu Radu	679

B
ACADEMIA R. P. R.
FILIALA CLUJ
BIBLIOTECA
Nr. 438 1959